

CUMALI ORDUGÂHI

Süvari: Bölük, Alay, Tugay Eğitim ve Tatbikatları

Yedi Adet Kroki

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı

MUSTAFA KEMAL

Selanik 1909

**ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2. BASKI - 2009**

NSN: 7610270273701

ISBN: 978-975-409-066-6

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI: 2009/

SUNUŞ

Mustafa Kemal Atatürk, yaşamının her döneminde kitapla bütünleşmiştir. Bu okuma sevgisinin kendisine sağladığı bilgi birikimini zaman zaman yazmaya dönüştüren Atatürk, yaşamının farklı dönemlerinde farklı konularda kitaplar yazmıştır. Yazdıkları gerek güncelliği, gerekse yol göstericiliği açısından bugün dahi tartışmasız gerçekleri içermektedir. “O”nun günümüzden 80 - 90 yıl önce yazdığı bu kitapların günümüzde hâlâ geçerliliğini koruması, ileri görüşlülüğünün ve akılcılığının göstergelerinden biridir.

Mustafa Kemal, özellikle II. Meşrutiyet'in (23 Temmuz 1908) ilanından sonra tüm dikkat ve çalışmasını askerlik üzerine yoğunlaştırmıştır. O, özellikle subayların değişen koşullara uygun olarak mesleki bilgilerini artıracak yayınların yapılmasını gerekli görüyordu. Bu amaçla mesleğinin ilk yıllarından itibaren askerlikle ilgili birikimlerini aşağıda isimleri belirtilen kitaplarda toplamıştır.

- a. Takımın Muharebe Talimi
- b. Cumalı Ordugâhı
- c. Tabiye Tatbikat ve Seyahati
- d. Bölüğün Muharebe Talimi
- e. Zabit ve Kumandan ile Hasbihâl
- f. Tabiye Meselesinin Hâlli ve Emirlerin Sureti Tahririne Dair Nesayih.

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı; Ebedî Başkomutan Mustafa Kemal ATATÜRK'ün askerlikle ilgili yazmış olduğu bu eserleri, yaşıayan Türkçeye çevirerek okurların yararlanmasına sunmayı amaçlamıştır.

Abidin ÜNAL
Hv. Plt. Korg.
ATASE ve Dent. Bşk.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	
İÇİNDEKİLER	III
AÇIKLAMA	V
Sadeleştirilmiş Metin	
Mustafa Kemal'in Kitap Hakkındaki	
Ön Sözü	3
30 Ağustos 1909, Pazartesi	5
31 Ağustos 1909, Salı	17
01 Eylül 1909, Çarşamba	26
02 Eylül 1909, Perşembe	28
04 Eylül 1909, Cumartesi	36
05 Eylül 1909, Pazar	37
06 Eylül 1909, Pazartesi	38
07 Eylül 1909, Salı	48
Asıl Metin	
Bir İki Söz	53
17 Ağustos 1325; Pazartesi	55
18 Ağustos 1325 Salı	67
19 Ağustos 1325 Çarşamba	77
20 Ağustos 1325 Perşembe	78
22 Ağustos 1325 Cumartesi	87
23 Ağustos 1325 Pazar	88

24 Ağustos 1325 Pazartesi	89
25 Ağustos 1325 Salı	99
HARİTA VE KROKİLER	103
EL YAZISI METİN	
1909 YILINDA BASILMIŞ OLAN NÜSHASINDAN ALINAN BÖLÜMLER	

AÇIKLAMA

Osmanlı İmparatorluğu'nun Makedonya'daki Ordu Merkezi olan Selanik, 23 Temmuz 1908'de II'nci Meşrutiyet'in ilanı ile askerî ve siyasi olayların en yoğun cereyan ettiği bölge hâline gelmiştir. Bu dönemde Makedonya ordu merkezinde çok sık olarak yapılan askerî manevralarda, Selanik'teki Büyük Komutanlık Kurmayı'nda eğitim ve öğretim kısmının başkanı olan Kıdemli Yüzbaşı Mustafa Kemal etkili görevler üstlenmektedir.

1909 yılı yazında, Osmanlı ordusu hizmetinde bulunan Alman Mareşali Von Der Goltz, Makedonya'daki Türk ordusuna garnizon tatbikatı yaptırmak üzere Selanik'e gelecektir. Onun gelişi Mustafa Kemal'in ordu içinde görüş, anlayış ve kendine güven bakımından nasıl herkesten üstün bir durumda olduğunu gösterecektir.

1909 yılı Kasım ayında yapılacak bu garnizon tatbikatına hazırlık olması amacıyla meseleler hazırlanmakta ve birliklere uygulanmaktadır. Cumalı Ordugâhı'nda yapılan süvari tugayı eğitim ve manevraları da bunlardan biridir.

Mustafa Kemal bu tatbikatların yapılmasını en çok Türk subaylarının maneviyatını ve kendilerine güvenini artırmak, düşünce bakımından hep yabancılara uymak zorunda olmadıklarını göstermek amacıyla gerekli görmektedir.

Cumalı Ordugâhı; Makedonya bölgesinde, Köprülü - İştip yolu üzerinde bulunmaktadır. Bu

ordugâhta 3'ncü Süvari Tümen Komutanı Tuğgeneral Suphi Paşa'nın komutası altında kurulan bir süvari tugayına eğitim ve manevra yaptırılmıştır. Bu manevraya katılan Mustafa Kemal, "Cumalı Ordugâhı" adlı eserini yazmış; süvari, bölük, alay, tugay eğitim ve manevralarını anlatmıştır.

Mustafa Kemal bir kurmay subay olarak teorik bilgilere önem vermekte ancak askerî tatbikat ve manevralardan sadece katılanların yararlanmasını yeterli görmemektedir. Bu yüzden 10 gün süren bu tatbikat sırasında tuttuğu gözlem notlarını, hazırlanan meseleleri ve komutanların yaptıkları eleştirileri yazmış, bol kroki ile küçük bir broşür hâline dönüştürmüştür.

12 Eylül 1909'da tamamladığı bu eseri, Selanik'te 1909'da matbaa harfleriyle basılmıştır. Eser; 39 sayfa metin ve 7 adet krokiden oluşmaktadır.

Orijinal metin Genelkurmay ATASE Başkanlığı Arşivindedir. Kitabın birinci kısmı günümüz Türkçesi, ikinci kısmı Osmanlıca olarak yayına hazırlanmıştır.

ATEM Bşk.lığı

CUMALI ORDUGÂHI

Süvari: Bölük, Alay, Tugay Eğitim ve Tatbikatları

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı
MUSTAFA KEMAL

Selanik 1909

BİR İKİ SÖZ

Cumalı Ordugâhı; Köprülü - İştîp caddesi üzerinde ve Köprülü'nün 10 kilometre kuzeydoğusundaki Cumalı ve Karacalı köyleri yakınındaydı. Bu ordugâhta Köprülü'den gelen On Beşinci ve İştîp'den gelen On Altıncı Süvari Alaylarından; Üçüncü Süvari Tümeni Komutanı Tuğgeneral Suphi Paşa hazretlerinin komutaları altında kurulan bir süvari tugayı eğitim ve tatbikat amacıyla toplanmıştır.

Bu tugayın eğitimlerini denetlemek için 29 Ağustos 1909 Pazar günü Cumalı Ordugâhı'na giden Ordu Kurmay Başkanı Ali Paşa'nın yanında bulunan Kurmay Binbaşı Bahattin ve Kurmay Kıdemli Yüzbaşı Sami ve Mümtaz Yüzbaşı Nuri Beyler arasında ben de bulunuyordum; 8 Eylül'e kadar orada kaldım.

Bizde eğitim ve tatbikat amacıyla bir süvari tugayının toplandığı yıllardan beri görülmedi. Kurmay başkanının, ordu komutanlarının manevra meydanlarında bulunmaları da pek rastlanan bir durum değildi.

Cumalı Ordugâhı, özlemini çektiğimiz askerlik hayatının başlangıcı gibi anlaşılabileceğinden; orada geçirdiğim on günlük hayatın hatırası olmak üzere tuttuğum bazı notları silah arkadaşlarıma hediye etmek istedim. Asker hediyesinin değeri asker olanlarca bilinir.

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı

Mustafa Kemal

1. 30 Ağustos 1909; Pazartesi

Eğitime saat 11.30'da çıkıldı (Kuvveti 2 mürettep bölük olan kurmay yarbay Hasan Tosun ile 15'inci Süvari Alayı beraber)

Eğitimin birinci kısmında (süre 1 saat);

Bölükler ayrı ayrı bölük eğitimi yaptılar. Alay Komutanı, bölük komutanlarına özellikle 4 nalla, muharebe düzenine geçmeyi, hücum ve takip harekâtının eğitiminin yapılmasını önerdi.

Bu kısımda, alay komutanı, bölük komutanlarına şu meseleleri verdi:

a. Mesele-1 (Kroki Nu: 1)

(Bölüğü, cephesi kuzeye yönelmiş olarak Ke noktasında, takımla kol düzeninde duran Yüzbaşı Mustafa Kâmil Efendi'ye):

Bölüğünüz, Sarıhamzalı üzerinden çekilen bir birliğin artçı müfrezesine aittir. Artçı piyadesi şu gördüğünüz sırtta (Y), yolun kuzey ve güneyindeki tarlalar arasındaki mevzide bulunuyor.

Düşman piyadesi yol doğrultusunca 400 metreye kadar yaklaştı. Bizim piyademiz çok fazla kayıp verdi. Morali bozuldu; yerinde duramayacak bir hâle geldi.

Artçı müfrezesi komutanı bölüğünüzü daha evvel piyade avcı hattının sol kanat gerisine, dere içinde şu gördüğünüz (eliyle işaret ederek) yere (K) çekmişti.

Yağmur sebebiyle yol ve özellikle Karacalı köyünün batı çıkışındaki köprü bozulmuş olduğu için çekilen birliğin yürüyüşü gecikti (arabalar). Bu kıtaya on dakika kadar zaman kazandırmak amacıyla artçı müfrezesi komutanı size şu emri gönderdi:

"Bizim piyade avcı hattının aralıklarından geçerek düşmana hücum et! Ben piyade mevziinin sağ kanadındayım."

Uyan - Bölük bu emri aldığı noktadan (Ke) meselede bulunduğu kabul edilen noktaya kadar (K) gizlice gidecektir.

Kâmil Efendi takımla kol düzeninde duran bölüğünü dörderle kol düzenine geçirdi ve hafif bir yükseltiden dere içine indirdi. Derenin batı yamacını takip etti. Bu sırada bölüğünü takımla kol düzenine geçirdi. Böylece emredilen yere (K) gitti.

Bu noktadan sonra dörderle kol düzeninde olarak piyade avcı hattının gerisine kadar dereden ilerledi. Orada bölüğü sola muharebe düzenine geçirdi ve düşman üzerine hücum ettirdi.

Alay Komutanının Eleştirisi

Bölük Komutanı artçı müfrezesi komutanının emrini alır almaz bölüğü ikiye kolda (Çünkü dereden tamamıyla yararlanmak ancak bu düzende olabilirdi.) avcı hattının gerisine kadar, dere içinden, süratli getirmesini ve kendisinin avcı hattının sağ kanadında bulunan artçı müfrezesi komutanının yanına gideceğini üsteğmenine söyler ve kendisi dötrnalla müfreze komutanının yanına

gider. Oradan ileri araziye, durumu ve bölüğünü nereden hücumla geçireceğini yakından inceler; süvarinin hücumu sırasında piyadenin ateş kesmesini veya geri çekilmesini müfreze komutanı ile kararlaştırır.

Bu sırada bölüğü de gelmiş bulunacaktır; **hemen bölüğünün yanına gider. Burada ikişerle kol düzeninde bulunan bölüğünü**¹ muharebe düzenine geçirir (Ancak takım komutanlarına; ikilerin sola çarkından sonra birbirlerine yanaşmalarını söyler.) ve hücumla kalkacağını müfreze komutanına (işaretle) bildirir. Bu şekilde avcı hattının aralıklarından geçerek dörtnalla ve bütün kuvvetiyle hücumla kalkar. Burada atlı ihtiyat filan bırakmaya gerek yoktur. Bütün kuvvetiyle ateş üzerine atılmak, onu şaşırtıp gereken zamanı kazanmak uygundur.

b. Mesele- 2 (Kroki Nu: 2)

(Yüzbaşı Arif Bey'e)

Köprülü'den Cumalı doğrultusunda yürüyen bir müfreze şu sırtları (A) elde bulundurmak istiyor. Bu müfrezeyle bağılı olup bağımsız olarak ileri sürülmüş olan bölüğünüz tutulması istenen sırtların 2 kilometre kadar batısına geldiği zaman ileri gönderilmiş olan keşif kollarından aldığı rapordan, Sarı Hamzalı'dan ilerlemekte olan düşman müfrezesinin başarıyla Karacalı'nın 3 kilometre kadar güneydoğusuna ulaştığını anladı.

¹ Koyu harfle yazılı kısımlar, Türkçe metinde olmayıp orijinal metinde mevcuttur.

Görev - Süvari Bölük Komutanı neye karar verir?

Bu kararı Alay Komutanı şöyle açıkladı:

"Süratliyle ileri yürüyüşe devam..." Çünkü bu sırtları elde bulundurmak için ne olursa olsun sırt üzerinde kalmak düşünülmemelidir. Şartlar elverdikçe daima ileri atılmak gerekir. Düşmanı ne kadar uzaktan karşılar ve yakalamayı başarırsak bu görevi o derece daha hakkıyla yerine getirmiş oluruz. Süvari bölüğü (LL) deresinin 500 metre kadar batısına geldiği zaman düşman ucunun Karacalı'nın güneydoğusuna yaklaştığını keşif kolundan gelen bir er haber veriyor.

Görev - Bölük komutanı neye karar verir ve ne önlemler alır?

Bölük Komutanı Arif Bey, ilerlemekte olan düşmanı yaya muharebe ile yakalamaya karar verdi.

(Alay Komutanının uyarısı üzerine) Bölüğü üsteğmene terk edip kendisi, işgal edeceği mevzii kararlaştırmak üzere dörtnalla ileri hareket etti. (LL) deresinin doğusundaki sırtı tutmayı uygun gördü. C noktasına gelmiş olan bölüğü muharebe düzeninde durdurdu ve bütün bölüğü yaya muharebe için yere indirdi. Yere inen avcılar ileri gönderdi.

Alay Komutanının Eleştirisi

Bölük Komutanının işgal ettiği sırt uygundur. Çünkü düşmanı Cumalı ve Karacalı'nın güneyinde

uzak mesafeden açılmak ve yayılmak zorunda bırakmak, bölüğün hayvanlarını mevziin gerisindeki dereye saklamak ve korumak mümkündür. Zaman da bu mevzii tutmaya uygundur. Ancak bölük komutanı bölüğü mevziin gerisindeki dereye kadar götürüp orada yere indirmeliydi. Hayvanların yanında kalan subayın, avcı hattı gelirken hayvanları ileri sürerek avcılara yardım etmesi çok uygundur. Fakat burası sabit² yaya muharebesi yapıldığı hâlde hayvanların yanında pek az er vardır. Bunlar bütün bölüğün hayvanlarını ileri süremezler. Bölük Komutanı, sağ, sol kanatlarına atlı keşif kolları gönderdi. Pek doğru hareket etti; ancak yaya muharebe eden avcı hattının bile kanatlarına piyadeden keşif kolu çıkarmalıydı.

Eğitimin birinci kısmı bu mesele ile son buldu. Bölükler dinlendirildi. Bu sırada Tümen Komutanı ve Kurmay Başkanı, Alayın bulunduğu yere geldiler.

Eğitimin İkinci Kısmı

Bu kısımda Alay Komutanı iki bölüğü birleştirdi ve alay eğitimi yaptırdı (Muharebe düzeninde de değişik yürüyüşlerle ileri hareket, muharebe düzeninden takımların sola çarkıyla takımla kol, takımla koldan kol başının sola çarkından sonra saf düzenine geçmek saf düzeninden muharebe düzenine geçmek...).

² Orijinal metinde zabıt değil, sabit olarak geçmektedir.

Bu sırada ordu kurmay başkanı paşanın teklifi üzerine süvari tümeni komutanı, alay komutanına şu meseleyi verdi:

b. Mesele - 3 (Kroki Nu: 3)

Kuvvetli bir müfreze (1'inci Piyade Alayı, 2 Batarya, 2 Bölük Süvari) Köprülü - İştîp doğrultusunda yürümektedir.

Bu müfrezenin görevi. İştîp'den Köprülü üzerine yürümekte olduğu haber alınan bir düşmanın ileri hareketini engellemektir.

Alayınız 2'nci Süvari Bölüğü bağımsız olarak ileri gönderilmiştir.

Alay, ucuyla Karacalı'ya geldiği zaman düşmanın 2 bölük kadar süvarisinin başıyla Sarıhamzalı'yı geçtiği keşif kolu raporundan anlaşılmıştır.

Süvari Alay Komutanının hareket şekli: (Evvelce alınmış olması gereken emniyet tertibatı ve keşif meseleleri buradan yürütülecektir.)

Mesele verildiği zaman Alay B de bulunuyordu.

Alay Komutanı hemen baştan birinci bölük komutanından bir çavuş komutasında 4 atlı istedi. Bunları bir numaralı erbaşını Cumalı - Sarıhamzalı doğrultusundan hareket ettirdi.

Bundan sonra birinci bölüğün birinci takımını öncü olarak Karacalı ve Cumalı köylerinin

batısından hareket ettirdi. Kendisi de büyük kısmının başında olarak 600 metreden öncüyü takip etti.

Öncü Komutanı Suphi Efendi 500 metre ilerisine bir uç çıkardı ve takımın komutasına bir çavuşu vekil bıraktı.

Suphi Efendi öncü takımı tarafından Cumalı ve Karacalı'yı araştırdıktan sonra uçla Cumalı'nın kuzeydoğusundaki tepeye hareket etti (Ta).

Alay Komutanı büyük kısmı ile Karacalı'ya ulaşıldığında takımla kol düzenine geçti ve öncüye yaklaştı. (Ta) tepesine çıkan uç komutanı Cumalı'nın doğusundaki sırtlarda iki bölük düşman süvarisi gördü ve hemen kendisi bulunduğu noktadan gözetlemeye devam edip yanındaki erlerden biriyle Alay Komutanına haber gönderdi.

Haber getiren er eliyle göstererek:

"Şu sırtların gerisinde bir bölük düşman süvarisi duruyor" dedi.

Alay Komutanı ere "Yalnız bir bölük mü?" diye sorduktan sonra, er: "Bir bölük daha var efendim!" dedi.

Alay Komutanı erle konuştuktan sonra dörtnala ucun bulunduğu sırta çıktı. Buradan kendisi de düşmanı gördü.

Bu sırada öncü takımı komutanı öncülük görevinin son bulduğunu görerek kendiliğinden, takım kolu düzeninde ilerleyen bölüklerin başına

geçti. Yalnız uç oradan itibaren arazi keşif kolu hâlini aldı.

Ucun bulunduğu tepenin 600 metre³ kadar doğusuna (Sa) çekilmiş olan keşif kolu geriye bilgi vermekle beraber oradan gözetlemeye devam ediyordu.

Alay Komutanı düşmanın tamamen iki bölükten oluştuğunu ve hiçbir hareket yapmadığını gördü. Bunun üzerine Cumalı'nın kuzey kenarı hizasını geçmiş olan bölüklerine ilk olarak Kolbaşı ile yarım sağa çark ettirdi (Krokiye bakın). Daha sonra durmakta olan düşman üzerine hücumla karar vererek düşman doğrultusunda ve ancak düşmandan gizlenerek muharebe düzenine geçti. Bu sırada düşmanın kararsız bir şekilde muharebe düzenine geçtiğini, cephesinin, tamamen Sa⁴ noktasına yönelmiş bulunduğunu ve henüz kendisinin düşman tarafından görülmediğini anlayan Alay Komutanı bölüklerini, arazi ve düşmanın durumundan yararlanarak hücumunu düşmanın sol yanına yöneltmeye karar verdi. Tekrar takımlarla sağa çark ederek Cumalı'nın kuzeydoğu hizasına kadar (Krokiye bakın) geldikten sonra takımlarla sola çark ederek muharebe düzenine geçti. Hafif meyilli bir araziden aniden hücumla kalkarak 400 metre kadar yan cepheden yaklaşan düşman bölükleri üzerine saldırdı.

³ Orijinal metinde 600 metre olarak geçmektedir.

⁴ Orijinal metinde Sa noktası olarak geçmektedir.

Düşman süvari bölükleri takımlarıyla yarım sola çark ederek cephesini düzenlemek için toplanmış fakat bu sırada çarpışma meydana, gelmişti.

Alay Komutanının harekât ve önlemleri hakkında söylediği düşünceleri şu şekildeydi:

"Düşmanın iki bölük süvarisinin Sarıhamzalı'dan geçtiğini haber aldığım zaman ucum Karacalı'ya ulaşmıştı. Keşif kolunun, haberi ulaşınca kadar geçen zamanı da düşünerek düşman bölüklerinin çok yaklaşmış olabileceğini ve çok zaman geçmeden düşmanla karşı karşıya geleceğimizi anladım.

Bunun için hemen bölükleri takım kolu düzenine geçirip emniyet kademelerinden dolayı bırakılan mesafeleri hemen aldım ve köylerin batısından hareketi tercih ettim. Çünkü burada arazi benim için uygundu. Düşmanı gördükten sonra gereken manevrayı istediğim gibi yapabilirdim. Bu köyler, beni bir dereceye kadar düşmandan sakladığı gibi düşman bu köyleri çiğneyerek üzerime saldıramazdı.

Köylerin doğusundan giden yolu takip etmeyi hiç düşünmedim; Çünkü orası da iki bölüğün hat açmasına uygun olmakla beraber düşmanla birdenbire karşılaşılabilir, düşmanın tamamen kuvvetini ve önlemlerini anlayamadan zorunlu bir harekette bulunmak gerekebilirdi.

Takip ettiğim doğru yolu sayesinde düşmanı sağ yanıma alabilecektim.

Düşmanı kendim gördükten sonra muharebe düzenine geçtim; ancak düşmanın ve arazinin durumuna dikkat ederek bu durumda savunmayı uygun görmedim. Arazi ve zamanın durum değiştirmeye uygun olduğunu gördüm ve hemen gördüğünüz harekâtı yaptım. Bu hareket tarzıyla sonucun daha güvenli olacağı inancındayım."

Karşı Taraf Hakkında Bilgi

Genelkurmay Başkanı Paşa; 15'inci Süvari Alayı Komutanına mesele verildikten sonra 16'ncı Süvari Alayı Komutanı Yarbay Muhlis Bey'in Cumalı ile Karahamzalı arasında eğitim ile uğraşmakta olduğunu bildiği ve bu alayı da karşı taraf olarak hareket ettirmenin yararlı olacağını düşünerek ordugâh doğrultusunda uzaklaşmış olan Süvari Tümeni Komutanına, 16'ncı Alay Komutanına, bildirmek ve şu meseleyi söylemek üzere, beni gönderdi (Fakat. Tümen Komutanından önce Tümen Kurmay Başkanını bulabildiğim için bildirim ona yapılmıştır):

"Genel durum öncekine benzemektedir. 16'ncı Süvari Alayı Köprülü doğrultusunda ilerleyen bir müfrezenin öncü süvarisinin düşman hakkında Sarıhamzalı'da aldığı bilgi şudur: 3'üncü sınıftan oluşan -bir müfreze ilerliyor süvarisi 2 ve 3'üncü bölük başıyla Karaosmanlı hizasındadır."

16'ncı Süvari Alayı Komutanına ordugâhının kuzeydoğusundaki sırtlarda buluştuğumuz zaman,

Kurmay Başkanına mesele, henüz bildirilmiş olduğu için kendisi meselenin bildirdiği ilk duruma göre gereken keşif kollarını çıkarmakla uğraşıyordu.

Kurmay Başkanı Paşa'nın emriyle karşı tarafın o anda bulunduğu durum hakkında kendilerine mensup bir keşif kolu olarak bilgi vermek üzere Alay komutanının yanına gittim: "Düşmanın iki bölük süvarisi şu sırtın (Sa) arkasında takımla kol düzeninde doğu doğrultusunda yürüyor" dedim.

Bu haber üzerine Alay Komutanı gösterilen doğrultuda muharebe düzeni geçirdiği zaman karşı taraf süvarisini görmemişti.

Mesafe çok uzak olmamakla beraber arazinin şekli görüşe engel oluyordu. Zamanın azlığından dolayı arazi ve yan keşif kolları da göreve henüz başlayamadıklarından karşı taraf süvarisinin yaptığı manevradan haber alınamamıştı.

İki taraf süvarisi 100 metreye kadar bir diğerine, hücum dörtnalı ile yaklaştıktan sonra her iki taraf kendi aralarında vuruş, dürtüş ve karışmayı uyguladılar ve mesele bitirildi.

Eleştiri

Eleştiri için toplanan iki alay subaylarına; ilk önce Tümen Komutanı gereken görüşleri verdi ve süvari sınıfına ait bazı açıklamaları yaptı. Bundan sonra Ordu Kurmay Başkanı, iki tarafın durumunu

anlattı ve 15'inci Süvari Alayının hareketini uygun buldu.

16'ncı Süvari Alayının hareketindeki gecikme nedenlerini açıkladı (Zamanında meselenin yerine ulaştırılamayışı, düzenleme yapılması ve önlemler alınmasına yeterli zamanın kalmayışı... vb.).

Kurmay Başkanı bu şekilde 15'inci Süvari Alayının bugünkü bölük ve alay eğitimleri hakkındaki beğenisini belirtti. Yarın da 16'ncı Alayın eğitimlerini seyredeceğini ve aynı zamanda küçük bir mesele vereceğini söyledi.

Aynı Güne Ait Birkaç Satır

Saat 08.00'de Tümen Kurmay Başkanı, erbaşları kontrol etti. 16'ncı Süvari Alayının 4 ve 5'nci Bölüklerinin erbaşları bölük komutanları (İrfan ve Sadık) Efendilerin komutaları altında olarak Kurmay Başkanı Beyin emrettiği yere geldiler.

Bölük komutanları, bölüklerinin erbaşlarına öğrettikleri şeyleri soruyorlardı.

Süvarinin barış ve savaş görevlerine, atlı ve yaya muharebeye, dinî ve vatani görevlere; memleketlerine döndükten sonraki görevlerine acemi erlerin ulaşımlarında onlara ilk gösterilecek davranış ve uygulamaya ait verilen cevaplar genellikle beğenilmişti.

İrfan Efendi'nin sorduğu sorulardan çok esaslı bir şekilde öğretimde bulunduğu anlaşıyordu.

"S- Süvarinin kaç silahı vardır?

C- 3: Atı, kılıcı, tüfeği,

S- Bunlardan hangisi birinci derecede önemlidir?

C- Atı, çünkü, süvari atının hızı sayesinde düşmanı keşfeder.

S- Süvari için muharebe etmek mi, yoksa mümkün oldukça muharebeden çekinip düşmanı keşfetmek mi uygundur?

C Keşfetmek efendim. Çünkü muharebeye tutuşursa keşif geri kalır."

2. 31 Ağustos 1909, Salı

Bugün, Kurmay Başkanının bir gün önce verilmesini istediği meselenin uygulanmasıyla yetinilmiştir.

Eğitime sabah saat 11.30'da çıkılmış, saat 02.30'a kadar devam edilmiştir.

Kurmay Başkanı Paşa, pazartesi akşam üzeri yanına gelen Tümen Kurmay Başkanına; Süvari Tümeni Komutanı Suphi Paşa'ya iletilmek üzere aşağıdaki meseleyi vermiştir:

a. Mesele - 4, (Kroki Nu: 4)

"Bir doğu kuvveti 30 Ağustos günü akşamı İştip'i işgal etmiş ve bağımsız olarak ileri gönderdiği bir süvari tugayı da bu gece Sarıhamzalı'ya ulaşmış ve orada köy ordugâhında kalmıştır."

30 - 31 Ağustos gecesi saat 02.00'de Süvari Tugay Komutanı şu emri alır:

"Köprülü'de düşmanın çok zayıf kuvvetleri bulunuyor.

(Bu bilgi Süvari Tugay Komutanınca da bilinmektedir.)

Doğu kuvveti Köprülü üzerine yürüyecektir.

Süvari Tugayı daha önce Köprülü'yü işgal edecek ve sonra tren istasyonunu elde edecektir."

Not: (Başkan Paşa Tümen Kurmay Başkanına sözlü olarak bildirmiştir.) Gelinecek Karacalı'nın güneybatı çıkışı olacaktır.

Karaosmanlı'nın kuzeyinde Karacalı'nın 2 - 3 kilometre kadar batısındaki sırtlarda bir piyade bölüğü ile iki süvari bölüğünü göstermek üzere gereken hazırlıklar yapılacak ve yarın tugayın hareketinden önce bu işi yapacak olanlar gönderilip orada uygun bir mevzide bir piyade bölüğü ve bu bölüğün sağ kanadı gerisinde iki süvari bölüğü gösterilecektir.

Yarın toplanma yerinde bu hazırlıkların uygulandığı ve bölüklerin ne ile gösterilmiş olduğu bildirilecektir.

Süvari Tugayına Süvari Tümeni Komutanı kendisi komuta edecektir.

Süvari Tümeni Komutanı 30/31 Ağustos gecesi meseleyi aldıktan sonra Tugay Komutanı olarak alaylara şu emri vermiştir.

Tugay Emri (Nu: 1)

"Tugay yarın 11.30'da Cumalı'nın doğusunda, cephesi Köprülü'ye yönelmiş olmak üzere, saf düzeninde toplanacak ve yürüyüşe hazır olacaktır. İleri karakollar önce yerlerinde kalacak, daha sonra yürüyüş koluna katılacaktır." Mirliva Suphi.

31 Ağustos günü sabah 11.30'da tugayı, toplanma emrinde belirtildiği şekilde toplanma yerinde bulduk.

Tugay Komutanı alay komutanlarını yanına aldı ve aşağıdaki yürüyüş emrini sözlü olarak verdi:

"1. Köprülü'de düşmanın zayıf kuvvetleri bulunuyor.

2. Doğu kuvveti bu gün İştîp'ten Köprülü'ye hareket edecektir.

3. Tugay, tümenin gelişine kadar Köprülü'yü işgal ve tren istasyonunu ele geçirmek üzere Karaosmanlı üzerinden asıl İştîp, Köprülü caddesine paralel olan yoldan hareket edecektir.

4. 16'ncı Alay öncü olacak (Mevcudu az olduğu için alay ayrılmamıştır.) ve Köprülü doğrultusunda keşif yaptırılacaktır. Diğer alay büyük kısımdır.

5. Ben büyük kısmın başında hareket edeceğim (Ağırlıklar yok kabul edilmiştir.). Liva Komutanı Suphi.

Emir alan alay komutanları, alaylarının yanlarına döndüler (Tugay Komutanı öncü alayı komutanına, hareket şekline ilişkin, ayrıca bazı açıklamalar da yaptı.).

Öncü komutanının yanına çağırdığı bölük komutanlarına, verdiği emrin anlamı şudur: "Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin Bölüğü (Üçüncü Bölük) bağımsız olarak Köprülü'ye hareket edecek, gereken keşif kollarını çıkaracak ve mümkün olursa tren istasyonunu elde edecek, Birinci Bölük öncü olacak!"

Bu emir uygulandı ve öncü alayı yürüyüşe başladı.

Diğer Alay Komutanı, yüzbaşları yanına çağırdı ve onlara durumu gerektiği şekilde anlattı. Hareket için Tugay Komutanının emrini bekledi.

Kurmay Başkanı Paşa'nın bu meseleyi vermekteki amacı şuydu: Meselede verilen bilgiye göre tugay için bir toplanma yeri seçtirmek, tugayı orada toplu hâlde görmek ve bunun için akşamdan verilecek emirle alınacak önlemleri, tugayın ileri yürüyüşü için hangi yolun seçileceğini anlamak, yürüyüş emrini işitmek, yürüyüş düzenini görmek ve emniyet tertibatıyla yürüyen bir tugayın subaylar tarafından görülmesini sağlamaktı. Bundan dolayı tugay yürüyüşe katıldıktan sonra meseleye son bulmuş gibi bakılabilirdi.

Fakat Kurmay Başkanı Paşa, tugayının manevra ve muharebesinin yapılmasını da arzu

ettikleri için Tugay Komutanına aşığıdaki durumu bildirdi:

"Yürüyüşle beraber çıkarılan keşif kolları daha yeni kola ulaştı ve size, caddenin kuzeyinde şu gördüğünüz sırtlarla (krokiye bakın) yaklaşık olarak bir bölük kuvvetinde bir piyade hattıyla bu hattın sağ kanadı gerisinde 2 süvari bölüğü bulunduruluyor."

Not: 2 atlı, bir süvari bölümünü, 6 yaya er, bir piyade bölümünü gösterir (Karşı tarafın gösterilmesi için başka yol bulunamamıştır.).

Bu sırada Öncü Alayı kademeleri sağ kanat ilerisinden 1000 metre mesafeden piyade ateşi altında kalıyordu. Ancak Alay Komutanına düşmanın ne ile gösterildiğı henüz bildirilmemiş olduğu için Başkan Paşa, Öncü Alayı komutanına "sağ kanat ilerisindeki sırttan piyade ateşi geldiğini" gidip söylememi emrettiler.

Öncü Alayı Komutanı verilen bilgi üzerine durdu ve Tugay Komutanına rapor yazmak üzere kâğıt kalem çıkardı yazmaya başladı.

Alayın durduğunu gören Tugay Komutanı geriden dörtnalla gelerek durmanın uygun olmadığını ve böyle zamanlarda bir an önce ateşin dışına çıkmak gerektiğini söyledi.

Alay komutanı kolbaşı çarkıyla Turhallı köyünün batı kenarına doğru ilerledi. Bağımsız keşif bölümü Karaosmanlı'nın güneyinden dolaştı.

Büyük kısmı oluşturan diğer alay, Tugay Komutanının emriyle dere içinden (krokiye bakın)

düşmanın sol kanadı karşısında kullanılmak amacıyla kuzeydoğu doğrultusunda gönderildi.

Düşmanın belirlenen sol kanadı ilerisine 500 metre kadar yaklaştığı zaman bir bölük, düşmanın sol kanadı gerisinde görevlendirildi; bir bölüğün yaya muharebeye indirilmesi ve bir bölüğün de ihtiyatta bırakılması emredildi.

Bu sırada keşif için gönderilmiş olan subay, düşmanın gösterilen hattan çekildiğini haber verdi. Bunun üzerine emredilen tertibattan vazgeçerek alayın iki bölüğü takımla kol düzeninde olarak Karaosmanlı doğrultusunda yürüdü.

Bu bölükler Karaosmanlı ile cadde arkasındaki sırtın (krokiye bakın) 600 m kadar karşısında bulunduğu zaman keşif subayı (yalnız bir subay) dörtnal, Tugayı Komutanının yanına geldi ve bir düşman süvari bölüğünün dörtnala şu sırtın (eliyle göstererek) gerisine geldiğini ve yaya muharebe için yere inmeye başladığını haber verdi.

Tugay Komutanı, Alay Komutanına bir bölüğün cepheden, diğer bölüğün de düşmanın sol kanadından hücum etmesini emretti.

Cepheye ayrılan bölük muharebe düzenine geçti ve hemen hücum etti. Kanat bölüğü de kanat hizasına gelinceye kadar takımla kolda kaldı ve orada, o da muharebe düzenine geçip hücum etti.

Daha önce düşmanın sol kanadı gerisinde görevlendirilmiş olan bölük de bu sırada yetişti ve

takımla kol düzeninde olduğu hâlde, düşmanın gerisine hareket etti. Alay Komutanı da bu bölüğe eşlik etti.

Manevraya bu şekilde son verildi. "Yere in!" borusundan sonra subaylara "Toplan" borusu çalındı.

Eleştiri

Süvari Tümeni komutanı Suphi ve Kurmay Başkanı Ali Paşaların eleştirilerinin özeti aşağıdadır:

Birinci göreve ait eleştiriler: Tugay Komutanı akşamdan vereceği toplanma emrinde, toplanma yerinin ve toplanma yerinde alayın cephe ve düzenini ve saat kaçta toplanacağını açıklamakla yetinir. Düşman vesaireden bahsetmeye gerek yoktur. Çünkü yarın sabaha kadar düşman hakkında alınan bilgi değişebilir (Tugay Komutanı da toplanma emrini bu şekilde yazmıştı.).

Tugay Komutanı bir cadde ve bir de ona paralel olan yolda sabah erkenden hareket ettireceği keşif kollarını akşamdan belirler ve bu keşif kolları subaylarına, akşamdan emir verir:

İki alaydan oluşan tugay için öncüye bir alay ayırmak gereksizdir. Burada bir bölükle yetinilebilir.

Tugay Komutanı, öncüye bir alay ayırdığına göre kendisinin de öncünün büyük kısmı başında bulunması daha uygun olurdu. Öncü alayı durduğu zaman kendisinin öncü komutanının yanına kadar

gelmeye ihtiyaç duyması da çok geride hareket edildiğini kanıtlamıştır.

Tugayın asıl caddeden hareket ettirilmeyip Karaosmanlı - Köprölü yolunu seçmesi konusunda Suphi Paşa şunları söylemiştir: "Süvari birlikleri düzgün ve geniş caddeleri arar; düşman bunu bildiği için böyle caddeler üzerinde yürüyüşü geciktirecek önlemler alabilir. Burada alınacak mesafe azdır."

Karaosmanlı - Köprölü yolu caddeden daha kısa olmakla beraber süvarinin hareketine de uygundur. Dolayısıyla tugayın ağırlıklarının yanında bulunmadığı kabul edilmiştir.

Bu sebeple caddeden ayrılmak uygundur. Suphi Paşa'nın bu görüşü Kurmay Başkanı Paşa tarafından değerlendirilmiş ve onaylanmıştır.

Büyük kısmı oluşturan alayın öncü alayını ne kadar mesafeden takip edeceğini söylememek uygun olabilirdi. Çünkü Tugay Komutanı kendisi bu alayın başında hareket edecekti.

Öncü Alayı Komutanının bir bölüğünü bağımsız olarak ileri göndermesi uygun görülmedi. Eğer özel bir görev ile bir bölük göndermek gerekiyorsa bunu Tugay Komutanı değerlendirip ayrıca emredebilirdi. Böyle bir bölüğün keşif kollarına yardımcı olarak gönderilmesinin de yeri burası değildi.

İkinci duruma ait eleştiriler: Öncü Alayı Komutanı sağ kanadı ilerisinden piyade ateşi

geldiğini anladığı anda hemen alayını Turfallı doğrultusunda muharebe düzenine geçirerek ateşin etkisinden kurtulmalıydı. Orada rapor yazmak doğru değildir. Zaten buna gerek yoktu. Alayını ateşin etkisi dışına çıkardıktan sonra düşmanın durumu ve kuvvetini iyice anlayıp uygun bir karar verebilir ve gerekirse Tugay Komutanına sözlü olarak bir haber gönderebilirdi.

Alay Komutanı burada ilk yapacağı hareket için Tugay Komutanından emir bekleyemezdi. Buna imkân yoktu. Kendiliğinden hareket etmeye mecburdu. Büyük kısmı oluşturan alayı, düşmanın sağ kanadına karşı kullanmak amacıyla yapılan hareket çok zaman harcanmasını ve yorgunluğu getirdiği gibi iki alayı birbirinden ayırdı. Düşman süvarisi bir alay kadar olsaydı bu alayların her ikisini ayrı ayrı yenebilirdi.

Asıl amaca rağmen; Tugay Komutanı, hareketini engellemeye çalışan düşmanı aşip Köprülü'ye gitmenin yolunu arayacaktı. Düşmanın bir piyade ve iki süvari bölüğü kuvvetinde olduğunu anladıktan sonra bunlarla uzun uzadıya uğraşmanın, görevini yaparken başarısızlıktan başka bir şey getirmeyeceğini göz önünde bulundurmalıydı.

Bütün tugay ile düşmanın sağ kanadından dolaşarak Köprülü doğrultusunda harekete devam edilseydi tabii ki düşman kendiliğinden çekilirdi. Gerçekten öyle oldu.

(Düşmanın piyade bölüğü ile iki süvari bölüğü Öncü Alayı karşısında muharebe ederek

çekildikten sonra Karaosmanlı doğrultusunda yürüyen diğer alayı yeni bir durum karşısında bulundurmak amacıyla düşmanın yeni gelen bir süvari bölüğünün, Karaosmanlı'nın kuzeyindeki sırta mevzi almaya kalkıştığı kabul edilmişti.)

Büyük kısmı oluşturan alayın hemen hücum kalkışması çok doğrudur. Çünkü düşman süvarisi bölüğünün yere yeni inmeye başladığı haber verilmişti. Bu ise hücum için süvari alayına büyük bir fırsattır.

Her komutanın, astına, yalnız bir görev ve amacı söylemesi yeterli olup hareket şekline ait ayrıntılı talimat vermesinin uygun olmadığı ve ancak gerektiğinde müdahale edebileceği de anlatıldı.

Tenkidin ardından Kurmay Başkanı Paşa Selanik'e gitmek için subaylara veda etmiş ve Köprülü'ye doğru yola çıkmıştır.

3. 1 Eylül 1909 Çarşamba

Tümen Komutanı hayvanları müzik sesine alıştırmak için İştîp'ten gelmiş olan mızıkayı uygun bir yere yerleştirdi ve her iki süvari alayı değişik düzenlerde bir iki defa mızıkanın yanından geçti. Ondan sonra her alay kendi kendine alay eğitimiyle uğraştı.

On Altıncı Alay, Cumalı'nın doğusundan Sarı Hamzalı'ya doğru uzanan arazide, arazinin durumuna göre alayın değişik düzenlerini

uygulayarak Sarıhamzalı'ya ulaştı. Orada kısa bir dinlenmeden sonra Sarıhamzalı'nın doğusundaki araziye geçildi. Burada özellikle alayın çift kol düzeninin uygulanmasıyla uğraşıldı.

Elimizdeki süvari talimnamesinde alayın çift kolu hakkında yalnız ufak bir anlatımdan başka bilgi yoktur. Yeni süvari Alman Talimnamesi'nde bu düzen bulunmaktadır.

Tugay Komutanı Paşa, bu düzen hakkında gereken bilgi ve açıklamaları yaptı ve bu düzenin güzel bir manevra düzeni olduğunu orada uygulayarak gösterdi.

Bu sırada şu basit meseleler de çözüldü:

a. Mesele - 5 (Kroki Nu : 5)

Varsayım - Köprülü'den hareket eden bir müfreze (A piyade alayı, A süvari bölüğü) 1 Eylül 1909 Çarşamba günü saat 4.00'te Karacalı'nın doğusuna ulaşmış ve orada durarak geceyi geçirmeye karar vermiştir. İleride bulunan süvari bölüğü Sarıhamzalı'ya gönderilerek kendisine gündüz akşama kadar güvenliğin sağlanması emredilmiştir. Düşmanın 1 Eylül sabahı İştîp'ten hareket etmek üzere olduğu haber alınmıştır.

Mesele: 1- Süvari bölüğünün Sarıhamzalı'da yapacağı iş nedir?

Mesele: 2- Bütün müfrezenin gecelik emniyet tertibatı?

Alınan tertibat krokide gösterilmiştir. Piyade taburunun cadde üzerine çıkardığı bölük ve Hacı

Ahmetli'ye⁵ gönderdiği takımın alacakları tertibat ile uğraşılmamıştır.

Süvari bölüğü, piyade taburu tertibat aldıktan sonra, büyük kısma gönderilmiştir.

4. 2 Eylül 1909; Perşembe

Bugün erler temizlik işleriyle uğraşacağından ve dolayısıyla eğitim yapılamayacağından 15'inci Süvari Alayı Komutanı Çarşamba günü öğleden sonra alay yaverine not ettirdiği günlük emre aşağıdaki maddeyi de eklemişti:

"Yarın subaylar ile beraber bir kadro tatbikatı yapılacaktır. Nöbetçi subaylardan başkası ile erbaşlardan çamaşır yıkamayacak olanlar yarın sabah saat 1.00'de nizam karakolu yanında harekete hazır olacaklardır. Subayların yanlarında harita ve dürbünleri de bulunacaktır."

Perşembe günü sabahı subaylar emredilen yerde toplanmıştı. Alay Komutanı, Teğmen Hamdi Efendi'ye:

"Hamdi Efendi; biz Tatarlı üzerinden Gözemil'e gideceğiz. Bizi en kısa yoldan ulaştır! (Kurmaya haritasına başvurun)" dedi.

Hamdi Efendi, hemen haritasını açtı, yönüne koydu. Harita üzerinde bulunduğu noktayı belirledikten sonra ilk hedefi olan Tatarlı köyünü aramaya başladı. Haritada Tatarlı'yı, bulunduğu noktanın kuzeybatısında ve batıya doğru yükselen sırtların hafif bir yükseltiye rastlayan alan üzerinde,

⁵ Orijinal metinde Hacı Ahmetli olarak geçmektedir.

3 kilometre kadar mesafede ve Gözemil'i de onun kuzeydoğusunda ve bir dere içinde buldu. Tatarlının güneyinde başka bir köy yoktu. Arazi üzerinde kuzeybatı doğrultusuna yöneldi. Bulunduğu nokta yüksek olduğu için Karacalı'nın doğusundaki tepede bu doğrultuda ve üç kilometre uzakta Tatarlı köyünü seçti.

Tatarlı'ya harita üzerinde düzgün yol gösterilmiyordu. Hamdi Efendi haritayı baktı ve kuş bakışı doğrultu üzerinde ilk ara nokta olmak üzere seçtiği Karacalı'nın batısındaki ağaçlığa süratli ile hareket etti. Orada aynı doğrultuda iki araba izi gördü. Bunlardan biri sürülmüş tarlalara gidiyordu. Bunun tarlalarda son bulunduğunu fark etti; diğeri hafif bir yükselti doğrultusunu takip ediyor ve tamamıyla Tatarlı üzerine gidiyordu. Hamdi Efendi bu yolu seçti. Ancak Hamdi Efendi bu yollardan hangisini seçmek gerektiğini belirlemek için durmuşken, bu sırada Alay Komutanı da aynı noktaya ulaştığı için (Hamdi Efendi duralım mı?) uyarısında bulundu. Bunun üzerine Hamdi Efendi seçtiği yol üzerinde dörtmil ile gereken mesafeyi kazandı.

Tatarlı'ya 400 m yaklaşıldığı zaman, Hamdi Efendi köyün doğu çıkışında Alay Komutanını bekliyordu.

Alay Komutanı erbaşlardan iki kişi çağırdı. Onlardan birine "Recep Çavuş! Hamdi Efendi'nin yanına gidin ve ona Tatarlı'da 15 dakika dinleneceğimizi söyleyin bize yer hazırlasın. Biz şu tepeden (eliyle gösterdi) dolaşıp geleceğiz" dedi.

Recep avuş arkadaşıyla beraber sratlı yürüyüş ile bizden uzaklaştı.

Alay Komutanı, subaylarla Tatarlı'nın güneybatısındaki tepeye ıktı. Orada yere inildi. Alay komutanı, subayları yanına çağırdı ve aşağıdaki görüşleri bildirdi (uygulamalı ders).

"Efendiler! Bilirsiniz ki süvari subaylarının en önemli görevi keşiftir. Bu görevi hakkıyla yapabilmek için süvari subaylarının büyük harekâtı düşünmesi ve önemli strateji doğrultularıyla harekâta etki yapacak olan önemli mevzileri değerlendirmesi gereklidir.

zerinde bulunduğumuz şu sırtları bu bakış açısından beraber incelemeyi yararlı görüyorum. Görüyorsunuz ki doğu doğrultusunda 3 - 4 kilometreye kadar uzanan ova ve bu ovadan geçen yollar tamamen kontrol altındadır.

Bu yollardan biri Köprülü'den İştip zerine, diğeri Köprülü'den Kiliseli'ye gider. Bu yollar önemlidir. Çünkü rneğin kuzeyden gelen bu kuvvet Köprülü zerine bu yollardan hareket edebileceği gibi güney kuvvetleri de kuzeye bu yollardan gider.

şimdi düşününüz! Üstün bir düşman karşısında yenilip Köprülü'ye çekilen bir tümen veyahut bir kolordu, kendisini izleyen düşmanın hareketini geciktirmek için bir kısım kuvvetiyle bu sırtlarda bir yan mevzii alabilir ve böylece İştip doğrultusunda çekilmek zorunda kalan bir düşman,

aynı amaçla bu mevziden yararlanabilir veya Köprülü'ye çekilmek zorunda kalan bir kuvvet buralarda kendine katılabilecek olan yardımcı kuvvetleriyle burada bir yan mevzii olarak tekrar taarruza geçebilir. Bu şekilde yenilgisini, zafere dönüştürmek imkânını bulabilir. Çünkü bu mevzie önem vermeden hareketine devam edemez. Bundan başka bu mevzi gerek Tatarlı ve gerek gerisindeki ormanlık ve gerek birçok yükseltiyle çok kuvvetli müfrezelerin gizlenmesine uygundur. Özetle, bu mevzi önemli bir yan mevzidir. Gerek kuzeyden güneye ve gerek güneyden kuzeye hareket eden ordu için dikkate alınmadıkça geçilemez. İşte bu genel doğrultu üzerinde keşifle görevlendirilen bir süvari birliği komutanı bu mevziin stratejik ve taktik önemini düşünürse burayı keşfettirmeyi zorunlu görür ve bu zorunluluğu, haritasını yüzeysel bir incelemeyle anlar."

Tepeden köye yönelindiğinde Hamdi Efendi'nin yanına gönderilmiş olan erbaşlardan Recep Çavuş'un bizi köyün güney çıkışında beklediği görüldü.

Hamdi Efendi Tatarlı'da dinlenebileceği ve yer hazırlaması emrini aldığı zaman, hemen köyün muhtarını bulmuş ve onun öncülüğüyle köyün okulunda uygun bir yer hazırlatmış ve Alay Komutanını karşılayıp oraya getirmek için Recep Çavuş'u gelinecek yol üzerine çıkarmıştı. Bu şekilde hareket etmesinin sebebini ayrıca kendisinden öğrendim.

Burada dinlendikten sonra Gözemil'e gidildi.

Gözemil'in kuzeyinde Alay Komutanı, Teğmen Kâzım Efendi'ye "Siz de bizi sürekli yukarı hatlar üzerinden Hacı Ahmetli ve Sarıhamzalı'ya götüreceksiniz!" dedi.

Kâzım Efendi, başlangıçta aynen Hamdi Efendi gibi hareket ederek izleyeceği doğrultuyu belirledi. Yalnız yanında pusulası olmadığı için haritasını bulunduğu Gözemil ile görülen Cumalı köylerine göre yönüne koymuştu.

Sarıhamzalı'nın batı çıkışına gelindiği zaman alay durdu ve subaylara aşağıdaki görevler verildi: (Kroki Nu : 6)

Varsayım - İştîp'ten Köprülü'ye ilerleyen bir müfrezenin öncü süvarisiyiz. Kuvvetimiz bir bölüktür. Düşmanın Köprülü'den Cumalı doğrultusunda hareket ettiği haber alınmıştır.

Görev: 1- "Teğmen Şevket Efendi; siz! 6 atlı⁶ ile İştîp - Köprülü caddesi üzerinde hareket ettirilmiş bir numaralı subay keşif kolusunuz. Bu noktadan itibaren görevinize devam ediniz.

Kurmay Kıdemli Yüzbaşı Kemal Bey sizinle beraber gelecek ve hareket şeklinizi görecektir. Buyrun!

Uyarı – Görev, Karacalı'nın batısındaki dereye son bulacaktır.

Görev: 2- Teğmen Hamdi Efendi, siz 8 atlı ile uçsunuz.

⁶ Orijinal metinde 6 atlı olarak geçmektedir.

600 metreden bölük sizi takip ediyor.
Hareket edin!

Mümtaz Yüzbaşı Nuri Bey sizinle beraber
bulunacaktır.

Görev: 3- Diğer arkadaşlar bölüğü izliyor.

Selami Efendi siz de Bölük Komutanısınız.

Uyarı - Benimle beraber kalan her subay,
verilen değişik görevlerin uygulanma şeklini
düşünsün, kendilerinden soracağım."

Keşif Kolunun Hareketi (Krokiye Bakın)

Keşif kolu komutanı Şevket Efendi; görevi
aldığı noktadan -ki Sarıhamzalı'nın batı çıkışında
ve batı doğrultusuna hâkim bir tümsek idi öncelikle;
yol boyunca batı doğrultusunu gözetledi. 800 -
1000 metre mesafeye kadar bütün araziye ve yolu
tamamen görüyordu. Ancak bu mesafedeki tepeler
daha ileriye görmeyi engelliyordu. Şevket Efendi (M
Kroki) tepesinin diğer tepelere göre daha çok
hâkim olduğunu gördü. Ve süratli ile bu tepe
doğrultusuna hareket etti. Ancak bu sırada
yanındaki erlerden birine "Sen! Yolun sağındaki şu
tepeye dörtnal git, ileriye gördükten sonra yolda
bizimle birleşin." dedi.

Şevket Efendi M tepesinin gerisinde durdu.
Yalnız kendisi atını birkaç adım daha ileri sürdü.
Önce hızlıca sırtlar doğrultusunu Cumalı ve
Karacalı köylerini gözden geçirdi. Daha ilerilere;
Köprülü caddesine ve Karaosmanlı yoluna baktı ve

sonra dürbünle de bu doğrultuları güzelce gözetledi. Düşmandan eser yoktu.

(Karacalı'nın doğusundaki sırt ileriye hâkimdi. Bir an önce bu sırtı ulaşmak için bir iki yükseltiyi atlayan yukarı hattı takip etmeyip hemen yola indi ve süratli ile bu sırtta gitti. Daha önce sağ kanadına gönderdiği bir atlı tepeden inerken kendisine katılmıştı.)

Şevket Efendi N noktasında dürbünle Cumalı ve Karacalı köylerinin içlerini ve Karaosmanlı'nın içinden geçen yol doğrultusunu görebiliyordu. Düşmanı göremeyince Karacalı'ya girmeksizin bu köyün doğusundan yola indi ve ileri hareketine devam etti.

Ucun Hareket Şekli (Kroki Nu: 6)

Uç Komutanı görevi aldıktan sonra, süratli ile cadde doğrultusundan hareket etti. Uçtan bir er yolun sağındaki tepeler üzerinden hareket etmek üzere ayrıldı. Kendisi de toplu olarak Sa noktasına kadar geldi. Orada, onbaşıya "Sağındaki şu tepeye gelmiş olan arkadaşının yanına git. Onunla beraber şu veya şu köyleri (Cumalı, Karacalı köylerini eliyle göstererek) araştırdıktan sonra derenin ilerisinde bizimle birleşin! Haydi, dörtlal marş!" dedi ve kendisi adeta yürüyüşle toplu olarak caddeyi izledi. Sola gönderilen iki ere sırtlar üzerinden N tepesine doğru yürüyüşlerine devam etmelerini işaret etti.

Cumalı'ya gönderilen iki erden biri köyün içinden ve diğeri batı kenarından dolaşarak güney

girişinde birleştiler ve uç komutanına düşman olmadığını işaret ettikten sonra dörtnalla Karacalı köyüne gittiler.

Orada aynı şekilde hareket ettikten sonra bu köyün güney çıkışında durduklarında uç da oraya ulaştı.

N tepesi doğrultusundan ilerleyen iki er de yine orada uca kavuştular.

Köylerin araştırılması sırasında uç, adeta ile yürüyüşüne devam ettiği için bölükten olan mesafesi azaldığından bu mesafeyi almak için (dörder) yol kol düzeninde süratli ile cadde üzerinde harekete devam etti.

Alay Komutanı gerek keşif kolunun ve gerek ucun hareket şekli hakkında yanında bulunan diğer subaylara gereken açıklama ve bilgileri verdi ve her ikisinin yukarıda anlatılan hareket şeklini uygun buldu.

Alay Komutanının subaya bu görevleri vermekteki amacı; izlenen yolun iki tarafına rastlayan meskûn yerlerin vesairenin araştırılmasında keşif kollarıyla emniyet kademelerinden her birinin ne dereceye kadar sorumlu olduğunu uygulayarak göstermekti.

Bu sebeple, fikirlerini sorduğu subaylardan örneğin keşif kolunun Cumalı ve Karacalı köylerini aramaya taraftar olanların fikirlerini kabul etmedi. Fakat, Cumalı'nın gerek yakınlığı ve gerek

büyükliğünün sınırlı olması sebebiyle uç tarafından aranmaya uygun olduğundan bu görev için ucun mensup olduğu takımdan kuvvet ayırmaya gerek görmedi. Bununla beraber Karacalı'dan sonra yolun sonunda bulunan Turfallı'nın yoklanmasının hangi kademedен yaptırılmasının uygun olacağını yanındaki subaylara sordu ve verilen farklı cevaplardan; bu köyün, ucun mensup olduğu takımdan gönderilecek 4 atlı ile yoklanması cevabını doğru buldu.

5. 4 Eylül 1909 Cumartesi

3 Eylül Cuma günü Ordu Komutanı Hadi Paşa Hazretleri Kurmay Başkanı Paşa ile birlikte ordugâha gelmişlerdi.

Cumartesi günü, Komutan Paşa Hazretlerinin gözetimi altında olarak Tümen Komutanı Suphi Paşa'nın komutasında Karacalı ile Karaosmanlı arasında tugay eğitimleri yapıldı.

Eğitimlerin sonunda Ordu Komutanı Paşa Hazretleri bütün subayları yanına çağırđı ve aşağıdaki konuşmayla takdirlerini iletiler:

"Ordugâhlarınızda gördüğüm kusursuz düzen ve özellikle bugün yaptığınız tugay eğitimleri sırasında -ki ordumuzda ilk defa ve bugün yapılıyor- hepinizin gösterdiği beceri ve başarı şimdiye kadar kendi kendinize gösterdiğiniz çabanın olumlu izlerini taşımaktadır. Bu başarı ordumuz süvarisinin ilerleme göstereceğine iyi bir kanıttır. Bu nedenle erinizden büyük komutanınız

Paşa Hazretlerine kadar hepinize teşekkür ederim. Başarılı olacağınız ümidiyle ve bu ümitlerin doğurduğu büyük sevinçle döneceğim."

Buna karşılık Süvari Tümeni Komutanı Suphi Paşa aşağıdaki sözlerle teşekkür ettiler.

"(Subaylara hitaben) Efendiler; üzerinde manevra yaptığımız, atlarımıza çiğnettiğimiz bu topraklar, geçmişte bu sınıfın gösterdiği fedakârlık ve gayretle elde edilmiştir. İşte (eliyle göstererek) ordugâhımızın yakınındaki şehitler mezarlığı bunun ölümsüz şahididir. Bu toprakları karıştırırsanız ecdadımızın kemiklerini, atlarının nallarını bulursunuz. Hâlbuki süvari sınıfının şu son zamanlardaki durumu herkes tarafından bilinmektedir. Dolayısıyla mesleğimizin ilerleyebilmesi için hepimizin çok çaba harcaması gerekir.

Bugün aramızda bulunarak bizi mutlu eden Ordu Komutanı Paşa Hazretleriyle Kurmay Başkanı Paşaya ordugâhımıza gelmelerinden dolayı teşekkür eder ve başarıya kolayca ulaşmamız için yardım edeceklerinden emin olarak var gücümüzle çalışmaya devam edeceğimizi kendilerine arz ederim."

6. 5 Eylül 1909, Pazar

Cumalı ile Sarıhamzalı arasında tugay eğitimleriyle uğraşmıştır.

7. 6 Eylül 1909; Pazartesi

15'inci Süvari Alayı Komutanı; Kurmay Başkanının Selanik'ten göndermiş olduğu manevra fişeklerinden yararlanmak amacıyla karşılıklı düzenlediği meselelerin giderilmesiyle uğraştı.

Güney Müfrezesine Ait Mesele

Kroki Nu: (6, 7)

Köprülü civarında meydana gelen bir muharebeden sonra çekilmek zorunda kalan düşmanın kuzey müfrezesi, Gözemil - Bereketli doğrultusundan çekildi.

Güney müfrezesine mensup Süvari Alayı (2. Bölük) çekilmekte olan düşmanı dün ve bugün var gücüyle takip etmekle görevlendirilmiştir. Dün geç vakit takibe başlayan Süvari Alayı 23/24 Ağustos gecesini Turfallı'da geçirdi. Şimdiye kadar alınan farklı bilgilere rağmen bütün bu gece boyunca düşmanın mühimmat, erzak arabalarının Kiliseli'den kuzeydoğu doğrultusuna nakledildiği (Kiliseli'deki depolarını boşaltıyor.) düşmanın bazı atlı postalarının genel olarak Dinler - Ayvanlı hattında bulunduğu anlaşılmıştır. Süvari Alayı, Kiliseli'den nakledilen mühimmatın naklini engelleyecek⁷ ve düşmanın çekilmesini izleyecektir.

2'nci Bölük Kuvvet (dördüncü takımları flama) Komutanı Yüzbaşı Rıza Bey, varış noktası

⁷ Orijinal metinde "men edecek" şeklinde geçmektedir.

Karacalı'nın doğusundaki tepe (ordugâh), hareket saati sabah 12.00'dir.

Kuzey Müfrezesine Ait Mesele

(Kroki Nu: (... ve...))

Köprülü - Gözemil - Kiliseli doğrultusundan 5 Eylül günü çekilen kuzey müfrezesine mensup bir bölük süvari 5/6 Eylül gecesini Kiliseli'de geçirdi. Düşmanın birkaç bölük süvarisi bu geceyi Turfallı'da geçirmiştir.

Süvari Bölük Komutanı Kiliseli'de müfreze komutanından, gece, şu emri alıyor.

Düşmanın Turfallı'ya kadar ilerlemiş olan süvari bölüklerinin yarın (6 Eylül) saat dörde karar Kiliseli'ye girmelerine engel olacaksınız. Kiliseli'nin boşaltılması sonuna doğru size bir iki takım süvari daha katılacaktır.

Bölük Komutanı: Yüzbaşı Refik Bey, göreve hızla başlanacak yer, Kiliseli'nin bir kilometre güneyidir.

(Mesele, bu yerde Kurmay Kıdemli Yüzbaşı Sami Bey tarafından, zarflı olarak verilmiştir.)

Ordugâhtan hareket sabah saat 11.00'dir.

Güney müfrezesine mensup Süvari Alay Komutanının hareket tarzı:

Alay Komutanı Arif Bey 24 Ağustos günü sabahı saat 12.00'de alayını ordugâhın bulunduğu sırtın gerisinde toplanma düzeni hattında topladı. (Kroki 6B)

Alayın hareketinden önce, Gözemil-Bereketli doğrultusunda bir subay keşif kolu gönderdi.

Arif Bey, bütün subayları yanına aldı ve onlara meseleden, bilmeleri gereken kadarını anlattıktan sonra bölük komutanlarına şu sözlü emri verdi:

"Alayımız şimdi, Cumalı üzerinden Kiliseli doğrultusuna hareket edecektir.

Birinci bölükten bir takım öncü olacaktır.

Bu bölüğün geri kalan kısmıyla ikinci bölük, büyük kısım olarak 600 m'den öncüyü takip edecektir. İkinci Bölük Komutanı Mustafa Kâmil Efendi, sen büyük kısmı göndereceksin; ben öncüyle beraber hareket edeceğim."

Birinci Bölük Komutanı birinci takımını öncü tayin etti. Takım komutanı da bir kısımla (8 atlı) beraber uç olarak 500 m mesafe ile takıma katıldı ve bu şekilde alay yürüyüşe geçti.

Uç Komutanı Cumalı köyüne kadar, kendisine söylenen doğrultuyu izledi. Oradan Cumalı'nın içinden geçip kuzeyden güneye doğru uzanan sırtlar üzerinden asıl Kiliseli caddesine birleşen yolu izlemeyip doğuya döndü ve Hacıahmetli doğrultusuna yürümeye başladı.

Öncü olan takımla beraber bulunan Alay komutanı da ucu takip etti.

Uç geri ile bağlantıya kesinlikle dikkat etmedi ve Dinler üzerine ilerledi. Müfreze Komutanı takibe

karar vermiş olduğu doğrultudan uzaklaştığını anlayınca ucu bıraktı ve kuzeye yön değiştirdi.

Büyük kısım takımla kol düzeninde öncüyü takip ediyordu.

Yoldan uzaklaşmış ve bir iki gün evvel yağın yağmurlardan az çok çamur olan tarlalar içinden doğu ve kuzeydeki sırtların hâkimiyeti altında geniş vadide hareket ediliyordu. Takibe karar verilen yol, Alay Komutanınca bir türlü bulunamıyordu. Kiliseli'nin 5 - 6 kilometre kadar güneyine ulaşıldığı zaman kendi kendine Dinler doğrultusuna yürüyüp ondan sonra da Dinler üzerine sırtları takiben Kiliseli üzerine hareket eden ve böylece bir yan keşif kolu hâlini almış bulunan uçtan gelen bir er (eliyle göstererek)" Şu sırtların gerisinde (kuzeydoğu) düşmanın bir bölük süvarisi duruyordu" dedi.

Alay Komutanı, bu bilgi üzerine ne yapmak gerektiğini düşünürken öncü takımı ve gerideki bölükler düşmanın bulunduğu haber verilen sırtın 900 - 1000 metre kadar yanı hizasına gelmişti ki bu sırada tepe, düşmanın avcıları tarafından işgal edildi ve ateş açıldı (Manevra fişegi). Tüfek sesini işiten Alay Komutanı bulunduğu öncü takımından dörtnalla büyük kısmın yanına gitti ve onu takip etti. İki bölüğünü de düşman mevziine doğru muharebe düzenine geçirdi ve dörtnalla 300 metre kadar bir mesafe aldıktan sonra mevziin 600 metre kadar ilerisinde bulunan ölü noktaya girdi. Orada bölüklerini yaya muharebe için yere indirdi ve

düşmana taarruza başladı. Öncü olan takıma da düşmanın sağ kanadına karşı hareket etmesini emretti.

Kuzey müfrezesine mensup bölük komutanının hareket şekli:

Bölük Komutanı meseleyi aldığı noktadan itibaren hemen bölüğü ile Kiliseli'nin güneyindeki Genizce ve bunun doğusundaki tepe doğrultusunda hareket ederek bu tepeye geldikten sonra daha ileriye yürümekten çekinerek orada bekleme mevziinde kalır. Daha önce çıkardığı iki keşif kolundan biri Dinler doğrultusundan ve diğeri Gözemil üzerinden güneye hareket ederler. Bölük Komutanı seçtiği bekleme mevziinden düşmanın gelebileceği yolları ve güneye doğru uzayan sırt ve vadiyi çok uzak mesafelerden kendisi de görebilir. Böylece karşı taraf süvarisini uzak mesafeden görmüş; ancak bu süvari vadide tarlalar içinden hemen her an sağa ve sola yön değiştirdiği için mevziin işgalinde acele etmemiştir.

Karşı taraf süvarisi mevziin 1000 - 1200 m. kadar yakınına geldiği zaman hemen yere indirdiği bütün bölüğü ile mevzii işgal etmiş ve bunun ardından karşı tarafın takımla kol düzeninde yürüyen büyük kısım üzerine birdenbire ateş açmıştı. O zamana kadar kendini göstermemiştir.

Karşı tarafın yere inen erleri, oldukça dik bir meyli ateş altında kalarak ilerlemeye devam ediyordu. Sağ kanata karşı görevlendirilen takım, açıktan mevziin sağ kanadına yaklaşmaya mecbur olduğu için üzerine açılan ateşler yüzünden

hareketine devam edemedi. Bölük komutanı düşmanın birçok kayıp verdirdiğini ve düşman avcılarının her şeye rağmen yaklaştığını görünce hemen avcılarını tuttuğu sırtın gerisine, hayvanların yanına çekti, düşman görüşü ve ateşinden korunarak ata bindirdi. Bu sırada karşı takımın avcıları 150 m'ye kadar pek yorgun bir hâlde yaklaşmış ve hayvanlarından 300 - 400 metre kadar uzaklaşmış bulunuyorlardı.

Bölük Komutanı hemen bu avcılar üzerine hücum ederek gerilerindeki hayvanları üzerine düşmeye ve biraz evvel gelmiş bulunan iki süvari takımını da (flama) sol kanadındaki yükseltiden doğrudan doğruya düşmanın beygirleri üzerine saldırmaya karar verdi. Harekete geçtiği bu sıradaydı ki "dur" borusu çalındı.

Eleştiri

15'inci Süvari Alay Komutanı Kurmay Yarbay Hasan Tosun Bey, subayları yanına aldı. Öncelikle onlarla beraber Refik Bey'in tuttuğu mevzii gözden geçirdi ve orada alınan önlemlerin anlatılmasını istedi. Daha sonra orada hazır bulunan Tümen Komutanından aldığı izin üzerine aşağıdaki şekilde görüşlerini açıkladı:

Kuzey müfrezesine mensup süvari bölüğünün (Refik Bey'in bölüğü) Kiliseli'de emir aldıktan sonra hemen güney doğrultusunda ileri hareket edip bu sırtların gerisinde gizlenerek düşmanı beklemesi çok uygundur. Çünkü bu bölüğün görevi saat dörde kadar düşman süvarisi

bölüklerinin Kiliseli'ye girmesini önlemektir. Bunun için, düşmanı Kiliseli'de beklemek uygun olamazdı. Aksine, düşmanı ne kadar uzakta yakalarsak o derece fazla zaman kazanma imkânı doğar; birinci mevziden çekilmek zorunda kalınırsa ikinci ve sonraki mevzilerde düşmanın durmasını sağlayabilirdik. Kiliseli'de beklemenin buna yararı olmadığı gibi Kiliseli'nin büsbütün yakınında düşmanla muharebeye tutuştığımız takdirde Kiliseli'deki depoları boşaltacak personelin işini zorlaştırmış oluruz.

Bu mevziden daha ileri gitmek de burada uygun olamazdı. Çünkü düşmanın kesin olarak hangi doğrultudan geleceği başlangıçta kestirilemez; düşman, Ayvanlı veya Gözemil veya Dinler ve hatta Azmak Suyu'nun doğusundan dolaşarak gelebilir (Genel haritaya bakınız.). Ola ki cadde doğrultusundan daha ileri gitmek istedik, düşman yanlarımızdan dolaşarak Kiliseli'ye gelebilir.

Oysa bu mevzi bütün yollara oranla adeta merkezî bir durumda bulunuyor. Buradan düşmanın gelebileceği herhangi bir doğrultu üzerine hareket edip düşmanı karşılamak ya da düşmanın yanına düşmek olasılığı vardır.

Düşmanın yaklaşmasından sonra işgal olunan mevzi çok uygundur. Buradan düşmanı vadi içinde, saklanmasına fırsat vermeden ateşle karşılamayı sağlayacağı gibi yaya muharebeyle mevzii taarruza kalkışılması hâlinde geçilmesi gereken arazi kolaylıkla alınamaz, zaman kaybına neden olur.

Düşmana 900 - 1000 ateşe başlandı. Düşman süvari bölükleri kol düzeninde yürümekte oldukları için daha uzak mesafeden de ateş açılabilirdi. Fakat o hâlde düşman solundaki sırtların gerisine dörtlal ile çekilerek pek az bir kayıpla kendini gizler ve ondan sonra ateşin dışında yükseltilerden kuzeye hareketine devam edebilirdi. Tutulan mevzi önemini kaybetmişti ve düşmanı karşılamak için mevzii terk etmek gerekmekteydi. Mademki tutulan mevziin ilerisi, düşmanın kolaylıkla, az zamanda taarruz ve yaklaşmasına uygun değildi; ateş açmada acele etmemek çok uygundur.

Düşman avcıları çok fazla sokuluncaya kadar mevzide kalmak genellikle tehlikelidir; ancak burada arazinin durumu böyle bir tehlikenin ortaya çıkışına meydan vermediği gibi, düşman avcılarını ateşle daha çok ezmek ve onları hayvanlardan uzaklaştırmak ve sonra da avcılara yöneltilen hücumu yok etmek imkânı doğdu. Bundan dolayı bu bölük (Refik Bey) görevini yerine getirebildi. Teşekkür ederim.

Karşı taraf (güney) süvari bölükleri komutanı, takip edeceği yolu şaşırdı. Bu bölüklerin komutanı yürüyüş emri verdiği zaman emir verdiği subaylarla beraber toplanma yerinin ilerisine çıkıp oradan takip edilecek yolu -ki (haritası üzerinde işaret edilmemiştir) arazi üzerinde bir bakışta görülmüyordu- eliyle göstererek kesin bir şekilde belirleseydi, emrin anlaşılmasında mümkün değildi. Sonra da "uç sağa saptı" diye asıl yolunu terk etmesindeki düşünce anlaşılammıştır. Yeniden bir

uç çıkarıp istenen doğrultu üzerinde yryēe devam edebilirdi.

Uç komutanının görevi gerideki kısımların yürünülen doğrultuda güvenliğini sağlamak ve onunla bağlantıyı sürdürmek iken, burada uç, bağımsız bir keēif kolu gibi seçtiği doğrultuda aldı yürüdü ve geriden gelen kısımların önünü açık bıraktı. Bununla beraber, müfreze komutanı daha önce Dinler üzerinden bir keēif kolu ıkarmamıē olmasına rağmen ucun bu hatası kendisine yararlı oldu. Çünkü kendisini dēmanın varlığından haberdar eden uç oldu.

Bir askerî birlik, yürürken, yollar üzerinden hareket eder. Ancak harekât bölgesi içinde yolların dıēında harekete gerek görür. Süvari alayı hemen bütün vadiyi takımla kol düzeninde geçti; bu doğru değildir.

Dörderle yryē kol düzeninde arazinin engellemelerinden daha az rahatsız olunur; daha sıkıntısız ve kolaylıkla yürünür. Özellikle takip edilen yryē doğrultusundaki tarlalar, bu düzeni zorunlu kılıyordu. Eğer takımla kol düzeninde yrmekteki dēnce, dēmanın kanatlardan geliēine karēı hareket edebilmek ise dörderle kol düzeninde de sağ ve sola muharebe düzenine geçmek kolaydır.

Alay Komutanı, uçtan haber getiren erin verdiği bilgi üzerine sonra dētė kötü duruma girmemek için birçok çare ve hareket tarzı dēnebilirdi. Ancak bir saniyelik dalgınlık o fırsatı da mahvetti (Bugünkü harp yöntemi; her rütbe

sahibinin durumu çabuk değerlendirme ve bu değerlendirmenin gereğini yapmakta gerçek bir taktik fikrine sahip olmayı kesinlikle gerektirir. Bir bölük, bir alay, bir tugay, bir tümenin, düşman karşısında sevk ve idaresiyle görevlendirilenler her an önemle dikkat etmelidirler ki komutları altında bulunan bütünü oluşturan yüzlerce, binlerce insanın, çok paralar ve emek verilerek elde edilip yetiştirilmiş olan hayvanların hayatı, bir anlık kararsızlıkla mahvolur).

Düşman mevziinden tüfek sesi işitildikten sonra yapılacak yalnız bir şey kalmıştı: O da düşman mevziinin ilerisindeki l noktaya kadar düzene vesaireye asla önem vermeksizin hemen drtınalla atılmak... Yapılacak işi orada dşnmek... Yoksa 900 metrede düşman ateşi altında kol düzeninde durmak uzun uzadıya önlemler almak mümkün olamazdı.

(Bugünkü silahların etkisi yere yatıp araziden tamamıyla yararlanabilen bir piyadenin bile ileri adımıını santime indirmişti. Mukden Meydan Muharebesi'nde, arazi yarıklarına sokularak taşların arasından sıyrılarak başlarının ilerisine kum ve toprak torbalarını sürerek veya kazma kürekleriyle küçük streler yaparak taarruzlarında ısrar eden Japon erlerinin zor durumda yirmi dört saat içinde birkaç metrelik mesafe kazanabildikleri görülmüştür.)

Bu l noktaya girildikten sonra düşman mevziinin güneyindeki sayısız yükseltilerden düşman mevziinin sol kanadına karşı hareket etmek mümkündü.

8. 7 Eylül 1909; Salı

Bugün sabahleyin 16'ncı Süvari Alayı ile Cumalı'nın kuzeyinde buluştuk. Alayın iki bölüğü Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin komutası altında bulunuyordu. Alay Komutanı Muhlis Bey, karşılıklı bir meselenin uygulanmasıyla uğraşıldığını söyledi. Alaydan bir bölük de karşı taraf süvarisini oluşturuyordu.

Meselenin konusu yararlıydı. İki bölükten ibaret olan doğu Süvari Alayı, mensup olduğu müfrezenin Köprülü civarında meydan muharebesi veren büyük kısmına katılması için Ayvanlı'dan bu müfrezenin yürüyüşünü geciktirmek amacıyla gelmekte olduğu haber alınan bir düşman müfrezesine karşı gönderilmişti.

Süvari Alayı kendisine ulaştığımız noktaya geldiği zaman düşman müfrezesi Tatarlı civarına ulaşmıştı.

İrfan Efendi, bir takım atlı ihtiyattan başka kuvvetini yere indirmiş ve **yaya cenkle düşmanı açılmaya ve yayılmaya mecbur etmişti.**⁸ Ancak düşman 2 tabur piyade ve bir batarya toptan ibaret olduğu için uzun müddet devam edemeyeceğini düşünerek müfreze komutanına bilgi verdi. Müfreze de Cumalı hizasına yaklaşmış olduğu için kendisi yere indirdiği erleri ata bindirip düşmanın Karaosmanlı (Genel haritaya bakınız.) doğrultusunda hareket eden bir bölük süvarisine

⁸ Türkçe metinde olmayıp orijinal metinde bulunmaktadır.

karşı gidip müfrezenin yolunu açık bulundurmaya karar verdi.

Karşı tarafın süvari bölümüne, Teğmen Kemal Efendi komuta ediyordu. Bu bölük başlangıçta, müfrezenin işgal ettiği mevziin sol kanadını korumakla görevlendirilmişti. Fakat müfreze komutanı süvari bölümünü, düşmanın büyük kısmının izlediği yol üzerinde, Osmanlı civarına göndermenin daha çok yarar sağlayacağını düşündüğü için bu bölümü o doğrultuya göndermişti. Bu Müfreze Komutanının işgal ettiği mevzii ve aldığı önlemleri -ki piyade hattı işgal olunan sırtın düşmana bakan eteğindeki bağın hendeklerinde ve topçu mevzii de piyade mevziinin 400 m kadar gerisinde ve geriye doğru yükselen ardındaki tepenin oluşturduğu hafif bir yükseltide yarı örtülü idi- gördükten sonra Süvari Bölük Komutanı Kemal Efendi'ye ulaşabilmiştik.

Kemal Efendi Karaosmanlı ile İştîp - Köprülü ana caddesinin arasındaki tepeye süratli ile gidiyordu.

Kendisinden hareket tarzı hakkında istediği açıklamaya verdiği cevap şuydu:

"Amacım, düşmanın asıl büyük kısmını ele geçirmektir. Süvarisiyle hiç uğraşmak istemem. Çünkü süvari geçip gitse o kadar önemli değildir. Fakat büyük kısmı bir an önce Köprülü'deki kuvvetlerine ulaşırsa meydan muharebesinin belki rengini değiştirir. Şimdi ben şu tepenin gerisinde duracağım. Düşman elbette ana caddeden ayrılacaktır. Çünkü bu cadde bizim topçunun etkisi

altındadır, Turfallı ve Karaosmanlı köylerinin doğusundan dolaşmaya kalkışacaktır. Ben, yaya muharebe ile onun az çok geciktirilmesini sağlayacağım. Üzerime süvarisi gelirse yine öyle hareket ederim. Çünkü gördüm, onun da kuvveti çok değil; iki bölüktür.

Hatta burada mahvolmak kesin olsa bile benim niyetim buna razı olmaktır. Ben, bir bölük, mahvolacağım; fakat bu hareketimle asıl meydan muharebesi yapan kuvvetlerimizin çekilmesini sağlayacağım.

Bizim müfreze komutanı da zannedersen kuvvetin azlığına bakmaksızın, o da bu düşman üzerine atılacaktır”.

Genel olarak Kemal Efendi'nin görüşü takdirimi kazandı. Orada bir şey söylememiştim. Şimdi burada, bu son satırda, kendisine teşekkür ederim.

CUMALI ORDUGÂHI

Süvari: Bölük, Alay, Liva Talim ve Manevraları

Erkânıharbiye Kolağalarından
MUSTAFA KEMAL

Selanik 1325

BİR İKİ SÖZ

(Cumalı Ordugâhı), (Köprülü - İştîp) caddesi üzerinde ve Köprülü'nün 10 kilometre sarkışimalisindeki Cumalı ve Karacalı kariyeleri kurbunde idi.

Mezkûr ordugâhta Köprülü'den gelen On beşinci ve İştîp'ten gelen On altıncı süvari alaylarından; Üçüncü süvari fırkası kumandanı Mirliva Suphi Paşa Hazretlerinin taht-ı kumandalarında teşekkül eden bir süvari livası - talim ve manevra maksadiyle - içtima etmişti.

Mezkûr livanın talimlerini teftiş etmek üzere 16 Ağustos 1325 Pazar günü Cumalı Ordugâhına azimet eden Ordu Erkânıharbiye Reisi Ali Paşa'nın refakatinde bulunan Erkânıharbiye Binbaşısı Bahattin ve Erkânıharbiye Kolağası Sami ve Mümtaz yüzbaşı Nuri Bey'ler meyanında ben de bulunuyordum; 26 Ağustos'a kadar orada kaldım.

Bizde tâlim ve tatbikat maksadiyle bir süvari livasının içtimalı senelerden beri görülmedi. Erkânıharbiye Reisinin, Ordu Kumandanlarının manevra meydanlarında ısbat-ı vücud etmeleri de şimdiye kadar vâki olmamış gibidir.

(Cumalı Ordugâhı) mütehassir olduğumuz hayat-ı askeriyenin mebdei gibi telâkki edilebileceğinden; orada geçirdiğim on günlük hayatın hatırası olmak üzere tuttuğum bazı notları silah arkadaşlarıma hediye etmek istedim.

Asker hediyesi, asker olanlarca makbule geçer.

Erkânıharbiye Kolağası
M.KEMAL

17 Ağustos 1325; Pazartesi

Talime saat 11 dakika 30'da çıkıldı (S.Y 15 ile beraber, (Kumandanı) Erkâniharbiye Kaymakamı Hasan Tosun Bey, kuvveti, 2 mürettep bölük)

Talimin birinci devrinde (müddet 1 saat):

Bölükler ayrı ayrı bölük talimi icra ettiler. Alay Kumandanı, Bölük Kumandanlarına bilhassa (dörtnalla safıharba geçmek, hücum ve takip harekâtının talim edilmesini) tavsiye etti.

Bu devirde, Alay Kumandanı, Bölük Kumandanlarına âtideki mesaili verdi:

Mesele - I (Kroki Nu : 1)

(Bölüğü, cephesi şimale müteveccih olmak üzere (Ke noktasında) takımla kol nizamında duran yüzbaşı Mustafa Kâmil Efendi'ye):

Bölüğünüz, (Sarıhamzalı) üzerinden ricat eden bir kıtanın dümdar müfrezesine mensuptur. Dümdar piyadesi şu gördüğünüz sırtta (Y), yolun şimal ve cenubundaki tarlalar arasındaki mevzide bulunuyor.

Düşman piyadesi yol istikametince 400 metreye kadar yaklaştı. Bizim piyademiz fevkalade telefata duçar oldu. Kuvvei maneviyesi sarsıldı; yerinde sebat edemeyecek bir hâle geldi.

Dümdar müfrezesi kumandanı Bölüğünüzü daha evvel piyade avcı hattının sol cenah gerisine,

dere içinde şu gördüğünüz (eliyle işaret ederek) mahalle (K) celb etmişti.

Yağmur sebebiyle yol ve bilhassa Karacalı köyünün garp mahrecindeki köprü, bozulmuş olduğu için ricat eden kıtanın yürüyüşü taahhura uğradı (arabalar). Bu kıtaya on dakika kadar zaman kazandırmak maksadiyle dümdar müfrezesi Kumandanı size şu emri gönderdi:

"Bizim piyade avcı hattının aralıklarından geçerek düşmana hücum et! Ben piyade mevziinin sağ cenahındayım."

İhtar - Bölük bu emri aldığı noktadan (Ke) meselede bulunduğu kabul edilen noktaya kadar (K) mestûren gidecektir.

Kâmil Efendi takımla kol nizamında duran bölüğünü dörderle kol nizamına geçirdi ve hafif bir hattı içtimadan dere içine indirdi. Derenin garp yamacını takip etti. Bu esnada bölüğünü takımla kol nizamına geçirdi. Bu suretle emrolunan mahalle (K) gitti.

Bu noktadan sonra dörderle kol nizamında olarak piyade avcı hattının gerisine kadar dereden ilerledi. Orada bölüğü sola safiharbe geçirdi ve düşman üzerine hücum ettirdi.

Alay Kumandanının Tenkidi

Bölük Kumandanı dümdar müfrezesi Kumandanının emrini alır almaz; Bölüğü ikişerle kolda (Çünkü dereden tamamiyle istifade ancak bu

nizamda olabilirdi.) avcı hattının gerisine kadar dere içinden, süratli ile getirmesini ve kendisinin avcı hattının sağ cenahında bulunan dümdar müfrezesi kumandanının yanına gideceğini mülâzimeveline söyler ve kendisi dötrnalla müfreze kumandanının yanına gider. Oradan ileri araziye, vaziyeti ve Bölüğünü nereden hücumla geçireceğini yakından tetkik eder. Ve süvarinin hücumla geçireceğini yakından tetkik eder. Ve süvarinin hücumu esnasında piyadenin ateş kesmesini veyahut geri çekilmesini müfreze kumandanı ile kararlaştırır.

Bu esnada bölüğü de gelmiş bulunacaktır; hemen bölüğünü safıharbe geçirir (Lakin takım kumandanlarına; ikilerin sola çarkından sonra birbirlerine yanaşmamalarını ihtar eder.) ve hücumla kalkacağını müfreze Kumandanına (işaretle) bildirir. Bu suretle avcı hattının aralıklarından geçerek dötrnalla ve bütün kuvveti ile hücumla kalkar. Burada atlı ihtiyat filan bırakmaya lüzum yoktur. Bütün kuvvetiyle ateş üzerine atılmak, onu şaşırtıp matlup zamanı kazanmak muvafıktır.

Mesele - 2, (Kroki Nu: 2)

(Yüzbaşı Arif Bey'e):

Köprülü'den Cumalı istikametinde yürüyen bir müfreze şu sırtları (A) elde bulundurmak istiyor. Mezkûr müfreze merbut olup müstakil olarak ileri sürülmüş olan bölüğünüz tutulması matlup sırtların 2 kilometre kadar garbına geldiği zaman ileri gönderilmiş olan keşif kollarından aldığı rapordan:

Sarıhamzalı'dan ilerlemekte olan düşman müfrezesinin re'siyle Karacalı'nın 3 kilometre kadar cenubuşarkisine vasil olduğunu anladı.

Vazife - Süvari Bölük Kumandanı neye karar verir?

Bu kararı Alay Kumandanı bizzat izah etti ki süratliyle ileri yürüyüşe devam.

Çünkü mezkûr sırtları elde bulundurmak için behemehâl bu sırt üzerinde kalmak hatıra gelmemelidir. Zaman ve düşman müsaade ettikçe daima ileri atılmalı, düşmanı ne kadar uzaktan karşılar ve tevkife muvaffak olursak bu vazifeyi o derece daha muvaffakiyetli ifa etmiş oluruz.

Süvari bölüğü (LL') deresinin 500 metre kadar garbına geldiği zaman düşman ucunun Karacalı'nın şarkicenubisine takarrub ettiğini keşif kolundan gelen bir nefer haber veriyor

Vazife - Bölük Kumandanı neye karar verir ve ne tertibat alır?

Bölük Kumandanı Arif Bey, ilerlemekte olan düşmanı yaya cenk ile tevkife karar verdi.

(Alay Kumandanının ikazı üzerine) bölüğü mülazimevvele terk edip kendisi, işgal edeceği mevzii kararlaştırmak üzere dörtnalla ileri hareket etti. (LL') deresinin şarkındaki sırtı tutmayı münasip gördü, ve C' noktasına gelmiş olan bölüğü safıharb nizamında durdurdu ve bütün bölüğü yaya cenk için yere indirdi. Yere inen avcılar bizzat ileri sevk etti.

Alay Kumandanının Tenkidi

Bölük Kumandanının işgal ettiği sırt muvafıktır. Zira Düşmanı Cumalı ve Karacalı'dan ve Karacalı'nın cenubunda uzak mesafeden açılmaya ve yayılmaya mecbur etmek ve bölüğün hayvanlarını mevziin gerisindeki dereye mestur ve mahfuz bulundurmak mümkündür. Zaman da bu mevzii tutmaya müsaittir. Ancak bölük kumandanı bölüğü mevziin gerisindeki dereye kadar götürüp orada yere indirmeliydi. Hayvanların yanında kalan zabıt, avcı hattı gelirken hayvanları ileri sevk etmek istedi. Hayvanları ileri sürerek avcılara muavenet etmek pek münasıptır. Fakat burada zabıt yaya cengi yapıldığına nazaran hayvanatın yanında pek az efrat vardır.

Bunlar bütün bölüğün hayvanatını ileri süremezler. Bölük Kumandanı, sağ, sol cenahlarına atlı keşşafı gönderdi. Pek doğru hareket etti; lakin yaya cenk eden avcı hattının dahi cenahlarına piyadeden keşşaf çıkarmalıydı.

Talimin birinci devri bu mesele ile hitam buldu. Bölükler istirahat ettirildi. Bu esnada Fırka Kumandanı ve Erkânıharbiye Reisi, alayın bulunduğu yere geldiler.

Talimin İkinci Devri

Bu devirde Alay Kumandanı iki bölüğü birleştirdi ve Alay talimi yaptırdı. (Safıharbnizamında muhtelif yürüyüşlerle ileri hareket; safıharb nizamından takımların sola

çarkıyla takımla kol; takımla koldan kol başının sola çarkından sonra içtîma koluna geçmek, içtîma kolundan safırharba geçmek...)

Bu esnada Ordu Erkânıharbiye Reisi Paşa'nın teklifi üzerine Süvari Fırkası Kumandanı, Alay Kumandanına atideki meseleyi verdi:

Mesele:- 3 (Kroki Nu: 3)

Kuvvetli bir müfreze (1. Piyade alayı, 2 Batarya, 2 Bölük Süvari) (Köprülü - İştîp) istikametinde yürümektedir.

Mezkûr müfrezenin vazifesi, İştîp'ten Köprülü üzerine yürümekte olduğu haber alınan bir düşmanın ileri hareketini men etmektir.

Alayınız (2. S Ke) müstakil olarak ileri gönderilmiştir.

Alay, ucuyla (Karacalı)'ya geldiği zaman düşmanın 2 bölük kadar süvarisinin re'siyle Sarıhamzalı'yı geçtiği keşif kolu raporundan anlaşılmıştır.

Vazife - Süvari Alay Kumandanının sureti hareketi: (evvelce alınmış olması lazım gelen emniyet tertibatı ve istikşaf hususatı buradan icra edilecektir.

Mesele verildiği zaman Alay B de bulunuyordu.

Alay Kumandanı derhâl baştan birinci bölük Kumandanından bir çavuş kumandasında 4 atlı

istedi. Bunları bir numaralı küçük zabıt keşif kolu olmak üzere (Cumalı - Sarıhamzalı) istikametinden hareket ettirdi.

Bundan sonra birinci bölümün birinci takımını piştar olarak (Karacalı) ve (Cumalı) köylerinin garbından hareket ettirdi. Kendisi de kısm-ı küllinin başında olarak 600 metreden piştarı takip etti.

Piştar Kumandanı Suphi Efendi 500 metre ilerisine bir uç çıkardı ve takımın kumandasına bir çavuşu tevkil etti.

Suphi Efendi piştar takımı tarafından Cumaali ve Karacalı'yı taharri ettirdikten sonra uçla Cumalı'nın şarkı şimalisindeki tepeye hareket etti (Ta).

Alay Kumandanı Kısm-ı külli ile (Karacalı)'ya vasıl olduğu anda takımla kol nizamına geçti ve piştara yaklaştı. (Ta) tepesine çıkan uç kumandanı Cumalı'nın şarkındaki sırtlarda iki bölük düşman süvarisi gördü ve derhâl kendisi bulunduğu noktadan tarassuda devam edip yanındaki neferlerden biriyle Alay Kumandanına haber gönderdi.

Haber getiren nefer eliyle göstererek: “Şu sırtların gerisinde bir bölük düşman süvarisi duruyor.” dedi. Alay Kumandanı nefere “Yalnız bir bölük mü?” diye sorduktan sonra, nefer: “Bir bölük daha var efendim!” dedi.

Alay kumandanı neferi istiçvap etmekle beraber dörtnala ucun bulunduğu sırta çıktı. Buradan kendisi de düşmanı gördü.

Bu esnada piştar takımı Kumandanı piştarlık vazifesinin hitam bulunduğunu takdir ederek kendiliğinden, takım kolu nizamında ilerleyen bölüklerin başına dâhil oldu. Yalnız uç ordudan itibaren arazi keşşafı hâlini aldı.

Ucun bulunduğu tepenin 400 metre kadar şarkına (Sa) çekilmiş olan keşif kolu geriye malumat vermekle beraber oradan tarassuda devam ediyordu.

Alay kumandanı düşmanın tamamen iki bölükten ibaret olduğunu ve hiçbir hareket yapmamakta bulunduğunu gördü. Bunun üzerine Cumalı'nın şimal kenarı hizasını geçmiş olan bölüklerine evvela: Kolbaşı ve yarım sağa çark ettirdi. (Krokiye bakın) ve badehu durmakta olan düşman üzerine hücumla karar vererek düşman istikametinde ve fakat düşman nazarında mestur olarak safıharba geçti "Lakin bu esnada düşmanın müteredit bir surette safıharba geçtiğini ve cephesi tamamen sağ noktasına müteveccih bulunduğunu ve henüz kendisinin düşman tarafından görölmediğini gören Alay Kumandanı, arazi ve düşmanın hâlinden istifade ederek hücumunu düşmanın sol yanına tevcih etmeye karar verdi." ve tekrar takımlarla sağa çark ederek Cumalı'nın şarkışimali hizasına kadar (krokiye bakın) geldikten sonra takımlarla sola çark ederek safıharb nizamına geçti. Ve hafif bir meyilden birdenbire çıkarak 400 metreye kadar yan cephede olarak takarrub etmiş olan düşman bölükleri üzerine atılmıştır.

Düşman süvari bölükleri takımlarla yarım sola çark ederek cephesini tashihe kıyam etmiş ve fakat bu esnada müsademe vaki olmuştu.

Alay Kumandanının harekât ve tedabiri hakkında serdeylediği mütalât ber vechi âti idi:

"Düşmanın iki bölük süvarisinin (Sarıhamzalı)'dan geçtiğini haber aldığım zaman (uç)un (Karacalı)'ya vasıl olmuştu. Keşif kolunun, haberi isal edinceye kadar geçen zamanı da düşünerek herhâlde düşman bölüklerinin pek ziyade takarrub etmiş bulunduğunu ve pek çok zaman geçmeden düşmanla karşı karşıya geleceğimizi anladım. Bunun için derhâl bölükleri takım kolu nizamına geçirip emniyet kademelerinden dolayı bırakılan mesafatı hemen katettim. Ve bittercih köylerin garbından hareket ettim; çünkü burada arazi benim için müsait idi. Düşmanı gördükten sonra icap eden manevrayı istediğim gibi icraya muktedir olabilirdim. Bu köyler, beni bir dereceye kadar düşmanın nazarından setretmekle beraber, düşman bu köyleri çiğneyerek üzerime atılamazdı.

Köylerin şarkından giden yolu takip etmeyi hiç düşünmedim; zira orası da iki bölüğün hat açmasına müsait olmakla beraber düşmanla birdenbire, burun buruna gelmek ve düşmanın tamamen kuvvetini ve tertibatını takdire zaman bulamadan mecburi bir harekette bulunmak ihtimali vardı.

Takip ettiğim istikametın en büyük faydası düşmanı sağ yanıma almaktı.

Düşmanı bizzat gördükten sonra safıharba geçtim; lakin düşmanın aldığı vaziyete ve arazinin hâline dikkat ederek bu vaziyette düşmanla hücumu kabul etmeyi münasip görmedim. Arazi ve zamanın tebdil-i vaziyete müsait olduğunu gördüm ve derhâl gördüğünüz harekâtı ihtiyar ettim ki bu tarz-ı harekette neticenin daha emin olacağı itikadındayım."

Mukabil Taraf Hakkında Malumat

Erkânıharbiye Reisi Paşa: Süvari 15'inci Alay Kumandanına mesele verildikten sonra, S. Y. 16 Kumandanı Kaymakam Muhlis Bey'in (Cumalı) ile (Karahamzalı) arasında talim ve iştilal etmekte olduğunu bildiğini ve mezkûr Alayı da mukabil taraf olarak hareket ettirmek faydalı olacağını düşünerek Ordugâh istikametinden uzaklaşmış olan Süvari Fırkası Kumandanına, Y. 16 Alay Kumandanına, bildirmek ve âtideki meseleyi söylemek üzere, beni gönderdi. (Fakat Fırka Kumandanından evvel) Fırka Erkânıharbiye Reisini bulabildiğim için tebligat miri mumaileyhe olmuştur.

"Vaziyeti umumiye evvelkine müşabih S. Y. 16 Köprülü istikametinde ilerleyen bir müfrezenin piştar süvarisinin düşman hakkında (Sarıhamzalı)'da aldığı malumat: sunuf-u selâseden mürekkep bir müfreze ilerliyor. Süvarisi (2: S Ke) re'siyle Karaosmanlı hizasında.

S. Y. 16 Kumandanına ordugâhının şimali şarkisindeki sırtlarda mülâki olduğumuz zaman miri mumaileyhe mesele, henüz tebliğ edilmiş olduğu

için kendisi meselenin tebliğ edildiği ilk vaziyete göre icap eden keşif kollarını çıkarmakla meşgul idi.

Erkânıharbiye Reisi Paşa'nın emriyle karşı tarafın o anda bulunduğu vaziyet hakkında kendilerine mensup bir keşif kolu sıfatiyle malumat vermek üzere Alay Kumandanının yanına gittim: "Düşmanın iki bölük süvarisi şu sırtın (Se) arkasında takımla kol nizamında şark istikametinde yürüyor." dedim.

Bu haber zerine Alay Kumandanı gösterilen istikamette safıharba geçip hücuma karar verdi; ki bundan sonraki harekât yukarıda da tafsil edildi.

Alay Kumandanı hücum için iki bölükten ibaret olan Alayını safıharba geçirdiği zaman karşı taraf süvarisini bizzat görmemişti.

Mesafe pek uzak olmamakla beraber arazinin teşekkülâtı ryete mâni idi. Zamanın darlığından dolayı arazi ve yan keşşafatları da ifayı vazifeye başlayamamış olduklarından karşı taraf süvarisinin icra eylediği manevradan haberdar olunamamıştı.

Tarafeyn süvarisi 100 metreye kadar yekdiğerine, hücum drtmalı ile takarrüb ettikten sonra her iki taraf kendi dâhilinde vuruş ve dürtüş ve karışmayı taklit ettiler ve meseleye hâtime verildi.

Tenkit

Tenkit için içtima eden iki Alay zâbitanına; evvela Fırka kumandanı icap eden mütalâatı ve süvari sınıfına ait bazı izahatı dermeyan etti. Bundan sonra Ordu Erkânıharbiye Reisi, tarafeynin vaziyetini izah etti ve Y. 15'inci Süvari Alayının hareketini muvafık buldu.

S. Y. 16'ncı Alayın hareketindeki taahhur eshabını zikretti ve vaktiyle meselenin yerine isal edilemeyişi tertibat ve tedabir ittihazına müsait zamanın kalmayışı... ilâh.

Erkânıharbiye Reisi bu vesile ile S. Y. 15'inci Alayın bugünkü bölük ve alay talimleri hakkındaki memnuniyetini ve yarın da Y. 16'ncı alayın talimlerini seyredeceğini ve aynı zamanda küçük bir mesele de vereceğini beyan etti.

Aynı Güne Ait Birkaç Satır

Saat 8.00'de, Fırka Erkânıharbiye reisinin küçük zabitanı muayenesi; S. Y. 16'nın 4 ve 5'inci Bölüklerinin küçük zabitanı bölük kumandanları (İrfan ve Sadık) efendilerin kumandaları altında olarak Erkânıharbiye Reisi Beyin emrettiği mahalle geldiler.

Bölük kumandanları, bölüklerin küçük zabitanına ne öğretmiş iseler onları soruyorlardı.

Süvarinin vezaif-i hazariye ve seferiyesine, atlı ve yaya muharebeye, vezaif-i diniye ve vataniyeye; memleketlerine avdetlerindeki vezaife, acemi efradın muvasalatlarında onlara ilk edilecek

tavır ve muameleye ait umumiyetle verilen cevaplar şayan-ı memnuniyet idi.

İrfan Efendinin sorduğu suallerden pek esaslı bir surette tedrisatta bulunduğu istihraç olunuyordu.

S- Süvarinin kaç silahı vardır?

C- 3 : Atı, kılıcı, tüfeği,

S- Bunlardan hangisi birinci derecede ehemmiyetlidir

C- Atı. Çünkü, süvari atının sürati sayesinde düşmanı keşfeder.

S- Süvari için muharebe etmek mi, yoksa mümkün oldukça muharebeden çekinip düşmanı keşfetmek mi muvafıktır?

C- Keşfetmek efendim. Çünkü muharebeye tutuşursa keşif geri kalır.

18 Ağustos 1325 Salı

Bugün, Erkânıharbiye Reisinin bir gün evvel itasını vadettiği meselenin tatbikiyle iktifa olunmuştur.

Talime sabah saat 11, dakika 30 da çıkıldı. Saat 2, dakika 30 devam edildi.

Erkânıharbiye Reisi Paşa, Pazartesi günü akşam üzeri nezdine gelen Fırka Erkânıharbiye Reisine; süvari Fırkası Kumandanı Suphi Paşa'ya verilme üzere atideki meseleyi verdi:

Mesele - 4, (Kroki Nu: 4)

"Bir şark kuvveti 17 Ağustos günü akşamı İştîp'i işgal etmiş ve müstakillen ileri sevk ettiği bir süvari livası da bu gece (Sarihamzalı)'ya vasil olmuş ve orada köy ordugâhında kalmıştır.

17 - 18 Ağustos gecesi saat 2.00'de Süvari Liva Kumandanı atideki emri aldı:

"Köprülü'de düşmanın pek zayıf kuvvetleri bulunuyor.

(İşte malumat süvari Liva Kumandanınca da mevcuttur.)

Şark kuvveti Köprülü üzerine yürüyecektir.

Süvari livası daha evvel Köprülü'yü işgal ve şimendifer istasyonunu elde edecektir."

Karaosmanlı'nın şimalinde Karacalı'nın 2 - 3 kilometre kadar garbındaki sırtlarda bir piyade bölüğü ile iki süvari bölüğü irae etmek üzere icab eden istihzaratta bulunulacak ve yarın livanın hareketinden evvel bu işe memur olanlar sevk edilip orada münasip bir mevzide bir piyade bölüğü ve mezkûr bölüğün sağ cenahı gerisinde iki süvari bölüğü gösterilecektir.

Yarın içtima mahallinde mezkûr tertibatın icra edildiği ve bölüklerin ne ile irae edilmiş bulunduğ u bildirilecektir.

Süvari Livasına Süvari Fırkası Kumandanı bizzat edecektir.

Süvari Fırkası Kumandanı 17/18 Ağustos gecesı meseleyi aldıktan sonra Liva Kumandanı sıfatıyla alaylara atıdeki emri vermiştir:

Liva Emri (Nu: 1)

"Liva yarın 11.30'da Cumalı'nın şarkında, cephesi Köprülü'ye müteveccih olmak üzere içtima hattı nizamında içtima edecek ve yürüyüşe amade bulunacaktır. İleri karakollar evvela yerlerinde kalacak, badehu yürüyüş koluna iltihak edeceklerdir."

18 Ağustos günü sabah 11.30'da livayı, içtima emrinde mezkûr olduğu veçhile içtima mahallinde bulduk.

Liva Kumandanı Alay Kumandanlarını yanına celbetti ve atıdeki yürüyüş emrini şifahen verdi:

1- Köprülü'de düşmanın zayıf kuvvetleri bulunuyor.

2- Şark kuvveti bugün İştıp'ten Köprülü'ye hareket edecektir.

3- Liva, Fırkanın muvasalatına kadar Köprülü'yü işgal ve şimendifer istasyonunu elde etmek üzere Karaosmanlı üzerinden asıl (İştıp, Köprülü) caddesine muvazi olan yoldan hareket edecektir.

4- 16'ncı Alay piştar olacak (Mevcudu dün olduğu için Alay tefrik edilmemiştir.). Ve Köprülü istikametinde istikşaf icra ettirecektir. Diğer alay kısm-ı küllidir.

5- Ben kısımları küllinin başında hareket edeceğim.

(Ağırlıklar gayri mevcut kabul edilmiştir.)

Emir alan Alay Kumandanları, alaylarının yanlarına döndüler (Liva Kumandanı piştar Alayı Kumandanına, sureti hareketine dair, ayrıca bazı izahatta da bulundular).

Piştar Kumandanının; yanına çağırdığı bölük Kumandanlarına, verdiği emrin meali şudur: "Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin bölüğü (Üçüncü Bölük) müstakil olarak Köprülü'ye hareket edecek, icap eden keşif kollarını çıkaracak ve mümkün olursa şimendifer istasyonunu elde edecek, Birinci Bölük piştar olacak!"

Bu emir icra olundu ve piştar alayı yürüyüşe başladı.

Diğer Alay kumandanı, yüzbaşılardan yanına çağırdı ve onlara vaziyeti icabı veçhile anlattı. Ve hareket için Liva Kumandanının emrine intizar etti.

Erkânıharbiye Reisi Paşanın bu meseleyi vermekteki maksadı: Meselede verilen malumata nazaran Liva için bir içtima mahalli intihab ettirmek, Livayı orada içtima hâlinde görmek; bunun için akşamdan verilecek emirle ittihaz olunacak tedabiri, Livanın ileri yürüyüşü için hangi yolun intihap olunacağını anlamak, yürüyüş emrini işitmek, yürüyüş tertibatını görmek, emniyet tertibatıyla yürüyen bir Livanın zabitan tarafından görülmesini temin etmek idi. Binaenaleyh liva

yürüyüşe dâhil olduktan sonra meseleye hitam bulmuş nazariyle bakılabilirdi.

Fakat Erkânıharbiye Reisi Paşa, Liva'nın manevra ve muharebesinin yapılmasını da arzu ettikleri için Liva Kumandanına atideki vaziyeti bildirdi:

Yürüyüşle beraber çıkarılan keşif kolları henüz kola tekaddüm etti- ve size, caddenin şimalinde, şu gördüğünüz sırtlarla (krokiye bakın) takriben bir bölük kuvvetinde bir piyade hattıyla bu hattın sağ cenahı gerisinde 2 süvari bölüğü bulunduruluyor.

Not: 2 atlı bir süvari bölüğünü, 6 yaya nefer, bir piyade bölüğünü irae eder (Mukabil tarafın iraesini için başka vesait bulunamamıştır.).

Bu esnada piştar Alayı kademeleri sağ cenah ilerisinden 1000 metre mesafeden piyade ateşine maruz oluyordu.

Fakat Alay Kumandanına düşmanın ne ile irae edildiği henüz bildirilmemiş olduğu için Reis Paşa, piştar Alayı Kumandanına "sağ cenah ilerisindeki sırttan piyade ateşi geldiğini" gidip söylememi emrettiler.

Piştar Alayı Kumandanı verilen malumat üzerine tevakkuf etti. Ve Liva Kumandanına rapor yazmak üzere kâğıt ve kalem çıkardı ve yazmaya başladı.

Alayın durduğunu gören Liva Kumandanı geriden dörtnalla gelerek tevakkufun caiz

olmadığını ve bu zamanlarda bir an evvel ateşin harici ne çıkmak lazım geldiğini beyan etti.

Alay Kumandanı Kolbaşı çarkıyla (Turhallı) köyünün garp kenarına doğru ilerledi. Müstakil keşif bölüğü (Karaosmanlı)'nın cenubundan dolaştı.

Kısm-ı külliye teşkil eden diğer Alay, Liva Kumandanının emri ile dere içinden (krokiye bakın) düşmanın sol cenahı aleyhinde kullanılmak üzere şimali garbi istikametinde sevk edildi.

Düşmanın irae olunan sol cenahı ilerisine 500 m kadar takarrub ettiği zaman bir bölük, düşmanın sol cenahı gerisine memur edildi; bir bölüğün de yaya cenge indirilmesi ve bir bölüğün ihtiyatta bırakılması emrolundu.

Bu esnada keşif için gönderilmiş olan zabıt, düşmanın gösterilen hattan çekildiğini haber verdi. Bunun üzerine emrolunan tertibattan sarfınazar olunarak Alayın iki bölüğü takımla kol nizamında olarak (Karaosmanlı) istikametinde yürüdü.

Mezkûr bölükler (Karaosmanlı) ile cadde arkasındaki sırtın (krokiye bakın) 600 m kadar karşısında bulunduğu zaman keşif zabiti (yalnız bir zabıt) dörtnal, Liva Kumandanının yanına geldi.

Ve (bir düşman süvari bölüğünün dörtnala şu sırtın [eliyle göstererek] gerisine geldiğini ve yaya cenk için yere inmeye başladığını) haber verdi.

Liva Kumandanı, Alay Kumandanına bir bölüğün cepheden, diğer bölüğün de düşmanın sol cenahından hücum etmesini emretti.

Cepheye tahsis olunan bölük safiharb nizamına geçti ve hemen hücum etti. Cenub bölüğü de cenah hizasına gelinceye kadar takımla kolda kaldı ve orada, o da safiharba geçip hücum etti.

Evvelce düşmanın sol cenahı gerisine memur edilmiş olan bölük de bu esnada yetişti ve takımla kol nizamında olduğu hâlde, düşmanın gerisine hareket etti. Alay kumandanı da bu bölüğe refakat etti.

Manevraya bu kadarla hitam verildi. "Yere in!" borusundan sonra "umum zâbitan" borusu çalındı.

Tenkrit

Süvari Fırkası Kumandanı Suphi ve Erkânıharbiye Reisi Ali Paşa'ların hülâsa-i tenkidatı ber vechi âtidir:

Birinci vazifeye ait tenkidat: Liva Kumandanı akşamdan vereceği içtima emrinde, içtima mahallinin ve içtima mahallinde alayın cephe ve nizamını ve saat kaçta içtima etmiş bulunacağını zikretmekle iktifa eder. Düşman vesaireden bahsetmeye lüzum yoktur; çünkü yarın sabaha kadar düşman hakkındaki malumat tebeddül edebilir (Liva Kumandanı da içtima emrini bu suretle yazmıştı.).

Liva Kumandanı bir cadde ve bir de ona müvazi olan yoldan sabahleyin erkenden hareket ettireceği keşif kollarını akşamdan tayin ve mezkûr keşif kolları zâbitanına akşamdan emir verir.

İki alaydan mürekkep olan liva için piştara bir alay tayin etmek çoktur. Burada bir bölükle iktifa olunurdu.

Liva Kumandanı, piştara bir alay tayin ettiğine göre kendisinin de piştar kısm-ı küllisi başında bulunması daha muvafık olurdu. Piştar alayı tevakkuf ettiği zaman bizzat piştar kumandanının yanına kadar gelmek lüzumunun hissedilişi de pek geride hareket olunduğunu maddeten ispat etti.

Livanın asıl caddeden hareket ettirilmeyip (Karaosmanlı - Köprülü) yolunu tercih hususunda Suphi Paşa tarafından serdolunan (süvari kıtaatı muntazam ve geniş caddeleri arar; düşman bunu bildiği için böyle caddeler üzerinde yürüyüşü tehir edecek tedabire tevessül edebilir. Burada kat olunacak mesafe azdır.)

(Karaosmanlı - Köprülü) yolu caddeden daha kısa olmakla beraber süvarinin hareketine de müsaittir. Husus ile Liva'nın ağırlıklarının yanında bulunmadığı kabul edilmiştir.

(Bu cihetle caddeden ayrılmak muvafıktır.) mütalâası Erkânıharbiye Reisi Paşa tarafından takdir ve tasvip edilmiştir.

Kısm-ı külliye teşkil eden alayın piştar alayını ne kadar mesafeden takip edeceğini söylememek

caiz olabilirdi. Çünkü Liva Kumandanı bizzat mezkûr alayın başında hareket edecekti.

Piştâr alayı Kumandanının bir bölüğünü müstakillen ileri göndermesi tecviz edilmedi. Eğer bir vazife-i hususiye ile bir bölük göndermek iktiza ediyor idiyse bunu Liva Kumandanı takdir edip ayrıca emredilebilirdi. Böyle bir bölüğün keşif kollarına istinad olarak gönderilmesinin de yeri burası değildir.

İkinci vaziyete ait tenkidat - Piştâr Alayı Kumandanı sağ cenahı ilerisinden piyade ateşi geldiğini anladığı anda derhâl alayını (Turhallı) istikametinde safıharba geçirerek ateşin tesirinden kurtulmalıydı. Orada rapor yazmak doğru değildir.

Zaten buna lüzum yoktu. Alayını ateşin tesiri haricine çıkardıktan sonra düşmanın vaziyeti ve kuvvetini iyice anlayıp münasip bir karar verebilir ve icap ederse Liva Kumandanına bir haber gönderebilirdi.

Alay Kumandanı burada ilk yapacağı hareket için Liva Kumandanından emir bekleyemezdi. Buna imkân yoktu. Kendiliğinden hareket etmeye mecburdu. Kısım-ı külliyyi teşkil eden alayı, düşmanın sağ cenahı aleyhinde kullanmak maksadıyla icra edilen hareket birçok zamanın ziyaini ve yorgunluğu mucip olduğu gibi iki alayı birbirinden ayırdı. Düşman süvarisi bir alay kadar olsaydı bu alayların her ikisini ayrı ayrı mağlup ederdi.

Maksad-ı umumiye nazaran, Liva Kumandanı, hareketini mene çalışan düşman aşip Köprülü'ye gitmek çaresini taharri edecekti. Düşmanın bir piyade ve iki süvari bölüğü kuvvetinde olduğunu anladıktan sonra bunlarla uzun uzadıya uğraşmanın vazifesini ifaya adem-i muvaffakiyetinden başka faydası olmayacağını nazarı dikkate almak lazımdı.

Bütün Liva ile mezkûr düşmanın sağ cenahından dolaşarak Köprülü istikametinde harekete devam edilseydi bittabi düşman kendiliğinden ricat ederdi. Nitekim öyle oldu.

(Düşmanın piyade bölüğü ile iki süvari bölüğü piştar Alayı karşısında muharebe ederek ricat ettikten sonra Karaosmanlı istikametinde yürüyen diğer alayı yeni bir vaziyet karşısında bulundurmak maksadıyla düşmanın yeni muvasalat etmiş bir süvari bölüğünün Karaosmanlı'nın şimalindeki sırtta mevzi almaya kalkıştığı, kabul edilmişti.)

Kısm-ı külliye teşkil eden alayın hemen hücumu kıyamı pek doğrudur. Çünkü düşman süvarisi bölüğünün henüz yere inmeye başladığı haber verilmişti. Bu ise hücum için süvari alayına pek büyük fırsattır.

Her Kumandanın, madununa yalnız bir vazife ve maksadı söylemesi kâfi olup sureti hareketine dair tafsilatla ve talimat itası caiz olmadığı ve ancak lüzum görürse müdahale edebileceği zikredildi.

Tenkidi müteakip Erkânıharbiye Reisi Paşa Selânik'e avdet etmek üzere zâbitana veda ve Köprülü'ye hareket eylemiştir.

19 Ağustos 1325 Çarşamba

Fırka Kumandanı hayvanatı muzika sadasına alıştırmak için İştîp'ten gelmiş olan muzikayı münasip bir noktaya vazetti ve her iki süvari alayı muhtelif nizamlarla bir iki defa muzikanın yanından geçti. Ondan sonra her alay kendi kendine alay tâlimiyle meşgul oldu.

On altıncı Alay, Cumalı'nın şarkından Sarıhamzalı'ya doğru imtidat eden arazide, arazinin hâline göre alayın muhtelif nizamlarını tatbik ederek Sarıhamzalı'ya vasıl oldu. Orada kısa bir istirahatden sonra Sarıhamzalı'nın şarkındaki araziye geçildi. Burada hassaten Alayın çift kol nizamının tatbikatiyle iştilal edildi.

Elimizdeki süvari talimnamesinde alayın çift kolu hakkında yalnız ufak bir imadan başka tafsilat yoktur. Yeni süvari Alman Talimnamesinde bu nizam mevcuttur.

Liva Kumandanı Paşa, nizam hakkında icap eden malumat ve tafsilatı verdi. Ve mezkûr nizamın güzel bir manevra nizamı olduğunu orada bittatbik gösterdi.

Bu esnada atideki basit meseleler de hâll edildi.

Mesele - 5 (Kroki Nu: 5)

Faraziye - Köprülü'den hareket eden bir müfreze (A piyade alayı, A süvari bölüğü) 19 Ağustos Çarşamba günü saat 8.00'de Karacalı'nın şarkına vasil olmuş ve orada tevakkufla geceyi geçirmeye karar vermiştir. İleride bulunan süvari bölüğünü (Sarıhamzalı)'ya göndererek kendisine gündüz akşama kadar emniyetin istihsalini emrediyor. Düşmanın 19 Ağustos sabahı İştip'ten hareket etmek üzere olduğu haber alınmıştır.

Mesele: 1 - Süvari bölüğünün (Sarıhamzalı) da yapacağı iş nedir?

Mesele: 2 - Umum müfrezenin gecelik emniyet tertibatı?

Alınan tertibat krokide gösterilmiştir. Piyade taburunun cadde üzerine çıkardığı bölük ve sabahı Ahmetli'ye gönderdiği takımın alacakları tertibat ile iştilal edilmemiştir.

Süvari bölüğü, piyade taburu tertibat aldıktan sonra, kısım-ı külliye gönderilmiştir.

20 Ağustos 1325 Perşembe

Bugün efrad, nezafet ve taharetle meşgul olacağından ve binaenaleyh talim icra edilemeyeceğinden Alay Kumandanı (S. Y. 15) Çarşamba günü öğleden sonra Alay yaverine not ettirdiği emr-i yevmide atideki maddeyi de dercetmişti:

"Yarın zabitan ile beraber bir tenezzüh-i askerî icra edilecektir. Nöbetçi zabitanından maadası ile küçük zabitanıdan çamaşır yıkamayacak olanlar yarın sabah saat 1.00'de nizam karakolu yanında harekete muheyya bulunacaklardır. Zabitanın yanlarında harita ve dürbünleri de bulunacaktır."

Perşembe günü sabahı zabitan emrolunan mahalde içtima etmişti. Alay Kumandanı, Mülazimsani Hamdi Efendi'ye:

"Hamdi Efendi; biz (Tatarlı) üzerinden (Gözemil)'e gideceğiz. Bizi en kısa yoldan isal et! (Erkânıharbiye haritasına müracaat)" dedi.

Hamdi Efendi, derhâl haritasını açtı, cihetine vazetti. Harita üzerinde bulunduğu noktayı tayin ettikten sonra ilk hedefi olan (Tatarlı) köyünü araştırmaya başladı. Haritada (Tatarlı)'yı bulunduğu noktanın şimali garbisinde ve garba doğru yükselen sırtların hafif bir hattı içtimaa tesadüf eden sathi üzerinde ve 3 kilometre kadar mesafede ve (Gözemil)'i onun şarkı şimalisinde ve bir dere içinde buldu. (Tatarlı)'nın cenubunda başka köy yoktu. Arazi üzerinde şimali garbi istikametine teveccüh etti. Bulunduğu nokta mürtefi olduğu için (Karacalı)'nın şarkındaki tepede mezkûr istikamette ve üç kilometre uzakta (Tatarlı) köyünü temyiz etti.

Tatarlı'ya harita üzerinde muntazam yol irae edilmiyordu. Hamdi Efendi haritayı büktü ve kuş bakışı istikamet üzerine ilk mutavassıt nokta olmak

üzere intihab ettiği Karacalı'nın garbındaki ağaçlığa sūratlı ile hareket etti. Orada aynı istikamette iki araba izi gördü. Bunlardan biri sürülmüş tarlalara gidiyordu. Bunun tarlalarda nihayetlendiğini fark etti; diğeri hafif bir hattı içtima istikametini takip ediyor ve tamamıyla Tatarlı üzerine gidiyordu. Hamdi Efendi bu yolu intihab etti.

Lakin bu yollardan hangisini intihab etmek lazım geleceğini tayin için Hamdi Efendi tevakkuf etmiş idi ki bu esnada Alay Kumandanı hemen aynı noktaya muvasalat eylediği için (Hamdi Efendi duralım mı) ihtarında bulundu. Bunun üzerine Hamdi Efendi intihab eylediği yol üzerinde dörtnal ile icap eden mesafeyi kazandı.

Tatarlı'ya 400 m takarrub edildiği zaman, Hamdi Efendi köyün şark mahrecinde Alay Kumandanına intizar ediyordu.

Alay Kumandanı küçük zabitanı iki kişi çağırırdı. Onlardan birine "Recep Çavuş! Hamdi Efendi'nin yanına gidin ve ona (Tatarlı)'da 15 dakika istirahat edeceğimizi söyleyin, bize yer hazırlasın. Biz şu tepeden (eliyle gösterdi) dolaşıp geleceğiz" dedi. Recep Çavuş arkadaş ile beraber sūratlı yürüyüş ile bizden uzaklaştı.

Alay Kumandanı zabitanla beraber Tatarlı'nın cenubu garbisindeki tepeye çıktı. Orada yere inildi. Alay Kumandanı, zabitanı yanına çağırırdı ve atideki mütalâatı dermeyeran etti (ameli ders).

"Efendiler! Bilirsiniz ki süvari zabitanının en mühim vazifesi keşiftir. Bu vazifeyi bihakkın ifaya muktedir olabilmek için süvari zabitanının harekât-ı cesimeyi tasavvur etmesi ve mühim sevkulceyş istikametleriyle harekâta icray-ı tesir edebilecek olan mevazi-i mühimmeyi takdir edebilmesi elzemdir.

Üzerinde bulunduğumuz şu sırtları bu noktai nazardan beraber mütalaa etmeyi faydalı görüyorum. Görüyorsunuz ki şark istikametinde 3 - 4 kilometreye kadar imtidad eden ova ve bu ovadan geçen yollar kâmilten taht-i nezaret ve hâkimiyettedir.

Bu yollardan biri Köprülü'den İştîp üzerine, diğeri Köprülü'den (Kiliseli)'ye gider. Bu yollar mühimdir. Çünkü mesela şimalden gelen bir kuvvet Köprülü üzerine bu yollardan hareket edebileceği gibi cenup kuvvetleri de şimale bu yollardan gider.

Şimdi düşününüz! Faik bir düşman karşısında mağluben Köprülü üzerine ricat eden bir fırka veyahut bir kolordu kendisini takip eden düşmanın hareketini tehir için bir kısım kuvvet ile bu sırtlarda bir yan mevzii alabilir. Ve keza İştîp istikametinde mecbur-u ricat olan bir düşman, aynı maksatla bu mevziden istifade edebilir. Veyahut Köprülü üzerine mecbur-u ricat olan bir kuvvet buralarda kendine iltihak edebilecek olan kuvay-ı imdadiyesiyle burada bir yan mevzii alarak tekrar taarruza geçebilir. Ve bu suretle mağlubiyetini muzafferiyete münkalib edebilmek imkânına malik

olabilir. Çünkü bu mevziye yerleştirilecek bataryalar bütün bu yolları ateşi altında bulundurur. Ve düşman kuvay-ı külliyesi bu mevzie ehemmiyet vermeden hareketine devam edemez. Bundan başka bir mevzi gerek (Tatarlı) ve gerek gerisindeki ormanlık ve gerek müteaddit hattı içtimalar ile pek kuvvetli müfrezelerin tesettürüne müsaittir. Hülâsa bu mevzi 'mühim bir yan mevziidir. Gerek şimalden cenuba ve gerek cenubdan şimale hareket eden ordu için iltifat edilmedikçe geçilemez. İşte bu istikamet-i umumiye üzerinde keşfe memur olan bir süvari kıtası kumandanı bu mevziin kıymet-i sevkülceşiiye ve tabiyeviyesini düşünürse burasını keşfettirmeyi elzem addeder ve bu lüzumu haritasının sathî bir mütalâasıyla anlar."

Tepeden köye teveccüh olduğu zaman Hamdi Efendi'nin yanına gönderilmiş olan küçük zabıtlardan Recep Çavuş'un bizi köyün cenup mahrecinde istikbal ettiği görüldü.

Hamdi Efendi (Tatarlı) da istirahat edileceği ve yer hazırlaması emrini aldığı zaman, hemen köyün muhtarını bulmuş ve onun delalet ile köyün mektebinde münasip bir mahal hazırlatmış ve Alay kumandanını istikbal edip oraya getirmek için Recep Çavuş'u gelinecek yol üzerine çıkarmış idi. Bu sureti hareketini bilahare kendisinden öğrendim.

Burada istirahattan sonra (Gözemil'e) gidildi.

Gözemil'in şimalinde Alay Kumandanı, mülâzim sani Kâzım Efendi'ye "Siz de bizi daima

hattibalâlar üzerinden (Hacıahmetli) ve (Sarıhamzalı)'ya götüreceksiniz!" dedi.

Kâzım Efendi, bidayette tıpkı Hamdi Efendi gibi hareket ederek takip edeceği istikameti tayin etti. Yalnız yanında pusulası olmadığı için haritasını bulunduğu (Gözemil) ile görülen (Cumalı) köylerine nazaran cihetine vazetmişti.

Sarıhamzalı'nın garp mahrecine gelindiği zaman Alay kumandanı durdu ve zabıtana ber vechi âti vezaifi vardı (Kroki Nu: 6):

Faraziye - İştîp'ten Köprülü'ye ilerleyen bir müfrezenin piştar süvarisiyiz. Kuvvetimiz bir bölüktür. Düşmanın Köprülü'den Cumalı istikametinde hareket ettiği haber alınmıştır.

Vazife: 1- "Mülazım Şevket Efendi; Siz! Atlı ile (İştîp - Köprülü) caddesi üzerinde hareket ettirilmiş bir numaralı zabıt keşif kolusunuz. Bu noktadan itibaren vazifenize devam ediniz.

Erkânıharbiye Kolağası Kemal Bey sizinle gelecek ve sureti hareketinizi görecektir. Buyrun!

İhtar- Vazife Karacalı'nın garbındaki derece hitam bulacaktır.

Vazife: 2- Mülazım Hamdi Efendi, siz 8 atlı ile uçsunuz.

600 metreden Bölük sizi takip ediyor. Hareket edin!

Mümtaz Yüzbaşı Nuri Bey sizinle beraber bulunacaktır.

Vazife: 3- Diğer arkadaşlar Bölüğü takip ediyor. Selami Efendi siz de Bölük kumandanısınız.

İhtar - Benimle beraber kalan her zabıt, verilen muhtelif vezaifin suret-i ifasını düşünsün, kendilerinden soracağım.

Keşif Kolunun Hareketi (Krokiye bakın)

Keşif kolu Kumandanı Şevket Efendi; vazifeyi aldığı noktadan -ki Sarıhamzalı'nın garp mahrecinde ve garp istikametine hâkim bir tümsek idi, evvela: yol boyunca garp istikametini tarassüdetti. 800 - 1000 metre mesafeye kadar bütün araziye ve yolu tamamen görüyordu. Ve fakat mezkûr mesafedeki tepeler daha ileriye görmeye mani oluyordu. Şevket Efendi (M Kroki) tepesinin diğer tepelere nazaran daha ziyade hâkim olduğunu gördü. Ve süratli ile mezkûr tepe istikametine hareket etti ve fakat bu esnada yanındaki neferlerden birine (Sen! Yolun sağındaki şu tepeye dörtlal git, ileriye gördükten sonra yolda bizimle birleş!) dedi.

Şevket Efendi M tepesinin gerisinde durdu. Yalnız kendisi atını birkaç hatve daha ileri sürdü. Evvela gözle serian sırtlar istikametini Cumalı ve Karacalı köylerini nazardan geçirdi. Ve daha ilerilere, Köprülü caddesine ve Karaosmanlı yoluna baktı ve sonra dürbünle de mezkur istikametleri güzelce tarassüd etti. Düşmandan eser yoktu.

(Karacalı'nın şarkındaki sırt ileriye hâkim idi. Bir an evvel mezkûr sırta vasıl olmak için bir, iki

hattı içtimai atlayan hattı - balayı takip etmeyip derhâl yola indi ve sûratli ile mezkûr sırta gitti. Evvece sağ cenahına gönderdiği bir atlı tepeden inerken kendisine mülâkı olmuştu.

Şevket Efendi N noktasında dürbünle Cumalı ve Karacalı köylerinin dâhillerini, Karaosmanlı'nın dâhilinden geçen yol istikametini görebiliyordu. Düşmandan bir eser göremeyince Karacalı'ya girmeksizin mezkûr köyün şarkından yola indi ve ileri hareketine devam etti.

Ucun Suret-i Hareketi (Kroki Nu: 6)

Uç kumandanı vazifeyi aldıktan sonra, sûratli ile cadde istikametinden hareket etti. Uçtan bir nefer yolun sağındaki tepeler üzerinden, iki nefer de solundaki tepeler üzerinden hareket etmek üzere tefrik etti. Kendisi de toplu olarak Sa noktasına kadar geldi. Orada, onbaşıya "Sağındaki şu tepeye gelmiş olan arkadaşının yanına git. Onunla beraber şu ve şu köyleri (Cumalı, Karaca köylerini eliyle göstererek) araştırdıktan sonra derenin ilerisinde bizimle birleşin! Haydi, dörtnal marş!" dedi. Ve kendisi adeta yürüyüşle toplu olarak caddeyi takip etti. Sola gönderilen iki nefere sırtlar üzerinden N tepesine doğru yürüyüşlerine devam etmelerini işaret etti.

(Cumalı)'ya gönderilen iki neferden biri köyün dâhilinden ve diğeri garp kenarından dolaşarak cenup methalinde birleştiler ve uç kumandanına düşman olmadığını işaret ettikten sonra dörtnalla (Karacalı) köyüne gittiler. Orada

aynı veçhile hareket ettikten sonra mezkûr köyün cenup mahrecinde durdular ki uç dahi oraya vasil oldu.

N tepesi istikametinden ilerleyen iki nefer de yine orada uca mülâkı oldular.

Köylerin taharriyatı esnasında uç, adeta ile yürüyüşüne devam ettiği için bölükten olan mesafesi azaldığından mezkûr mesafeyi almak için (dörder) yol kol nizamında sûratli ile cadde üzerinde harekete devam etti.

Alay Kumandanı gerek keşif kolunun ve gerek ucun suret-i hareketi hakkında yanında bulunan diğer zabıtana icab eden izahat ve malumatı verdi ve her ikisinin yukarıda zikrolunan suret-i hareketini muvafık buldu.

Alay Kumandanının zabıtana bu vezaifi vermek teki maksadı takip olunan yolun tarafeynine müsadif -29 mevaki-i meskûme vesairenin taharrisinde keşif kollar ile emniyet kademelerinden her birinin ne dereceye kadar vazifedar olduğunu bilfiil irae etmek idi.

Bu cihetle idi ki fikirlerini sorduğu zabıttandan mesela keşif kolunun Cumalı ve Karacalı köylerini taharriye kalkışması taraftarı olanların fikirlerini kabul etmedi. Ve fakat Cumalı'nın gerek kurbiyeti ve gerek cesametinin mahdudiyeti cihetile uç tarafından taharriye müsait olduğundan bu vazife için mensup olduğu takımdan kuvvet üzerine (ilaveye) lüzum görmedi. Mamafih Karacalı'dan

sonra yolun solunda bulunan Turfallı'nın yoklanmasının hangi kademedен icra ettirilmesi münasip olacağını yanındaki zabıtana sordu ve verilen muhtelif cevaplardan mezkûr köyün, ucun mensup olduğu takımdan gönderilecek bir nısıf kısımla (4 atlı) yoklanması cevabını tasvip etti.

22 Ağustos 1325 Cumartesi

21 Ağustos Cuma günü Ordu Kumandanı Hadi Paşa Hazretleri Erkânıharbiye Reisi Paşa ile ordugâha gelmişlerdi.

Cumartesi günü, Kumandan Paşa Hazretlerinin taht-ı nezaretinde olarak Fırka Kumandanı Suphi Paşa'nın kumandasında (Karacalı) ile (Karaosmanlı) arasında liva talimleri icra edildi.

Talimlerin hitamında Ordu Kumandanı Paşa Hazretleri umum zabitanı nezdine celp ve atideki Nutuk'la beyan-ı memnuniyet ettiler:

"Ordugâhlarınızla gördüğüm intizam ve mükemmeliyet ve bilhassa bugün icra ettiğiniz Liva talimleri esnasında -ki ordumuzda ilk defa ve bugün, birinci defa olmak üzere icra ediliyor-cümlelerin gösterdiği maharet ve muvaffakiyet şimdiye değin kendi kendinize vukubulan say-ü gayretinizin pek ziyade şayan-ı memnuyite asarını ibrat etti. Bu muvaffakiyet Ordumuz süvarisinin mazhar-ı terakkiyat olacağına beraat-i istihlaldir. Bu sebeple neferinizden büyük kumandanınız Paşa Hazretlerine kadar cümlenize beyan-ı

teşekkür ederim. Ve muvaffak olacağınız ümit-i kavisiyle ve bu ümitlerin tevlid ettiği azim meserretlerle avdet edeceğim."

Buna mukabil Süvari Fırkası Kumandanı Suphi Paşa atideki sözlerle teşekkür ettiler:

"(Zabitana hitaben) Efendiler; üzerinde. manevra icra ettiğimiz, atlarımıza çiğnettiğimiz bu topraklar, mazide bu sınıfın fedakârlığı ve gayret ile elde edilmiştir. işte (eliyle göstererek) ordugâhımızın kurbindeki şüheda mezarlığı bunun şahid-i ebedisidir. Bu toprakları karıştırırsanız ecdadımızın kemiklerini, atlarının nallarını bulursunuz. Hâlbuki süvari sınıfının şu son zamanlardaki hâli cümlelerin malum ve meşhuru olmuştur. Binaenaleyh meslekimizin mazhar-ı terakkıyat olması için cümlemizin son derece sarf-ı gayret eylemekliğimiz icap eder.

Bugün huzurlar ile bizi mesut ve müstefid eden Ordu Kumandanı Paşa Hazretleriyle Erkânıharbiye Reisi Paşaya ordugâhımızı teşrif buyurdıklarından dolayı arz-ı teşekkür eder ve teshil-i muvaffakiyetimiz için muavenet ve müzaherette bulunacaklarından emin olarak bütün mevcudiyetimizle çalışmakta devam edeceğimizi kendilerine arz ve temin ederim".

23 Ağustos 1325 Pazar

(Cumalı) ile (Sarıhamzalı) arasında Liva talimler ile iştilal edilmiştir.

24 Ağustos 1325 Pazartesi

S. Y. 15 Kumandanı; Erkânıharbiye Reisinin Selanik'ten göndermiş olduğu manevra fişeklerinden istifade etmek maksadıyla karşılıklı tertip eylediği mesailin hâlliyle iştigal etti.

Cenup Müfrezesine Ait Mesele (Kroki Nu: (6, 7)

Köprülü civarında vukubulan bir muharebeden sonra mecbur-u ricat olan düşman (şimal müfrezesi), (Gözemil - Bereketli) istikametinden çekildi.

Cenup müfrezesine mensup süvari Alayı (2. Ke) çekilmekte olan düşmanı dün ve bugün şiddetle takibe memurdur. Dün geç vakit takibe başlayan Süvari Alayı 23/24 Ağustos gecesini (Turfalı) da geçirdi. Şimdiye kadar alınan muhtelif malumata nazaran bütün bu gece esnasında düşmanın mühimmat, erzak arabalarının Kiliseli'den şimalişarki istikametine nakledildiği (Kiliseli'deki depolarını tahliye ediyor.) düşmanın bazı atlı postalarının suret-i umumiyede (Dinler) - (Ayvanlı) hattında bulunduğu anlaşılmıştır. Süvari alayı, Kiliseli'den nakledilen mühimmatın naklini ve düşmanın ricatını takip edecektir.

Kuvvet 2. Ke (dördüncü takımları flama) Kumandanı yüzbaşı Rıza Bey.

Nokta-i azimet (Karacalı)'nın şarkındaki tepe (Ordugâh) Saat-i hareket sabah saat 12.

Şimal Müfrezesine Ait Mesele

Kroki Nu: (... ve ...)

(Köprülü - Gözemil - Kiliseli) istikametinden 23 Ağustos günü ricat eden şimal müfrezesine mensup bir bölük süvari 23/24 gecesini Kiliselide geçirdi. Hasmin birkaç bölük süvarisi bu geceyi Turfallı'da geçirmiştir.

Süvari Bölük Kumandanı Kiliseli'de müfreze Kumandanından, geceden şu emri alıyor:

Düşmanın Turfallı'ya kadar ilerlemiş olan süvari bölüklerinin yarın (24 Ağustos) saat 04.00'e kadar Kiliseli'ye girmelerine mümanaat edeceksiniz. Kiliseli'nin tahliyesi hitamına doğru size bir - iki takım süvari daha iltihak ettirilecektir.

Bölük Kumandanı: Yüzbaşı Refik Bey. Vazifeye ibtidar olunacak mahal (Kiliseli)'nin bir kilometre cenubu.

(Mesele, mahall-i mezkûrda Erkânıharbiye Kolağası Sami Bey tarafından, mazruf olarak verilmiştir.)

Ordugâhtan hareket sabah saat 11.00'de. Cenup müfrezesine mensup Süvari Alay Kumandanının suret-i hareketi.

Alay Kumandanı Arif Bey 24 Ağustos günü sabahı saat 11.00'de Alayını Ordugâhın bulunduğu

sırtın gerisinde içtîma hatt-ı nizamında içtîma ettirdi. (Kroki 6 B)

Alayın hareketinden evvel, (Gözemil - Bereketli) istikametinde bir zabıt keşif kolu gönderdi.

Arif Bey, bütün zabitanı yanına celbetti ve onlara meseleden, onların bilmesi iktiza ettiği derecede, malumat verdikten sonra bölük kumandanlarına atideki emr-i şifahiyi verdi:

"Alayımız, şimdi, Cumalı üzerinden (Kiliseli) istikametine hareket edecektir.

Birinci Bölükten bir takım piştar olacaktır.

Mezkûr bölüğün mütebakisile ikinci bölük kısm-ı külli olarak 600 m'den piştarı takip edecektir. İkinci Bölük Kumandanı Mustafa Kâmil Efendi, sen kısm-ı külliye sevkedeceksin; ben piştarla beraber hareket edeceğim."

Birinci Bölük Kumandanı birinci takımını piştar tayin etti. Mezkûr takım kumandanı da bir kısımla (8 atlı) uç olarak beraber 500 m mesafe ile takıma takaddüm etti. Ve bu suretle Alay yürüyüşe geçti.

Uç Kumandanı (Cumalı) köyüne kadar, kendisine söylenen istikameti takip etti. Oradan Cumalının içinden geçip şimalden cenubuna doğru uzanan sırtlar üzerinden asıl Kiliseli caddesine mülâkı olan yolu takip etmeyip şarka döndü. Ve (Hacıahmetli) istikametine yürümeye başladı.

Piştar olan takımla beraber bulunan Alay Kumandanı da ucu takip etti.

Uç, geri ile irtibata katiyen riayet etmedi ve Dinler üzerine ilerledi. Müfreze Kumandanı takibe karar vermiş olduğu istikametten tebaut ettiğini anlayınca ucu bıraktı ve şimale tebdil-i istikamet etti.

Kısm-ı külli takımla kol nizamında piştarı takip ediyordu.

Yoldan uzaklaşmış ve bir - iki gün evvel yağan yağmurlardan az çok çamur olan tarlalar içinde şark ve şimaldeki sırtların taht-ı hâkimiyetinde bulunan geniş vadide hareket olunuyordu.

Bir türlü, takibe karar verilen yol, Alay Kumandanınca bulunamıyordu. Kiliseli'nin 5 - 6 kilometre kadar cenubuna vasil olunduğu zaman kendi kendine Dinler istikametine yürüyüp ondan sonra da Dinler üzerinden sırtları takiben Kiliseli üzerine hareket eden ve bu suretle bir yan keşşafı hâlini almış bulunan Uç 'tan gelen bir nefer (eliyle göstererek) şu sırtların gerisinde (şimalişarki) düşmanın bir bölük süvarisi duruyordu (dedi.).

Alay Kumandanı, bu malumat üzerine ne yapılmak lazım geleceğini düşünmekle geçirdiği zaman zarfında, piştar takımı ve gerideki bölükler düşmanın bulunduğu haber verilen sırtın 900 - 1000 m kadar yanı hizasına gelmişti ki bu sırada tepe düşman avcıları tarafından işgal ve ateş

küşad edildi (Manevra fişeği). Tüfek sadasını işiten Alay kumandanı bulunduğu piştar takımından dörtnalla kısmı - küllinin yanına gitti ve onu takip etti. İki bölüğünü de düşman mevziine doğru safıharba geçirdi ve dörtnalla 300 metre kadar bir mesafe kat ettikten sonra mevziin 600 m kadar ilerisinde bulunan zaviye-i meyyite'ye dâhil oldu. Orada bölüklerini yaya cenk için yere indirdi. Ve düşmana taarruza başladı. Piştar olan takıma da düşmanın sağ cenahı aleyhine hareket eylemesini emretti.

Şimal müfrezesine mensup bölük Kumandanının suret-i hareketi:

Bölük Kumandanı meseleyi aldığı noktadan itibaren hemen bölüğü ile Kiliseli'nin cenubundaki (Genizce) ve bunun şarkındaki tepe istikametinde hareket ederek mezkûr tepeye geldikten sonra daha ileriye yürümekten sarfınazar ederek orada İritizar mevkiinde kalır. Daha evvelce çıkardığı iki keşif kolundan biri Dinler istikametinden ve diğeri Gözemil üzerinden cenuba hareket ederler. Bölük Kumandanı intihab ettiği intizar mevziinden düşmanın gelebileceği yolları ve cenuba doğru imtidad eden sırt ve vadiyi pek uzak mesafelerden bizzat kendisi de görebilir. Bu cihetle karşı taraf süvarisini uzak mesafeden görmüş ve fakat mezkûr süvari vadide tarlalar içinden hemen her an sağa ve sola tebdil-i istikamet ettiği için mevziin işgalinde istical göstermemiş...

Karşı taraf süvarisi mevziin 1000 - 1200 m kadar yakınına geldiği zaman derhâl yere indirdiği

bütün bölüğü ile mevzii işgal etmiş ve bunu müteakip karşı tarafın takımla kol nizamında yürüyen kısm-ı küllisi üzerine birdenbire ateş açmıştı; o zamana kadar kendini göstermemişti.

Karşı tarafın yere inen efradı pek ziyade müşkilatla (oldukça dik bir meyli ateş altında kat etmek suretile) ilerlemekte devam ediyordu. Sağ cenah aleyhine memur edilen takım, açıktan mevziin sağ cenahına tekarrübe mecbur olduğu için üzerine tevcih olunan ateşlerden hareketine devam edemedi. Bölük Kumandanı düşmana birçok zayıat verdirdiğini ve düşman avcılarının her şeye rağmen takarrübetliğini görünce hemen avcılarını tuttuğu sırtın gerisine hayvanların yanına çekti ve düşman nazar ve ateşinden masun olarak ata bindirdi. Bu esnada karşı takımın avcıları 150 m'ye kadar pek yorgun bir hâlde tekarrubetmiş ve hayvanlarından 300 - 400 metre kadar uzaklaşmış bulunuyorlardı.

Bölük Kumandanı derhâl mezkûr avcılar üzerine hücum ederek gerilerindeki hayvanları üzerine düşmeye ve biraz evvel muvasalat etmiş bulunan iki süvari takımını da (flama) sol cenahındaki hattı içtima içinden doğrudan doğruya düşmanın beygirleri üzerine saldırmaya karar verdi. Harekete ibtidar ettiği bir sırada idi ki (dur!) borusu çalındı.

Tenkit

S. Y. 15'inci Alay kumandanı (Erkânıharbiye Kaymakamı Hasan Tosun Bey), zabitanı yanına

celb etti. Evvela onlarla beraber Refik Bey'in tuttuğu mevzii gözden geçirdi ve orada alınan tertibatı istizah etti. Ve badehu orada hazır bulunan Fırka Kumandanından aldığı müsaade üzerine berveçhiati mütalaatını dermeyan etti:

Şimal müfrezesine mensup süvari bölüğünün (Refik Bey'in bölüğü) Kiliseli'de emir aldıktan sonra hemen cenup istikametinde ileri hareket edip bu sırtların gerisinde mesturen düşmana intizar etmesi pek muvafıktır. Çünkü bu bölüğün vazifesi saat dörde kadar düşman süvarisi bölüklerinin Kiliseli'ye dühulünü men etmektir. Bunun için, düşmanı Kiliseli'de beklemek muvafık olamazdı. Bilakis düşmanı ne kadar uzakta tevkif edersek o derece fazla zaman kazanmak imkânı hasıl olur; birinci mevziden çekilmeye mecbur olunursa ikinci ve müteakip mevzilerde düşmanı mecbur-u tevakkuf edebiliriz. Kiliseli'de beklemekte bu fayda mevcut olmadıktan başka, Kiliseli'nin büsbütün kurbünde düşmanla muharebeye tutuştığımız takdirde Kiliseli'deki depoları tahliyeye memur olanları izaç etmiş oluruz.

Bu mevziden daha ileri gitmek de burada münasip olmazdı. Çünkü düşmanın kati olarak hangi istikametten geleceği bidayette kestirilemez; düşman, (Ayyanlı) yahut (Gözemil) veyahut (Dinler) ve hatta Azmak suyunun şarkından dolaşarak gelebilir (Umumi haritaya bakınız.). Faraza cadde istikametinden daha ileri gitmek istersek düşman cenahlarımızdan dolaşarak Kiliseli'ye gelebilir.

Hâlbuki bu mevzu umum yollara nazaran adeta merkezi bir vaziyette bulunuyor. Buradan düşmanın gelebileceği herhangi bir istikamet üzerine hareket edip düşmanı karşılamak veyahut düşmanın yanına düşmek imkânı mevcuttur.

Düşmanın tekarrübünden sonra işgal olunan mevzi pek münasiptir. Buradan düşmanı vadi içinde, tesettüre çare bulamadan ateşle istikbal faydası olduğu gibi yaya cenkle mevzi! Taarruza kıyımı hâlinde kat etmeye mecbur olduğu arazi sühuletle kat olunamaz, birçok zamanının mürurunu temin eder.

Düşmana 900 - 1000 metreden ateşe başlandı. Düşman süvari bölükleri kesif bir nizamda (takımla kol nizamında) yürümekte oldukları için daha uzak mesafeden de ateş küşad olunabilirdi. Fakat o hâlde düşman, solundaki sırtların gerisine dörtlal ile çekilerek pek cüzi bir telefata kendini setreder ve ondan sonra ateşin haricinde hattı içtimalardan şimale hareketine devam edebilirdi. Tutulan mevzi vaktinden evvel hükmünü zayi etmiş ve düşmanı karşılamak için terk-i mevzi etmek lüzumu hasıl olmuş bulunuyordu. Mademki tutulan mevziin ilerisi, düşmanın sühuletle ve az zamanda taarruz ve tekarrübüne müsait değildi; ateş küşadında isticat edilmemek pek muvafıktır.

Düşman avcıları pek ziyade sokuluncaya kadar mevzide kalmak umumiyetle tehlikelidir. Ve fakat burada arazinin hâli böyle bir tehlikenin zuhuruna meydan vermemekte olduğu gibi,

düşman avcılarını ateşle daha ziyade ezmek ve onları hayvanlardan uzaklaştırmak ve sonra da avcılara tevcih edilen hücumu hayvanlara kadar teşmil ederek düşmanı kamilen muzmahil etmek fevaidi hasıl oldu. Binanaleyh bu bölük (Refik Bey) vazifesini ifa edebildi. Teşekkür ederim.

Karşı taraf (cenup) süvari bölükleri Kumandanı, takip edeceği yolu şaşırdı. Mezkûr bölüklerin kumandanı yürüyüş emri verdiği zaman emir verdiği zabitanla beraber içtima mahallinin ilerisine çıkıp oradan takip olunacak yolu ki, (haritası üzerinde işaret edilmemiştir) - arazi üzerinde yeknazarda görölüyordu, eliyle gösterecek kati bir surette tayin etseydi emrin anlaşılacak ihtimali kalmazdı. Sonra da "uç sağa saptı" diye asıl yolunu terk etmesindeki mülahaza anlaşılammıştır. Yeniden bir uç çıkarıp matlup istikamet üzerinde yürüyüşe devam edebilirdi.

Uç Kumandanının vazifesi gerideki aksamın yürünülen istikamette emniyetini istihsal etmek ve onunla irtibatı muhafaza etmek iken burada uç, müstakil bir keşif kolu gibi ihtiyar ettiği istikamette aldı yürüdü ve geriden gelen akmasının önünü açık bıraktı. Mahaza, müfreze Kumandanı evvelce Dinler üzerinden bir keşif kolu çıkarmamış olduğuna nazaran ucun bu hatası kendisine faydalı oldu. Çünkü kendisini düşmanın vücudundan haberdar eden uç oldu.

Bir kıta-i askeriye, yürürken yollar üzerinden hareket eder. Ancak tabiye mıntıkası dâhilinde

yolların haricinde harekete lüzum görür. Süvari Alayı hemen bütün vadiyi takımla kol nizamında kat etti; bu caiz değildir.

Dörderle yürüyüş kol nizamında arazinin mevaniinden daha az rahatsız olunur; daha sıkıntısız ve sühuletle yürünür. Bahusus takip olunan yürüyüş istikametindeki tarlalar, bu nizamı musırran talep ediyordu. Eğer takımla kol nizamında yürümekteki mütalaa, düşmanın cenahlardan zuhuruna karşı harekete kabiliyetli bulunmak ise dörderle kol nizamında da sağ ve sola safı harbe geçmek kolaydır.

Alay kumandanı, uçtan haber getiren neferin verdiği malumat üzerine bilahare düştüğü gayrimüsait vaziyete girmemek için birçok çare ve tarzı hareket düşünebilirdi. Lakin bir saniyelik dalgınlık o fırsatı da mahvetti. (Zaman-ı hazır usul-u harbi; her rütbe ashabının vaziyeti takdir etmekte seri'bir intikal ve bu takdirin icabatını yapmakta hakiki bir fikr-i tabiye'ye malikiyeti katiyen talep eder. Bir bölük, bir alay, bir fırkanın, düşman karşısında sevk u idaresine memur olanlar her an nazari dikkat ve ehemmiyette bulundurulmalıdırlar ki taht-ı kumandalarında bulunan cüzütları teşkil eden yüzlerce, binlerce insanın ve birçok para ve himmetle elde edilip yetiştirilmiş olan hayvanların hayatı, muhassala-ı say ü himmeti bir an devam edecek olan tereddüt ve kararsızlıkla mahvolur.)

Düşman mevziinden tüfek sadası işitildikten sonra yapılacak yalnız bir çare kalmıştı, o da: Düşman mevziinin ilerisindeki zaviye-i meyyiteye

kadar intizam vesaireyi asla ehemmiyet vermeksizin hemen dörtlale atılmak... Yapılacak işi orada düşünmek... Yoksa 900 metrede düşman ateşi altında kesif bir nizamda durmak uzun uzadıya tertibat almak mümkün olamaz.

(Bugünkü silahların tesiri yere yatıp araziden tamamiyle istifade edebilen bir piyadenin bile ileri hatvesini santime indirmiştir. Mukden meydan muharebesinde, arazi yarıklarına sokularak taşların arasından sıyrılarak, başlarının ilerisine kum ve toprak torbalarını sürerek veyahut kazma kürekleriyle küçük sütrelere yaparak taarruzlarında isar eden Japon efradının güç hâl ile yirmi dört saat zarfında birkaç metrelik mesafe kazanabildikleri görülmüştür.)

Mezkûr zaviye-i meyyiteye girildikten sonra düşman mevziinin cenubundaki müteaddit hattı içtimalardan düşman mevziinin sol cenahı aleyhine hareket etmek mümkündür.

25 Ağustos 1325 Salı

Bugün sabahleyin S. Y. 16'ncı Alayı, Cumalı'nın şimalinde buluştuk. Alayın iki bölümü Mümtaz Yüzbaşı İrfan Efendi'nin taht-ı kumandasında bulunuyordu. Alay Kumandanı (Muhlis Bey), karşılıklı bir meselenin tatbikat ile işgal edildiğini söyledi. Alaydan bir bölük de mukabil taraf süvarisini teşkil ediyordu.

Meselenin mevzuu istifadeli idi. iki bölükten ibaret olan şark süvari Alayı, mensub olduğu müfrezenin Köprülü civarında meydan muharebesi

veren kısm-ı küllisine iltihakı için Ayvanlı'dan mezkûr müfrezenin yürüyüşünü tehir maksadile gelmekte olduğu haber alınan bir düşman müfrezesine karşı sevk edilmişti.

Süvari Alayı kendisine mülakı olduğumuz noktaya geldiği zaman düşman müfrezesi tarumar olmuş bulunuyordu.

İrfan Efendi, bir takım atlı ihtiyattan maada kuvvetini yere indirmiş ve fakat düşman 2. Ta. piyade ve bir batarya toptan mürekkep olduğu için uzun müddet mukavemet edemeyeceğini takdir ederek müfreze kumandanına malumat isal ve müfreze de Cumalı hizasına takarrüb etmiş bulunduğu için kendisi yere indirdiği efradı ata bindirip düşmanın (Karaosmanlı) (umumi haritaya müracaat) H istikametinde hareket eden bir bölük süvarisine karşı gidip müfrezenin yolunu açık bulundurmaya karar verdi.

Mukabil tarafın süvari bölüğüne, mülazım Kemal Efendi kumanda ediyordu. Mezkûr bölük bidayette, müfrezenin işgal ettiği mevziin sol cenahını muhafazaya memur imiş. Fakat müfreze Kumandanı süvari bölüğünü, düşman kısm-ı küllisinin takip ettiği yol üzerinde, Osmanlı civarına sevk etmekte daha mühim fayda tasavvur ettiği için mezkûr bölüğü o istikamete göndermişti. Mezkûr müfreze Kumandanının işgal ettiği mevzi i ve aldığı tertibatı -ki piyade hattı işgal olunan sırtın düşmana müteveccih eteğindeki bağın hendeklerinde ve topçu mevzii de piyade mevziinin 400 m kadar gerisinde ve geriye doğru yükselen müteakip

tepenin teşkil ettiği hafif bir hattı içtimada nim mestur idi.- gördükten sonra Süvari Bölük Kumandanı Kemal Efendi'ye mülaki olabilmıştık.

Kemal Efendi (Karaosmanlı) ile (İştîp - Köprülü) umumi caddesinin arasındaki tepeye, süratli ile gidiyordu.

Kendisinden suret-i hareketi hakkındaki istizahatıma verdiği cevap şu idi:

"Maksadım, düşmanın asıl kısm-ı küllisini tevkif etmektir. Süvarisile hiç meşgul olmak istemem. Çünkü süvari geçip gitse o kadar haiz-i ehemmiyet değildir. Fakat, kısm-ı külli bir an evvel Köprülü'deki kuvvetlerine mülaki olursa meydan muharebesinin belki rengini değiştirir. Şimdi ben şu tepenin gerisinde duracağım. Düşman elbette asıl caddeden ayrılacaktır. Çünkü bu cadde bizim topçunun tesiri altındadır. (Turfalı) ve (Karaosmanlı) köylerinin şarkından dolaşmaya kalkışacaktır. Ben, yaya cenkle, onun az çok tehirine muvaffak olacağım. Üzerime süvarisi gelirse yine öyle hareket ederim. Çünkü gördüm, onun da kuvveti çok değil, iki bölüktür.

Hatta burada mahvolmak muhakkak olsa bile, benim niyetim buna razı olmaktır. Ben, bir bölük, mahvolacağım, fakat bu hareketimle asıl meydan muharebesi icra eden kuvvetlerimizin tahliyesine hizmet etmiş olacağım.

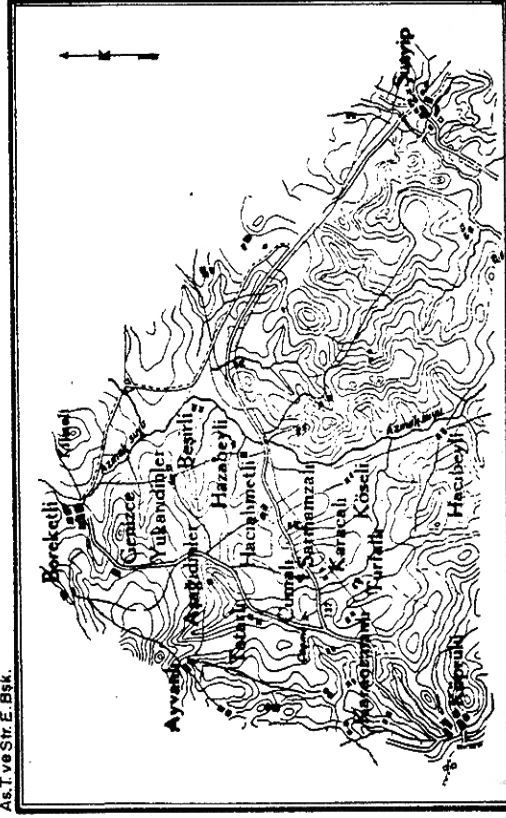
Bizim müfreze Kumandanı da zannedersem kuvvetin azlığına bakmaksızın, o da düşman üzerine atılacaktır."

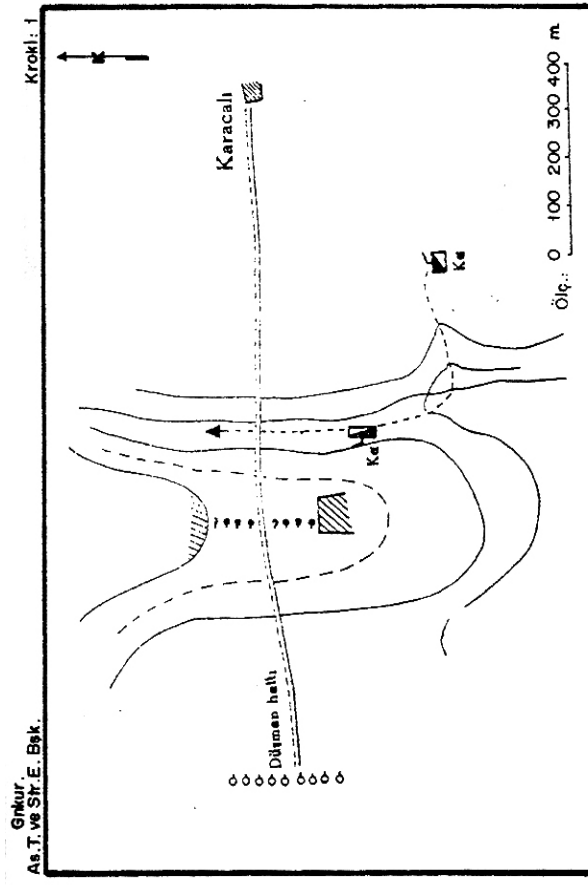
Umumiyetle Kemal Efendi'nin mütalaası memnuniyetimi mucip oldu. Orada kendisine bir şey söylememiştim. Şimdi burada, bu son satırda, kendisine teşekkür ederim.

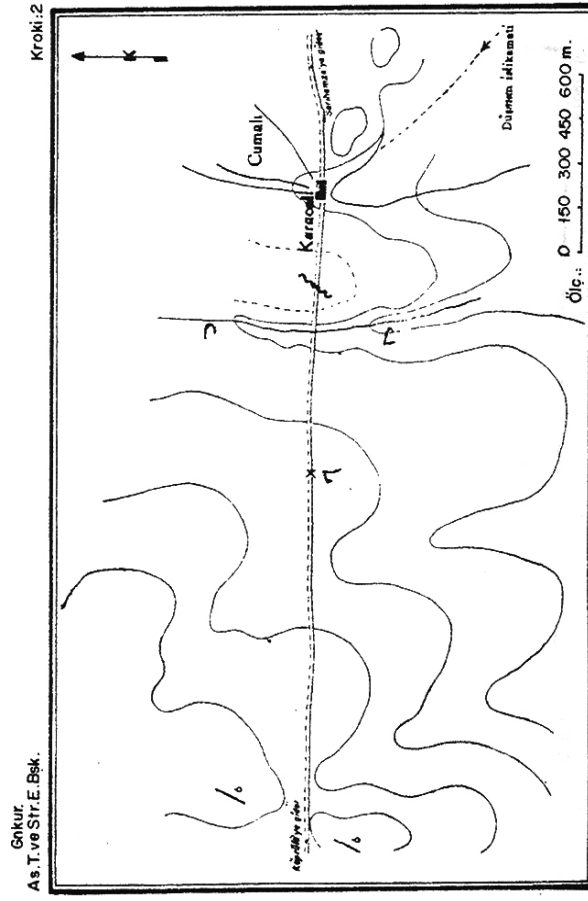
HARİTA VE KROKİLER

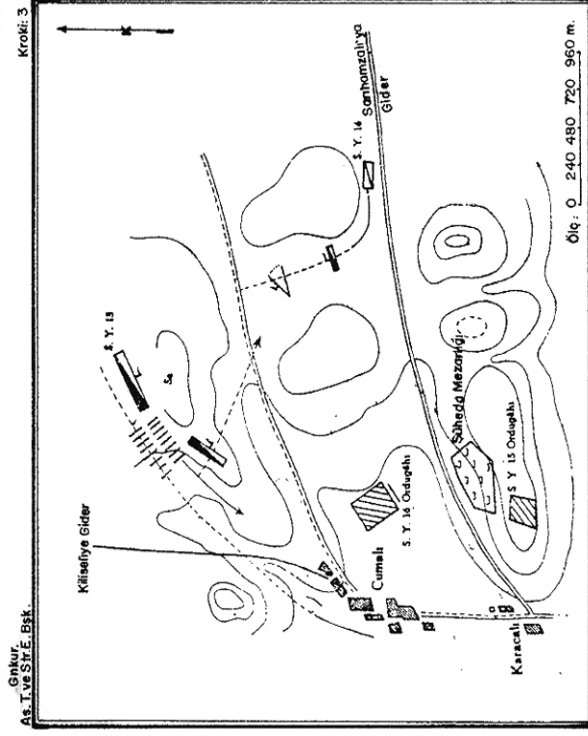
Genel Harita

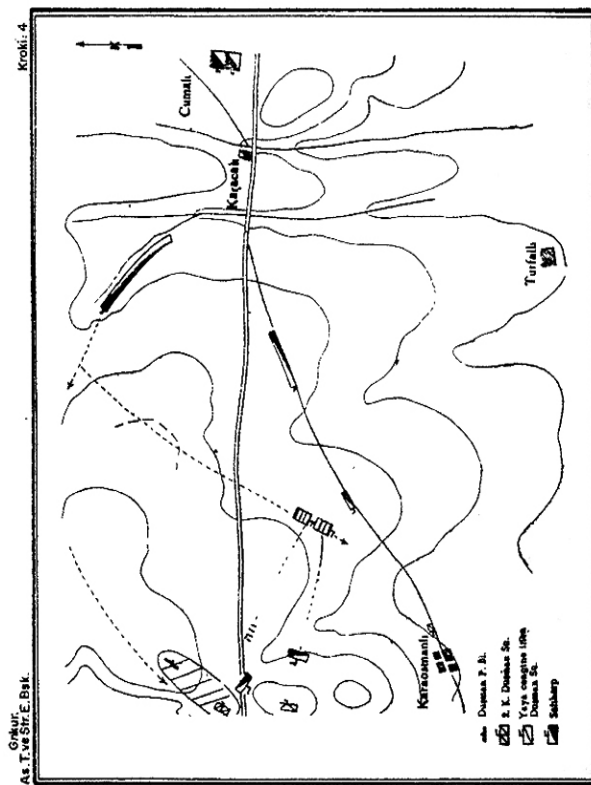
Gnkr.
As.T ve Str.E.Bşk.

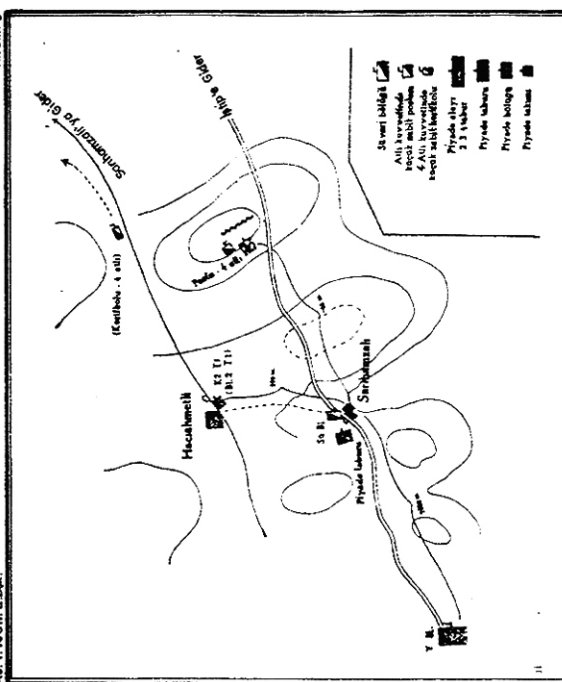

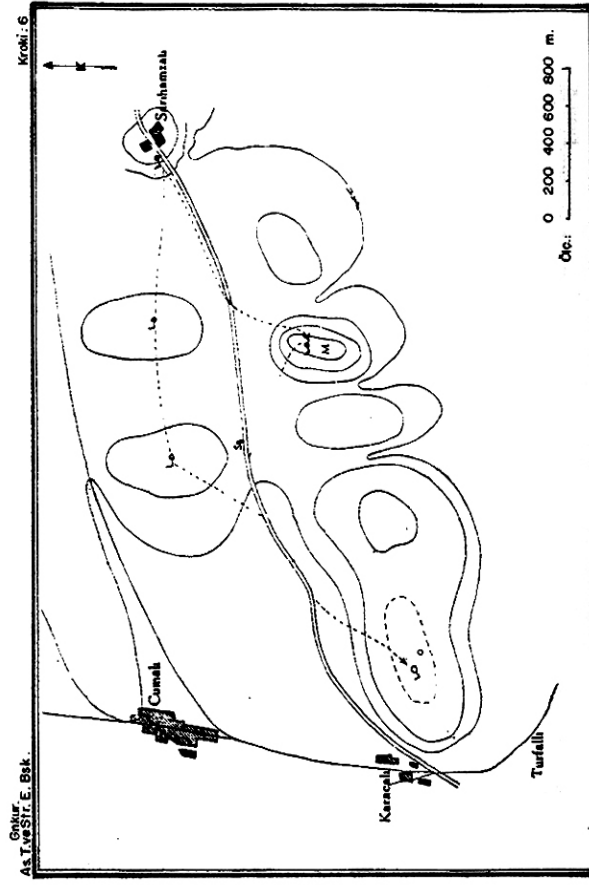

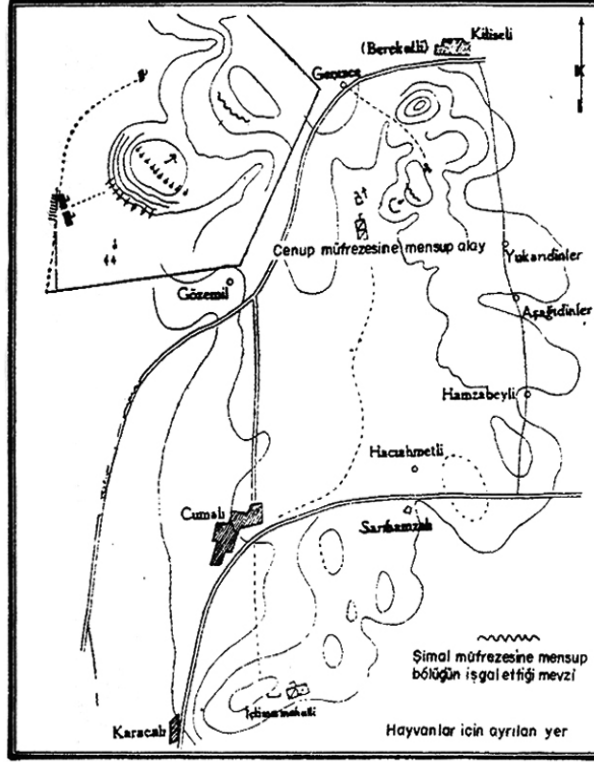

EL YAZISI METİN

سید محمد رفیع شاہ

جسٹس کی اوروں کی

۹۰۰۰۰۰۰۰

۹۰۰۰۰۰۰۰۰

سید محمد

(جهت اردو دهی) : (کوبیده - اشکب) چاده س
 اوزنده و کوبیدنیست . کوبیده و قدر شکر و مالیده که
 صیفی و قره چلی قریب قریبه ایی
 مذکور اردو دهی کوبیده و قدر شکر و مالیده که
 کله او آجی سوری آلوده شده ، اوجی سوری قرشی
 قوی ندای میرا صیفی و قدر شکر و مالیده که
 شکل ایینه بر سوری لواس - تعلیم و قدر انقصیدم -
 اوجی آتشی
 مذکور لوات تعلیمی انقصیدم ایله اوزده
 ۱۶ چوس ، یا یا ز کوی صیفی اردو دهی قرشت
 ایینه اردو دهی به صیفی و قدر شکر و مالیده که
 قفسه به ده به بوزده ۱۶ چوس و قدر اوزده
 قفسه
 زده : تعلیم و نظیفه مقصد بر سوری لوات
 اوجی سوری سوری کوبیده و قدر شکر و مالیده که
 اردو قوی اندای سوری لوات ایینه و قدر اوزده
 سوره قفسه واقع اولمده کیه -

بون به اردو دهی
 صیفی و قدر شکر و مالیده که
 ایله اوزده و قدر شکر و مالیده که
 قوی ندای سوری لوات
 بون به اردو دهی

[illegible]

به هم کندی .
 و مدار مفرزه س قی نذای بدو کندی ده اول یا ده
 آوجی قطب قول جناح کریم دره ایچیده شوکند ویکند
 (ابد اتیه اچه را) معلوم (دم) جیب ایستدی .
 پاور سیله یول و بالجام قره جلی کونیک غرب
 مفرجه ک کوری بوز ولسه اولدین ایوبه - جغت ابدی قطب
 بوز ولسه نایضه اوغاری (جبار) بوقلم ۳۰ دقیق
 قدر زیادتی زاندرسه مقصود و مدار مفرزه س قی نذای
 سوره شامری کوندری :
 " بزم یا ده آوجی قطب آرا بقدرنده کیم را دکن
 جیب ایست ! به یا ده موضعت جناح جندیم " .
 خط - - بوز بومری اولدین نقطه ده (ک) منته ده
 بوز ولسه قبل ایدیه نقطه بقد (ده) متوا کیده جدر .
 —————
 کمال اتق طاقه قول نقطه منده دورانه بکونی
 در درلم قول نقطه کجی ده و حقیق بر خط اوجی منده دره ایچ
 انیدی . دره نیک غرب بیاضی تقصید انیدی . بواتا ده
 بکونی طاقه قول نقطه کجی ده . بوهوتم ارادنده صله
 رده (کیتی .
 بوقلم رده صکره در درلم قول نقطه منده اولم - ده

بیاده آوجی خطک کرینه قدر دره دله ایدیلدی
براده بلوکی حوله صف صربه کیدوی وکته اوزرینه
هجم ایدیلدی

آلوی قه نالتک تنقیدی :
بلوک قه نالتی دمل - مفرزه سقوندا تلت
امریا آبر آلمز ؛ بلوکی ایکسیرلم قولنده (چونک دره دله
تمیز استاده آینه برنقلده اولویلدی) آوجی خطک
کرینه قدر دله ایدینه ، سیرکله ایدم کیمش وکته
آوجی خطک صاف ضافده برنقلده دمل - مفرزه سقوندا
بانه کیم جند معلوم اولر سولر وکته س دره معلوم مفرزه
قه نالتک بانه کید - . اوزاره ایدری ارضی و وضعی
و بلوکی زره دهم هجم کیمه جند یقینه نتیجه اید - سولر
هجم ایتانه یاده نالتک کیمش وایدوگری حقیقی
مفرزه قه نالتک قزیرلا تدر - ؛ هجمه بلوکی
بو اوزاره بلوکی ده کیمه برنقلده - ؛ هجمه بلوکی صف
بانه کید - . براده ایکسیرلم قه نالتک برنقلده بلوکی صف
صربه کیم - (نکه طلم قه نالتک ؛ ایکسیرلم حوله جرحند
صربه بربرینه ناستم مدرن اخطا - اید -) و هجمه قه نالتک
مفرزه قه نالتک (اشاره) ایدیلدی .

بدوینم آدمی طفت آرا نقدند که کیم در دره نعل
 اید و توبه قویله ^{همه ناکف} برآرد آند اعیان طغویه راقم
 زدم برقدند . توبه قویله دره اوزرینه ^{همه ناکف} ایدی
 شترتیب طغویه زمان قارانه موافق ^{همه ناکف}

(نویسنده ی. ف. بکم) :

کوپریلید به جمعیت استقامتده یورویات
بر مقررده شودندی (ع) الله بولند - موایسور -
ندکور مقررده به مربوط اولوب مستقل اولوب - حه ایدی
سور ولسه اولوب بهوکنز لوقولس طلع صندش
کنایه و قد - غنم کلایک - سات ایدی کوندر لسه
اولوب کف قولندنه آولوب - ایدونه :
صاری صند لیده اندکده اولوب و اولوب و
مقررده شد - آ سبله جمعیت مقررده شد -
خوبه شریفه و اصل اولوب آ کلادی
سوی بهور و قلمانی نه به قرار دیر ؟
کی مقررده آوی قلمانی بهانه ایضاح ایدی که :
...
سعیایم ایدون بودیم و دایم ...
هونکم مقررده شدی الله بولند - ایچونه
بایم حال بوخت اوزرنده قلمی طره کلمه مقررده - نه به
دور و مساعده اینکیم وای ایدی آملی - و شکی
نه - اداقده قلمی - و توفیق موفقه اولوب نه
بودنیم ادریم وها موفقیل ایضا ایسه اولوب نه -

۱) سوره بقره (۱۸۵) دره نك ... هره قد -
غزیه كلكلی زبانت ششمه اوست قره جلیك شرفم صیرم
قره ایستاد كشف قولدن كله برقه فردیور -

بقره قه نانی یه قره دیر - و نه برقیات آیرم
بقره قه نانی یه قره دیر ، ایدر بکده اولوت رستمن
بابا جگلم توققه قره دیردی
(آوی قه نانیك انقلاط اولوت) بقره معلوم اولم
توك ایجب کندیس اشغال ایدر کجای موصف قرار بده
اداره دره نعللم ایچری وکته ایسی
(۱۸۵) دره نك شوقده صرط طوکنه ضایع کوردی
دره نعللم - کله اولوت بقره صفای تقی منده
طور دیردی و بقره بقره بابا جگلم ایچره ایچری
یه ایچره - آچری باله - ایدر سوچه ایسی

۲) آوی قه نانیك تقیدی :
بقره قه نانیك اشغاله ایچرکده صرط برافده - زبانا
ششمه جلیك و قره جلیک ده و قره جلیک نك صوبه
اولوت منده ده آچریه به دیایلمه به جیورایک
بقره جلیک موصف کرینده ده ده موصف

و محفوظ برونه نشو مکتور . زمانه ده بومضی طوقتم

ساخته . بزرگ

چشمه بزرگ قه ناز (مو صفت کرینه) دره به قد .

مکتور به اوداده به انبیر ملبی .

میانرک یا تدهم ن لایه ضابط آوج خطی کرک کلیرکه

میانرک ایدی سوته ایث ایندی . میانرک ایدی

سوره رت آوجیده معادته ایث یک مناسبه . نقطه

ببراده تاجت یا با جکی یا بدیهه نقطه جوانانک یا تده

یک اندازه دارور . بوند توبه بزرگ میانرک ایدی

سوره زر

بزرگ قه ناز صانع ، حول ضابطه آنوقت قدر

مکتور دی . یک طوقی رت ایندی ، که یا با جکی

ایست آوج طوقی ده ضابطه یا دوه ده کت

هیلا ملبی .

تعلیم بری دوری بومضی ایند قیام بولی . بزرگ

استراحت ایندی . بواتاده فرقه قه نازی واک

ویس آوجک بومضی بره کلیر

جـ بروت قد - سوارینت را سیله صدای حمزه می پی
 کچه یی کشف خوی راپر ندن آکلا تندی .
 سوری آلا قند نانتک صوره حرکتی ؟ و (اولجی آله
 اولس لوزم کله اغیت ترتیبی و استکافی خصوصیات
 برادره اجیا ایدیه جگده -)
 سله و بریدیک زنده آلا کده بهیژه ده .

۱) آلا قند نانی در حال پائیده برین بروت قند نانتک
 بر چا و سه قند نانتک آ آله استدی . بوندی برنندولی
 کله قند نانتک اولعه اویره (جمعی - صدای حمزه می) استقامت
 حرکت اندیردی . برین بروت برین طاقی بیتدا - اولمه
 بوندی حده برین بروت قند نانتک اندیردی .
 (قره جمی) و (جمعی) کویرینک قند نانتک اندیردی .
 کدیب ده قند نانتک بیتدا اولمه . قره جمی اندیردی
 تحقیق اندیس .
 بیتدا قند نانی جمی اتفا . قره جمی اندیردی .
 جیفادی و قند نانتک قند نانتک بر چا و سه توکید
 اندیس .

صبیحی افق یستاد طقس طفتند جمعگی و قره جلی ی
 نحری اندر بر کده صده او جله جمع لبت
 شریه سالیله کی تیه به وقت اندی (ط)
 آوی قی نانی قس کلبه (قره جلی) به واصل اولدین
 آنده طامعه قول قلم نه کیدی ویشده یا قلم شدی
 (ط) یه سنه جیفانه اوچ قی نانی جمع لبت شرقه کی
 صرندره ایکب بدولت شریه سالیله کوردی و در حال کنسیر
 بیضی لبت نقطه دره تر صده دوام ایجب یا تده کی نقره دره
 بدلم آوی قی نانی خد کوندری (شوهر ندرت ریشده
 خبر کیره ندر ایله کوشه ریش (شوهر ندرت ریشده
 به بدولت سوار و در چو ایدی آوی قی نانی نقره یا کز
 به بدلی دبه صده و قده صده ؟ نقد به بدولت دهه دار اقم
 دجه
 آوی قی نانی نقدی آغویاب ایتکلم بابر دره نعلابده
 اجهت به ندرت صده جیفی . بورا و نه کنسیر ده و شریه
 سرری
 براناره یستاد طقس قی نانی یستاد به و فطیم نه
 قلم به ندرت نقد بر ایده ریش کنسیر کنسیر نه ، طقم نوری قلم نه

ابرینیا به بدو کدر پیشه داخل آمدی . یا کذا ویم او داده
 اکتبا - اراضات فر حال آمدی .
 اوچک بولندین نیم نکت ... که قدر شتر تنه
 رصی (یکصد اولاه کشف قولی کریمه معلوم به دیر مکمل
 برابر او داده تر صده دوام ایستادی .
 آرای قیامی شش تا آنگاه بدو کده خبر به
 اوردین و هیچ برکت یا به مقدمه بولندین کردی .
 بونک او در به جمع لیکت شاکت در ضامن یکصد اولاه
 بدو کدر اولاد قول بش ایل باجم صانم صرم ایستادی
 در قوی بایک (رعبه ده مقدمه اولاد و شمه اولاد به
 هجرت زار و بره یک شمه استقامت و فقط رسته تله نه
 متور اولاد به صف صربه کجی . « که براننده و شمه
 مردود به صورت به صف صربه کجی و چهره نما صی
 تقطع به موجب بولندین و هفت کده بونک رسته طرقت
 کور و لیکت کور به آرای قیامی بدو کدر اراض و شمه
 صحت استقامت ده ایست هجرت شش قول یا نه
 نیکه ای که قرار و بردی « و کده - طمطم صانم صرم

اید و رک همه نیک شرمشای خدای قدر (فردی با هم)
 کلد که در صحرای طاهره حرم جری اید و رک صفای نظر
 کجی و صفای بر مبدل بر دینیه حقیقه ۱۰۰ به
 قدر یا به جری ده اولی به تقریب اینده اولی است
 بدکری او زین آید
 شمه ساری بدکری طاهره با هم حرم جری اید و رک
 جری شمع تعظیم بنام اینده و فقط بواتناده معاصره
 واضح اولی
 (آری قنانه تات هرگاه و تازی صفه سرد اید و رک)
 طالعیه بر وجه آبی اید
 « شمشک اید بدکری ساری صفه (صاری صفه) ده
 کجی خبر آید زین (اوم) م (قره جری) به و امد
 اولی شمشک قنانه خبر اید اید اید به قدر
 کجی زین ده دوشه رک صفه شمه بدکری نیک
 یک زیاده تقریب اینده به نیک و یک جری زین کجی و رک
 شمشک قنانه یا شمشک کجی م کلدوم . بونک
 اید و رک بدکری طم قنانه کجی با اینده قدم زین

و در این باب بعد از آنکه قطع ایدم و با ترجمه کوبیده
فرستاده شد ایدم ۲ چونکه برادره اراضی آن ایوه معده
ایدی. چون کور و کوره صده ایجا ایدنه منور ای ایستیکم
کسب اوج معده اول یلیر دم. بکوبیده، بنی، بر دم، بقدر
مشتد نظرنده ستر ایتکم برابر، کوشه بکوبیدی جکیر ستر

[illegible]

وضع کرده ایجاب اینست که شش قول درین صیغه مقدمه
 آید . اول آنست که در شش قول اولی در شش طرف
 و آنست که در شش قول دوم در شش طرف
 صفتی صفتی در شش قول اولی در شش طرف
 (و شش قول دوم در شش طرف)
 آید . شش قول اولی در شش طرف

در شش قول اولی در شش طرف
 در شش قول دوم در شش طرف
 در شش قول سوم در شش طرف

در شش قول اولی در شش طرف
 در شش قول دوم در شش طرف
 در شش قول سوم در شش طرف
 در شش قول چهارم در شش طرف
 در شش قول پنجم در شش طرف
 در شش قول ششم در شش طرف

طرفه سوارس ... به قد - یکدیگر برین حجم در نه تعلی ای
تقدیر اندیکده صکره هکرایک طرف کنده را ضلعنده اوردنه
و در دوسه و حایسمی تقلید ایندیر و سله به دیردی .

تقدیر :

تقدیر ایچ ایدیه ایند آلاص ضابطه ؛ اولر فرقه قمانده
ای به ایدیه مطرمان و سوارس ضقی یئ بیه ایضای و دیام
ایندی . بوندنه صکره اردو ارکانه حربیه رئیس ~~مجلس~~ ، طرفه
و ضقی ایضای و سوارس سوی آلاص حرکتی مواضع بدهی .
س سوارس آلاص حرکتی که تا خراسان بن زکرا ایدیه (دقتیه)
سوله نک ایضای ایچ بیهی ، ترتیب و تدابیر اتی زینه م قدره

قلیسی (۱۰۰)

ارکانه حربیه رئیس بود سله ایله س سوارس آلاص بکونم
بدرک و آلاص تعلیمی حقه و محتویتی و یاریه ده سوارس آلاص
تعدادی سیر ایدیه کجی و فی نه نه کدی بر صله ویره کجی
بیان ایدیه .

۳. بنام کونه عا شد به قلم ط :

معنی ده ، خرده ، لاله ، حریف ، تینک کیت ضایعات

معنی سی : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی ش : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی ک : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی د : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی ب : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی پ : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی ت : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی ث : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

معنی ج : کوه بنی بیوک کوی کویض ضایعات

۲۔ کشف الیقین : میں تم صابر، یہ طور پر سویرے کشف کریں
قابہ ۔

~~~~~

شہرہ کوئی باریک کویر ہی اور نہ کویر ہی کہد۔
سواروں کو اس دھ اول کویر ہی اشغال و خدمت فرماست

نقط - (پیشینہ) فرماتے ہیں کہ یہ سبھی سچے ہیں۔

نظم غیب قره جلایه جنبه قدس اول صده
قره جلایه تحاشه قره جلایه ۲ کلیه زنده غریبه
صبر دره بریاده بدو ایم ایلی ساری بدو ایلی
از به ایلی به ایلی تحاشه بدو سیم جلی و بار به برات
کرته اول برایش سحر اولدر سوره ایلیه اوده ضایع
صبر دره بریاده بدو و غدر بدو صایع ضایع کرته ایلی
صبر دره بریاده بدو سیم صده ۱۱ بدو و بدو

بر منصفه بپایه بود -
سوارى بارگاه کوشنیه مکه -
باريه اجماع محنه قندهر تریبانت اجار ایله یی و بیگلر
تا ایله ایله برلنگه ییلدیریم مکه -
سوارى رزم قولانی باغنه قولانده مکه -
سرایدار اسفند

سوی فرس قیامی ۱۶/۸ حوس کیمس مکعب
آیدنه صکه ، لوا قیامی صقوله آیدنه آیدنه کیمس
و بر مشد :

لوا امری نورد (۱) (جمعی) شک شوقه

لوا باریدنه ۱۶/۸ ده جمع نیک شوقه ، جیمس کویریلی
صوم اولمه اویره اجماع خط نقل صده اجماع
ایده جک و بوروشه آماده بون جقد
صی

۱۸ حوس کون جیم ۱۶/۸ ده لوا اجماع امرنده فکدر

اولدنی و جیم اجماع سمنده بولده
لوا قیامی آلاوی قیامی ناندنی یاته جیم ایده و آیدنه ک
بوردنه امرنی سفاه دیرس :

دو - کویریلیه شوقه صقوله قوندری بچور
۱ - شوقه قوی بکونه شوقه کویریلیه حرکت ایده جک
۲ - لوا ، فرقه نیک مواصلم قد - کویریلیه اسفال و
شوقه و فرات سیرت الله انبک اویره شوقه فرقه
اویره نده اصل (کویریلیه) جاده سه موازی
اولمه بولده حرکت ایده جک -

(۴۹)

کتابخانه ملی ایران - تهران

۱- اوده آتقی آری میسند - اولم صیه / وکوریید استق قند ۵

استق ف اجرا اند بره کله - دیکد آری قسم کله -

۵ - به قسم کله بتره حرکت اید ۵ کلم

(آخوند خرمی در جمله اول اید)

تخلص

امثالده آموه قهاندازی ، آلابریک یا نیری دوندیر اوقاتدهانف
ییشدا آلوب قهاندانی ، صوره حرکت دایر آیریجه بعضه ایضا هاته ده
بولندیلر .

ییشدا قهاندانی ؛ یا نه هیندین بولک قهاندازی
ویردکی امرک عالی سدر : « مختار بوز بک عرقه اندازی
بولک استغنی اولمده کوریلدی حرکت ایدره جک وایی ب ایدت
کشف تولدین قهانه جه و نمکه اولور سحدوز استاسیونالده
ایدره جک ؛ برنجی بولک ییشدا اولمجه »

بوامر اجرا اولدی و ییشدا آلوب یوردیسه یستوده .
دیگر آلاب قهاندانی ، بوز بکلیری یا نه هیندوی وادنره
وضعی ایی ب و جریده آکلادی و حرکت ایدره بولک قهاندانی
اسرینه انظار ایدی .

ک اولمه هرجه یکس ییشد بومسکه ی ویرکده کی
مفعده ؛ مسکه ده ویریلده معمه نه تفلأ بولایجه پرجیح
مهم انتی ب ایدبرک ، بولای ادراده اجماع هانده کوریک
وبونک ایدره اقتصده ویریلده امرک انتی ز اولمجه

تدایری و توانک ابدی بودیش ایچونده هانک برلک اننی به
 اولن جغز/ و یوردیم ایزین ایشیت و یوردیمه ترتیباتی کوریت
 و انیت ترتیبانله یوردیمه برلوانک ضابطان طقده کوردولسی
 نایمه انیک ایدی . بنا ترتیب لوانیرویش داغل اولدقده
 صکره سکره به ختم بولسه نظمیم باقیله بیلر ده .

* * *

فقط ارگانه صبیح رئیس یکت ، توانک نوره دمی برنله
 یا یمن ده آرزو ایدکلی ایچونده لواقه نایه آتیه وک
 وضعی بیلدیری :
 « یوردیمه بار هیچا یلدن کشف قولری هفتد فوله
 تقدم ایدی سکه دیزه ، جاده نك سمانده شکور دیکلر
 صندره (فردکی یافک) تقریباً بر بوز قوتنه بریاده فطایم
 بره لک صانع ضابطه کرینده ایک سواری بکوه بولند بریچو .
 نط - ٢ آتیه بر سواری بکوه ٦ یا یاف بریاده بکوه
 رانه ایدر . (١) تعادل طرف رانه س ایچونده بقم وسط بولور دیزه »

برآئنده پیشه آرای قدم روی صاف جام ایدرینده
 ... سافده پیاده آتشی صرصره اوپوری .
 فقط آرای قه نایه دکنش نه ایله اراج ایدرینده
 بیلدیرلمه اولدنی ایچره ریسی یات ، پیشه آرای
 قه نایه « صاف جام ایدرینده کی صرصره پیاده آتش
 کلدن » کیدج سولیم می اهر ایدیر .

پیشه آرای قه نای ویریلون معلیه اوزرینه
 نطف ایدی ولوا قه نایه راور یا صعه اونه و کافه
 وقلم حیله دی دیانه صفه باسدون .
 آرایک دور دقن کوره لوا قه نای کمر پست
 ویره نعل ایل کلم ررک ، توقضت جاگز اولدنی ویریم
 زورره برآنه اله آتشت خا-جنه حیله لازم کلدن پیاده
 آرای قه نای قولش جریله (طوره ظلی) کونش
 غریبه کناره طوغری ایدریدی . منتقد کشف بلوک (قره عثمان) نه

هنوبنده دولرستی .
 قشقرکی تکیل ایدنه دیکر آرای ، لوا قه نایه
 اربله دره اچینده (فروکجه باقش) دکنش صول ضایع

عینده قولنامه او را در سه سال غنیمت استفا شده سوره ایدری
 و شصت اراکه اوقات حول ضعیف ایدری ... که قدر
 تقدیر این یک زمان بر بگوشت و شصت حول ضعیف کریم
 ماحر ایدری بر بگوشت ده هو یا یا جنم انیدری
 و بر بگوشت احتیاطه براتش امر اولدی
 براتش ده کشف ایچونه کوندلیمه اولان ضابط و شصت
 کوشیده خطرت چکله کین خیر ویدی بر بگوشت او را نه اولان
 ترتیب تدوین حرف نظر الهم و آریک ایک بکوی طقمه قلم
 نظر الهم و آریک و قی قی قی استفا شده بر ویدی
 قدر بگوشت (قره قی قی) ایدر حاده آسانگی صرنت
 و قروکی با بگوشت ... که قدر حاده بگوشت بر ویدی زمان
 کشف ضابط (یا کدر ضابط) در نه نعل لواقه نه اتیم
 یا نه کله و آریک سوار بگوشت در نه نعل ایدر شمرنت
 و ایدر کوشه یک کریم کلیدیکر و یا یا ضابط ایچونه بره انیمه بشو ایدری
 خیر ویدی لواقه نه اتیم آریک قی نه اتیم بر بگوشت چله دت

برخی دصیقه عادت تقیاده - لوا قهاندانی

ویره کد اجمع امرده ، اجمع صحن و اجمع

چرخ و قطن و ساعت و عده اجمع اینده برله جه
اینگله اکتفا ایدر . دیکمه و سائمه ده کیم اینکم لزوم
بوده . چونکم باریه صبا صرته - دیکمه صقته که معلومه
تبدیل ایدیه بیلید (لوا قهاندان ده اجمع امری بهوشنه بایزده)

لوا قهاندان بر جاده و برده اولجا سوازی اولان

بولده ~~و~~ صبا صلیه ایرکدن حرکت ایندیه حکم
کشف قولدری افشاده تبعیه و ندوره کشف قولدری ضبطان

افشاده امر ویر -
ایکد آلا بیدیه و کید اولان لوا ایچونه بیتاده برلایه
تبعیه اینک صورت - . بولده بر بیکلم اکتفا اولور دس .
لوا قهاندان ، بیتاده بر آلازی تبعیه ایندیکم کوره کنده
ده بیتاده قسم طلبی کشف بولنده ده موافقه اولور دس .
بیتاده آلازی قولدر ایندیکم زمانه بالنداسه بیتاده قهاندان
یا تم قه - کلمه لزوم حس ایندیه ده بیکریده وقت

در قره قی درین ترجمه
 صبیح طغنده سردالان [سوار قطعی سم
 کینه جاده در آید - رسته بوی بیدکی ایست
 بوی جاده را در زنده بر پیش تاخیز آید جگند بیره
 توست آید بید - براده قطع اهنه صبح آید -
 (قره قی - کورید) بر کجی جاده ده ده نیم
 اولقم برابر سوار و کت ده معدور - خصوصیه
 برانک آفرند یاتق بهنیم قوی آید -
 بهنیم جاده ده آبرک سافقد - (طالع س
 آگاه بوی ریس یک طغنده ده نقد و نصیب
 آید -
 قسم کدی تشکیل آید آبرک بید آید نه -
 سافده تعقیب آید هکن سوبیم جگند اهنه بید
 چونم لافها نان بانده فکوره آبرک بشه هکنه آید

نم حوض

تجویر -
اقتضای بیرون آید به ده بوی لوا قوی نه
آبریم امر آید به یلیدرس . بویید بریدگشت از
استاد کی کوه طشت ده یس براس دکلدر .
ایکین وضعیه هاید تقیاده . یکدا - الایب
قویانی صانع صانع ایدر سینه ییاده آتش کلیدکن آکلایب
آنده در حال آلاش (طوری حال) استفا متده صفحیم
کجیه است آتش تا تیرند قد تولیدرس . اواده
ایدر باز مع طوقی دکلدر . زاننا بوی زرم بوقدی .
آلاش آتش تا تیرس خا - جن جیفا - دقده صد ه دکلدر
وضعیت دقوش اییم آکلایب خا سب برقرار ویره یلید و
ایم با ایست لوا قوی نه آتیه سفاهت بر جز کندره یلیدرس
آلوی قویانی بویاره ایست یا یا جفا حرکت ایست
لوا قوی نه آتیه امر بکلم فردس . بویا اولجه بوقده کندکنده
هرکت ایتم مجبور دی .

قولنامه معتبر است اینجانب در بر وجود نه
ضیاعی و بیرون رفتن مرصع اولی که آرای بر بزرگ
آید در . رکنه سوار بر آرای قدردانم بری بوالبر
هر آیین آری آری ضلع اید در .
مقتضی به نظر آید لواقی ناف ، حرکت من
جایت نه رکن آشیب کویر بدی یک کث جار سن نوری
ایده حکم . رکنه بریاره و آید سوار نیوک کون
اولی که آید در . حکم بودم اوزده اوزده باغی که
وظیفه من اینها : خدمت موفقیته به بقم بر ج
فی نه در اولی حیف نظر دقت آمده لازمی .
توبه بوالله . فکده رکنه صاف ضامن دولتم
کویر بدی استقامت در دوا اید بدی با کلمه
کنده به رجعت اید در . نیکه کیم اید اید .
(رکنه یارده بکویر اید آید سوار بکویر)
آرای قیاسینه می به اید در . رجعت است که
قره غنی استقامت بودید دیگر آرای یکی بر وضع

قارینه بهند بود مقصود
 بر ساری بگویند قره عی نیکو ستانده ی
 آینه قانعین قبول ایستد
 قسم کلاه تنگ اید آری همان همه قیام
 یک طوکید . چونکه رسته ساری بگویند که نوره
 اینک یا ستادین ضی و بر شد . بوابه حجم ایست
 ساری آری یک یک بر خد .
 هفتاد و نه ، مادونه یا کز و ظلم و مقصدی بر
 کافه اغلب صورته دانه تفصیده و تقایی اعطاس
 جاتر اولیفا و آینه زخم کورده مدافعه اید بهیم
 ده ذکر اید .

مقصدی متعاقب اراک . در یک یک سوادیکم
 اینک او زده ضابطه و دایره و کورید به حرکت ایستد .

زخمه بیهوشانده ای صی

استبداد کلمه اولوت موسیقی بر من

هر آید سوار آریه مختلف نظم مدرم بر آید در

یا تنه کجید . اوند نه صده هر آری کندی کندی آریه

تعییده شغول اولد .

اوند آتقی آریه جمعیت شرفنده صاری صندره کی

و لری اعتماد اید اراضیه ، اخصیک هاکم کرده آریه

مختلف نظم مدرم تطبیع اید و صاری صندره کی واحد

اورد . ادراده قیه بر اراضیه صده صاری صندره بید

شرفنده کی اراضیه کجید . بواره صده خاصه آریه

صفت قریه نظم مدرم تطبیع بید اشتغال اید .

المزده که تعاضد من آریه صفت قوی صندره با کد

اوقه برای ده بقم تفصیل بید . یک سوار اید تعاضد

بو نظم مدرم در . مواقیع ندانی یا ش مذکور نظم صندره

ایم اید صندره و تفصیل و بید و صندره نظم

کوزل بر مزده نظم مدرم اولد ادراده با تطبیع کوزل .

میکونه اواز ، قطعه و طهارت شعور اولم چه
تعلیم ایا ایدیم به جگه آلا قوی نذا ایا (ب) کور
اولکده صکه آلا یا دینه نوط اینک امری صیده

آید که ساره ده درج اینک :
در پایه ضابطه اید بار بر نده عکس ایا ایدیم
نویسی ضابطه نده سادس اید کورج ضابطه نده جبر
یتیم به صده اولد پایه صم چه ده نظام قره غولی یانه
هرت مراب به جبر در ضابطه نده ضابطه و دو بند در
بنه جده - "

تیمه کور ضابطه نده امری صیده

اجتم اینک :
آلا قوی نذا صدم تانی صده افقی :
"صده افق : بر (نارنگی) اوز نده (کوره مل) کبه کبر
نزه الک قبه بر لده ابعال ایت ال فارغیه فریم نه راجه ک"

دید :
صده افق ، دصد فریم نه جیفه دس ، جرنه وضع اینک
فریم اوز نده بر نده نقلی نصیه اینکده صکه اینک

(تاری) یی بھائی نقطہ نک سحر
 یکسوم برکتہ حدتک خفیف برخط اجتمہ تصادف
 اینہ طعی اوڑندہ و ۳ کیلوتو قدر شدہ بولندہ
 (کوزہ طعی) یی اوڈک شرفہ سہلندہ و بدردہ ایچندہ بولدی
 (تاری) نک جنوبی بستم کوی بولدی . اراض اوڑندہ سحر
 خدی استقامتہ ترمہ ایندی ، بھائی نقطہ مرتفع اولیٰ ایچت
 (قرہ جوی) نک شرقیہ کیم (مندر) استقامتہ و اوچ کیلند
 اوڑندہ (تاری) کوی تھیر ایندی . تاریہ فرط اوڑند
 قنطرم بولہ اراض ایچور دی . حدتک خفیف برخط یی بولدی
 وقرہ یقیس استقامتہ اوڑندہ ایک متوسط نقطہ اولیہ
 اوڑندہ اتی . ایندی قرہ جوی خدی ، آغا جلف سحرایم
 حرکت ایندی .
 اورادہ خیم استقامتہ ایک طعی ایندی کور دی .
 بولندہ بری حور و کسہ تاریہ کیچہ بولدی . بولندہ لارام
 تھائی بھائی فرہ ایندی ؛ ویکری خفیف برخط اجتمہ استقامت
 نقیبہ ایچہ و تھیل تاریہ اوڑندہ کیچہ دی . حدتک
 بولندہ استقامتہ ایندی .

محمدی الله توفیقاً فیہ ایہ کلمہ
ھذا فی حکم نظم مرصع الیہ یکد ایوت (محمدی او)
دور الھی ؟) اخط رندہ بلندی . یونک اوزریم
محمدی الله اتن ب الیہ یکد لیل اوزرندہ درہ نقولیم
ای ب ایہ م فنی فی فی اندی .

فی تانارک . . . نقب الیہ یکد زان محمدی افق
کویک شرفه مخمده آوری قہ نہ تہ انتظا . ایہ یوروس
آوری قہ نہ تہ کویک ضابطہ ندہ ایک کتر جقدوس
افندوس پریم : n . رجب جیادوسہ ! محمدی افندقی یاتہ
کیدیک واول (تانارک) دو . د قیقہ استراحت
ایہ جگہ سولیک ، نزد یہ جقدوس ، بڑ شو
یم دہ (الیہ کوسرد) طولاً شعب کلم جکر « دیدی .
رجب جیادوسہ آرقہ ایہ بار سغدی یور دیکم بڑ اوزراندہ

نیت به حقیقت . اورادہ برہم اچھدہ . اولیٰ حق
 ضابطہ ، یا تاہم جندوس و آئیدہ کہ مطاع درجہ
 آئیدہ (عقد رتہ)
 "اقتدیر ! بیلہ سکہ سوار ضابطہ نگار
 مسلم وظیفہ کشیدہ . بود ظیفہ بحیثیت ایضا بر مقدار
 اولیٰ بیست ایموت سوار ضابطہ تنگ حرکات صبری
 قصہ انجمن و مسلم سولہ الحیثیت استقامت برہم ، گمان اواری
 تا تر ایدہ بیلہ جہ اولوت مواضع مہربان تقدیر ایدہ بیلہ
 از صدر
 اوزرندہ بوندہ بوندہ سحر سحر ، بود نظم نظرات
 برابر مطہم ایگہ فانیہ کوہ دیورم
 کوہ دیور سکر کہ شرف استقامتہ ۴ : اکیدہ
 قدر امتداد ایدہ اودہ و بود اودہ دہیکہ بود نامزد
 تحت نظارتہ و عاکبتہ و
 بود بودہ بر کوہ بیلہ نہ اشتب اوزرندہ و دیگر
 کوہ بیلہ نہ (کلیبی) اکیدہ . بود بود مہربان

چونکه سکه سکه کلمه بر قوه کویرید اوزیرین بودید و در
وکت اید به یله یک کب ، جنب فوندری ده سکه بودید و در

کبه سکه دوشونکفر : فائده بر قوه قار سینه ه سکه

کویرید اوزیرین رجعت اید به بر قوه دینود بر قوه اردو

کندین تعقیب اید به دشت وکت تا غیر ایون بر قوه سینه

بهرتدره بر پایه مهند آلا ییل وکتا اشتیب اشتیاق

مجه رجعت اولان به وکتا غیر مقلد بود مقلد اشتیاق

اید ییل دینود کویرید اوزیرین مجه رجعت اولان بر قوه

بدراره کندین انی اید به یله جت اولان قوای اعداد ییل

برداره بر پایه مهند اولان تکرار تقدیر کیم ییل و بر قوه نه

مفلوین مفلوین منقلب اید به ییل اعطای ماک اول ییل

چونکه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه

آفته بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه بر قوه

وکت دوام اید به ز . بوند ستم بر قوه کره (تانیکی)

وکت کر سینه کر اور مقلد وکتا مقلد و خط اجتهاد به

یک قوت مقلد وکتا مقلد وکتا مقلد وکتا مقلد وکتا مقلد

علم بر پایه مصلحت - حرکت شکرانه جنوب و کرار جنوبیت
شکل حرکت این اردو ایست اتفاقاً ایند که یکدیگر
ایستند بر استقامت و حقیقت او را در کشف ما در ایران
برسوازی قطعی و قهراً از بی مصلحت قیامت سوره ایست
و نتیجه در این روش و روش بر این کشف ایند که
از این عداوت و بدو از کفر و فریب شک سطحی بر سطحی
آنگاه -

x x

بیم در کوبه نبرد الهی و نبراه صدها افتد نبرد
بانه کوز و بیه اولاد کوبید ضابطه در رجب حادث
نبرد کوبید جنبه منجر شده استقبال اینک کوز و بیه
صدها افتد (ناباری) ده اشتراک اینک کوز و بیه
علاوه بر این آفرین نجات و هفت کوبید حق بر بیه
و اوشت راننده کوبید عقیده شایسته بر بیه
و این قهراً است استقبال اینک او را بر بیه رجب
حادث کلمه یک بر او از این جنبه صدها افتد و بیه
حرف با لاف و کذب و کفر و کفر و کفر و کفر و کفر
برداره اشتراک صدها (کوز و بیه) کید و

ک (کناره من) در سینه آویخته

ماظم افند ^{نقد و سوره} ، نزد وائی خط

(محب احمدی) ای کناره حکم « دیر

ماظم افند ، بدین طبقه حدس افند که وکتا

نقصیه ایده ^{استفاد} ، ~~نقصیه~~ ^{نقصیه} ایده

با کز یا ته بیستم سر اولدین ایست ، غریب من بوندین

(کناره من) ایلم کدروله (جیمه) کوبیدن نظر آفرین

وضع ایستد

صاری صوره نیک خرب عرجه کلونید

آویخته اندای دور و صراط نه بر ده آن وظیف

ویرد : ^{فردی} ^{مرد} (۶)

فرجه - ^{استفاد} ^{کوبیدن} ، ^{ایلم} ^{بیلان} بر صوره

بیش - ^{سوار} ^{نیز} ، ^{قوت} ^{نیز} ^{یک} ^{کدر} ، ^{دست} ^{کوبیدن}

جیمه ^{استفاد} ^{قند} ^{هکت} ^{ایلم} ^{خبر} ^{آفت}

وظیف - « ^{مدار} ^{شکند} ^{افند} ^{سند} ^{آفت} »

کوبیدن (^{جاده} ^{سازنده} ^{کند} ^{ای})

استقامت ترصدانیدی ؟ ۸۰۰ : ۹۰۰۰ قره صفت به قدر
 بنده از اضراب دیوکی تمام کور و پروردن و فقط فکرم
 مانده ده کی تیر و ده ایدین کوریکم صانع ادبوردی
 شکست افق (محمود) شی شکر ویدیه راه نقل
 ده زیاده حاکم اهل حق کوردی و سرشت ایدم فکرم
 نیم استقامت حرکت انیدی و فقط بدان ده یا تده ک
 قورده برین (سن ! بویک صافده) سکویه به دره
 نقد کتب ایدین کور و کده صکره یونده بزملم برسه !
 دیوی شکست افق آید نیم به کرینده دور دی . یا کز
 کذب آتی بر قبح فطوه ده ایدم سوردی . اول کوزل
 سریش صرند استقامت صیدی و قره صیدی کویارین نقلده
 کجید و ده ایدیده کویارین جاده سن و قره صیدی
 بولن باقدس و صکره دورینیل ده فکرم استقامت
 کوزلم ترصدانیدی . دشمنه اتر یوقدی .
 (قره صیدی) نیک شرفقه صرند ایدیم حاکم اید
 برآه ایدم کور صرند واصل اولعه ایوب - بر - ایدم صط
 اضراب آندیان خط باوی نقیب انیب در حال یولم انیدی

۹۲۴ فیضان کرم کشف قلوب و ذکر اوج صورت و کرم
 حقه یا نه بهشت دیگر ضابطه ای به اینها اضافه است
 و بعد از این در هر دو دهه یکینست ~~پس~~ یقیناً
 ذکر اوج صورت حرکتی مواضع برده است
 آری فیضان ضابطه بود و ظاهر در هر یک که بقدر
 تعجب اوج با بزرگ طایفه عصادی موافق مکتوبه و ساکنه
 تمیز شده کشف قلوب به اینست قدر از نه کرم برده در هر
 قدر و ظیفه را - اولی با نقصان امانت است
 بر وجهی است که فکر این صورت ضابطه است کشف
 قلوب جمعی و قره جل کوبیدن تحریر فافسوس لایق
 اولاد و فکر این قبل است و فقط ~~این~~ صمدی
 کرم قرین ذکر است صمدی در هر وجه اوج طایفه
 تحریر صمدی اولی است بر و ظیفه این است اوج صمدی
 اولی طایفه قوه افزاینده از کرم می آید مع ما نه قره جل
 صمدی بزرگ صورت بهشت طایفه یونان و صمدی و صمدی
 اوج است بر این صمدی باقی ضابطه صمدی و صمدی
 مختلفه جواز است مذکور است اوج صمدی طایفه کونین
 بر نصف صمدی (۹۸) بر قلوب جل این تصویر است

مظهر ترقیا به اولیٰ حق برایت استعلامه .
 به سبب نفوذ به بزرگ قیام نماند با تا حد نماند
 همه ز به بیان نکرده ایم و موصوفه اولیٰ حق را میفرمایید
 و بواسطه بزرگ تولید این که عظیم حسرت عوده ایم
 به مقصد سوار فرست قیام نماند همه یک
 آینه سوز را نکرده ایم :

« (ضابطه خطای) افتد به ! او زنده ماند ابر
 این که به سبب آندره چنانکه بزرگ بطور امانت رسید
 به صفت قدامت و غیرت الهی است .
 این (ایم کوزه را) در دو کوزه و یک
 سره افزای به بزرگ شهادت رسید . بطور امانت
 قیام به سبب از بزرگ کمالی ، آندره نماند
 بزرگ :

حالیکه سوار صفت شود از زمانه ک
 حالیکه به سبب و سبب اولیٰ . بنا به
 سبب مظهر ترقیا به اولیٰ این همه بزرگ
 صورت در جرم غیره این که ای باب
 بزرگ عطف به بزرگ معود و مستقیم این

ار دو قه نادانی یک فتنه بد ار لاله رویه رئیس
 یک به ار دولا هزی نشیف یور دندنه
 دولا ب حده تکر ابد و تسرید موقعا تر
 ایوت معادنت و مظهرت بله فتنه
 امیه الیه تیره ملبورنیزم جاسقده ردای
 ابد هکتری کندیریم قلمه دنیا به ابدیم

۴۴ هجری ۱۳۰۵ - یازده - (جبهه) ابد
 صاری حظه کی آره منی لوا تعلیم بد اشتغال ابدیم

۱. قه‌دانی، ارگانه جریه رتینک سلونیک
 کورنر، ارفیق مورا فتنکدن استفاده اینک
 مقصدیه قارتیق تریب ایدیکه مکت
 صلیه اشتغال ایتس .

x x

جنوب مغزه نه سیکل ی نه مکت :
 خردکی نلد (۶ و ۷)

نیش کوریل جارانده دفع بولوت برمه به ده مکره مجور رجعت
 اولود تکره (شاک مغزه) ، اکره ی - برکلی (اشتغال)

۱۰. مکت
 جنوب مغزه نه سیکل سواد آوی (۱۰ و ۱۱) هیکلده ایلوت
 رکنر دود و بکونه شتاه تقیه مکره . دود کج وقت
 تقیه بکرا به سواد آوی بک + دود بک (طوفانی) ده
 کج دی . ایلوت بود ایلوت کتف و تقیه شتاه قدر آلت
 تقیه مکت ته تقیه ، تقیه بکرا آلت تقیه کتف و تقیه
 تقیه مکت ته تقیه ، تقیه بکرا آلت تقیه کتف و تقیه
 تقیه مکت ته تقیه ، تقیه بکرا آلت تقیه کتف و تقیه

سید محمد علی بن محمد
فرمانده (...)

[illegible][illegible]

~~و در این کتاب که در این زمانه~~

«آلایم» شدی - جلدی از زند (کلیبی) استقامت

هست اید قلد -
 بر بن بگویند بر طقم چیتا - اول جفت -
 قدر بگویند چیتا قلد - اینک بدو قسم کند اول -
 ... ده چیتا می تقصید اید قلد -
 اینک بدو قسم چیتا می تقصید اول -
 سو اید ... به چیتا ... برابر چیتا اید حکم -
 بر بن بگویند چیتا ... تقصید اید -
 قدر طقم چیتا ... بر طقم (۸ آتی) برابر اول -
 ... اید طقم ... تقصید اید -
 ...

او چون گفتند (جبر) که خدای کند این سبب را
تغییر این . او را در جبر این سبب است
چون طریقی از آن راه خدا در دست آدمی است
در حق او است که در تغیر این سبب
روند و (جبر) است که در دست خدا است .

مجلس - ۱۸ - طالعہ رابع بہمن آریضہ از راجہ اوجھت

اینکه در این امر ~~موفق~~ ارتباط قطعی رعایت اندک و
 و نیز از این امر ~~موفق~~ و نیز در این امر ~~موفق~~ و نیز در این امر ~~موفق~~
 و نیز در این امر ~~موفق~~ و نیز در این امر ~~موفق~~ و نیز در این امر ~~موفق~~

و شکر بیدین استغفار استغفار استغفار
قسم که در این روز قتل من می باشد
بدون ادا و قسط و بر این کون اهل عالم
بدون ادا و قسط و بر این کون اهل عالم

از جمله جواهر ادب است تا آنکه از این جواهر
بر روی تعقیب قرار گیرد و به این
که در این جواهر ادب است تا آنکه از این جواهر

کتاب نبد ۶: ۵ کلمه در حدیث و روایات ادنی صده ده نبد
کند و نبد نبد استقامت بود و نبد ادنی حرکت این و
نبد نبد نبد نبد نبد نبد نبد نبد نبد نبد

برایه کتافی خان آهسته به واسطه (مستاد قری)

۶۸۰
دستبرد از اربابان و دیوانه

آلوده نواز (~~سخت~~) به بندها در زینت
 با بند لایم کلم جلی و لایم قیاسیست و دستونک
 کجی زینت زینت خلاقیت است - طاق و کیده ک
 بنگار و شش و پانزده جز و بیست و هشت ۹۰۰ : ۹۰۰
 قد - بالغ خدایه کلمه که بزرگ ده به شش
 و نه ایدری طاق و استقامت و آینه کاد و ایدری
 (بزرگشنگ) . تفکک صد سن ایدریه آلام
 قه ناز بیدریه است - طاق و در بند اید
 قه کلمه یا نه کیدی و ادنی تفکک ایدری . ایدریه
 و نه مضاعف طوق صف صبه کیری در دوره نقد
 اید ۹۰۰ : ۹۰۰ در بر صافه کلم ایدریه صکه موهله
 قه قد ایدریه دهانت زاویه صبه داض
 ایدریه ؟ اداره بکران یا با جلی ایست
 بره ایدریه و برتنه قد و بکلاس . ایدریه
 اولاد طاق و ده و شش صاف جنبه علیه حرکت
 ایدریه امر ایدریه .

تدوین شده منسوب به یونان قیامت است صورت گرفته -

یونان قیامت است ، منسوب به آفرینش نظم و
 انبیا - آفرینش به یونان کلیت نیل جنوبی (کترجم)
 و یونان شرقی است ، انبیا شده حرکت ایدر ،
 فکری به یونان به کلاکون شده و ایدر یونان و کلاکون
 صرف تزلزله است اداره انتظار - معقده
 حال - و ایدر حقیقتا دین ایدر تزلزلت
 بری و یونان استقامت و یونان کلاکون مل اوزارند
 جنوبی حرکت ایدر یونان قیامت انتاب ایدر
 انتظار معقده استقامت حکم به یونان
 و جنوبی طرف استقامت حرکت و اوزار
 یونان اوزار معقده باقی است کند یونان

کوره یونان - معقده

فکر طرف یونان - ایدر یونان

وزارت استقامت ایدر یونان - ایدر یونان

یونان قیامت - ایدر یونان

بموجب قایم شرط سوارینگی اوزانه صافیه کورسره و
 فقط مندر سواریه واریده نایله را بینه هـ ن
 هر آینه صافیه وصول تبدیل استقامت استیکه ایوت
 موضع استقامت استقامت کورسره صافیه ...
 قایم شرط سواریه موضع ... : ...
 قدر باقیه کلید زحمت در حال بیه اندیردیک
 بتوت بکلیه مضاعف استقامت و بوی مضاعف
 قایم شرط طاقه قوت قوت بیه در بیه قوت
 اوزانه بیه بیه آینه آینه اوزانه قدر
 کذنی کورسره مستدس .
 قایم شرط بیه بیه آینه اوزانه بیه بیه
 [اوزانه بیه بیه آینه آینه قوت اوزانه بیه]
 اوزانه بیه بیه اوزانه بیه بیه
 صافیه صافیه صافیه صافیه
 موضع صافیه صافیه صافیه صافیه
 اوزانه بیه بیه اوزانه بیه بیه
 اوزانه بیه

بدو که خدایان ~~و~~ گفتند بر خود خدایت
 و در بر یکدیگر و شک آ و صید فخری رختی برب
 این یک کور دینی ~~هست~~ آ و صید طوفانی
 صفت کریم جواندک یاتنه جکر ~~و~~
~~و~~ و شک نظ دآ قندمه صوف الله
 آت بندید و ~~و~~ بوانداده قاسر طوفان
 آ و صید ~~و~~ بر جاده تقب افتد و جواندنه
 بوی خود ~~و~~ افرا افلاسمه بیدر از
 بدو که خدایان در حال فکر آ و صید
 او ~~و~~ ایستاده رک کر بیدر که جواند
 او ~~و~~ و بیانه الله مواصت این
 او ~~و~~ این سوار طوفان ده [خدم] صور
 بهشت که خط اجتماع اینجده طوفان
 خداوند ~~و~~ و شک جواند او ~~و~~ حاله بر فخر
 طوفان ~~و~~ و شک ایستاده ایستاده برده

— نسیب —

س. و قد بني آدمي قديم نازان [8.1.] در عهد قديم صيد طوس و سيبا [8.2.]
صنایعی یافته صید آید و اولاد و نسل را بر رنج و کد طوس و سيبا و صید
و صید کد و نه کد و و اولاد و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید
و بعد و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید
و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید
آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید و نسل آید

ایسی :
 سہ ماہی : شمشیر سوار بلوکنٹ [رفیعہ بیگم بلوکنٹ] کلید لہو
 امر لہو نہ سکدہ تھا ، جنوب استقامتہ ایدر حرکت ایدر
 برہنہ کر سیدہ سوار آؤشٹہ انتظ - ایتسک موافقتہ
 چونکہ برہنہ بلوکنٹ و ظہر س عہدہ تہ - و سہ سوار بلوکنٹ کلید لہو
 و سہ سہ ایکسی ، یونٹ ایدر ، سوار سہ کلید لی دہ بلوکنٹ
 الہ موافقتہ ایدر سوار ، بالکلکس و سہ تہ - و سہ اواز تہ - و سہ ایدر
 اور ہم فضلہ زین فرائضہ اسان حاصل ایدر : برہنہ سوار کلید لہو

اوله س - اینک بعضی و صفا قی من شده دکن مجید - توفیقاً به یز
کلیه لیده لیکده بر ناره مهر اولد صحتی بستم ، کلیه نیت
بستونه کربن شمشیر سی به به طو تر شمشیر نقدیده کلیه لیده ~~آنگونه~~
کلیه دیوار کتبی به نامر اولدنی از جامع اینسه اولدتر
بوسه صحت ده ایدی کیت ده بوراره مناسبت
اولدور . حدیکه شمشیر قطعه ای به ده ها کیت استقامت کلمه کل
بیانیده کسیده من به (ایوانی) خود (کوره من) دهور
دیده و صفا آتیه صحتی (شرفیت طولانی) به کلمه بیدر
به صفا جاده استقامت ده ایدی کیت استقامت
شده صفا حدیث طولانی به کلیه کلمه بیدر
حاجتوم بر مضموع همی بیدره تظا عا دقا مرکز بر ضمیمه
برضویه بردارن شمشیر کلمه بیدر جد ده ها کیت بر استقامت اذنه به
کلیه ایدی شمشیر فایده صفا و ضیور شمشیر بانه دوست
استقامت مهرور .
شده نقدیده صفا استقامت استقامت مضموع به صفا
بردارن واری اینده به شمشیر جاده بیدر صفا
استقامت استقامت فایده صفا اولدنی کیت پایا صفا مضموع

[illegible]

تصفیه اینان بود و به اشتقاقه که نایلار ، بوتقلم
 مدلاً طلب این بود
 اگر چه ~~مقدم~~ قول نقلی بود و مکره که مطمئن و کشف
 جدا کردن ظهوری قاضی حرکتی یافتند بر لفظ اب
 در درم قول نقلی ده صافی و معلوم صفا و کجاست
 قولی بر
 آری خوانان ، اینان فرزند ندر و بدید معلوم شد و بر
 با لاف و دوشد یک فیض و ضعیف کریم مثل ایوب بر صوره
 چاره و طرز و کشف و کشف پدید می . که بر تانیم و الفله
 اوزن و ده معد اندی . [نامه عده اصول عرب ، هر یک
 اصابت و ضعیف تقدیر اینکده سیم بر انتقال و بر تقدیر
 ایجابات یا یقده حقیق بر کد نیم به مالکیت قطعیاً طلب
 ادیر . بر بدش ، بر آوی ، بر لوا ، بر فرفه نش و کسه
 قاضیینه سوده داره و سینه مادر او ندر ~~در~~ آه نقل
 وقت و اهمیت بولند علیه که ~~کشف~~ کشف تحت خواننده
 برهان ضیوض نامدی تشکیل این بوز رفیم ، بیکارم افاندر

[illegible]

نه که ز او بی متی به گیرند که در حکم و کلمه مضنک خوانده است و
 خط اجماع در ده کلمه است که در کلمه مضنک و کلمه مضنک خود فنی
 علیه حرکت است که ایستاده است .

.....

|

برگردد به جاییه سی. غلامی آری جدیدیت ستانده بودست
~~آری قیامت است و قیامت است و قیامت است~~ ~~آری قیامت است~~ ~~آری قیامت است~~
میان روزگار و زمانه و قیامت است قیامت است بر زمین و در
آری قیامت است (معدن) قیامت است بر مملکت و قیامت
ز طریق تیره است آری قیامت است بر مملکت و قیامت
مقابل طرف سوار است شکر آری قیامت است بر مملکت و قیامت
مستعد است مملکت استاده لایس. به مملکت و قیامت
شده سوار آری قیامت است بر مملکت و قیامت
میان سینه سر و سینه قیامت است بر مملکت و قیامت
نزد مملکت و قیامت است بر مملکت و قیامت
مملکت قیامت است بر مملکت و قیامت
سوار آری قیامت است بر مملکت و قیامت
رشته مملکت است بر مملکت و قیامت
اولیه مملکت است بر مملکت و قیامت
قوت بره اندر مملکت و قیامت
و یا مملکت است بر مملکت و قیامت
مملکت است بر مملکت و قیامت

سوار بکوت خندانان کمالی انصاف مدون اوله بیلندک .
 کله اوقه (قره قیانا) ایلده (اشیتب - کوریللی) عیلمی حاکم
 آیدمک کیم تپه ~~آشیتب~~ ~~سوار~~ ایلده ~~کیدی~~ ~~سوار~~ .
 کندی نین صوبه عیلمی حاکم استیضاحاتیم دیردیک .

جواب سواریم :
 مقصود ، دختله آصل قسملرین توقیف ایلدیر . سواریم
 هیچ شغل ~~بیت~~ اولمدا ایتمه مم . چونک سوار کجیب
 کت اوقه عازرا هب دکلر . فقط قسملرین بیان
 ایل کوریللی ده کونون مدون اولدیر سوار عیلمی حاکم
 بیلر نکلر دکلر . شوما به شونین نکلر کوریلده طوره عیلم
 وشمه ~~ایلم~~ اصل حاکم ده آیدله حقه - چونک بیلده
 بزم طویل تا بزم آتده در . (طو-فلل) در (قره قیانا) کوریل
 شختن طو-شختن ایتمه حقه . به بایا حقه ادرن
 آنده حقه نا فرین ~~ایلم~~ ~~ایلم~~ ~~ایلم~~ . ادریم سواریم
 کله بزم اولم کتدایم . چونک کوریم ادرن دکلر

میوه اول این بود . حتی بداره مواد که میوه دوم
 بود . این بود . به بدوت مواد که
 فقط به بدوت اصل بدیهه میوه است
 قوت بدوت قلم به بدوت این بود . بدوت بدیهه
 قلم بدیهه قلم بدیهه قلم بدیهه
 آورده بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه

x x

x

بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه
 بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه بدیهه

شکایت

**1909 YILINDA BASILMIŞ OLAN NÜSHASINDAN
ALINAN BÖLÜMLER (BURADA EL YAZISIYLA
YAZILMIŞ METİNDE EKSİK OLAN SAYFALAR
DA BULUNMAKTADIR.)**

جمہوریہ اردو کا مکتبہ

سراشی : بلوچ ، آری ، لوان تعلیم و سائنس و ادب

پاکستان کے سائنس دانوں کی

از کاتبہ عربیہ نوفاغلا لکھنؤ

مصطفیٰ کمال

سید

۱۳۲۵

۲۰۰، اعلیٰ سونہ

[illegible]

مذکورہ لوگوں میں میری تقبیلہ بیگم اور ۱۶ عیسوی ۱۰۰۰ ہا یا کوئی جمعہ دار رکھنے
عزیمت آید ہر دو ارکان میری بی بی یا سائے رفاقتہ ہوں گے ارکان میری کیشی
برا والہہ و ارکان ہر قول غامضی دھما یوں باکی نوری بھلا ساندہ بہ دہ ہوں
روم ۶۹ غنیمت اور ادھار

برده ، تعلیم و تفریحات مخصوص بر سواران و اوانسنگل جمعی شان در بری کوز و طبی
ایماند در بریه شینگل ، دارد و قوما را ازین مانوا میانه از آنجا باز و در بعدی در کعبه
قد و دفع اولمه کرد .

(جمہوریہ گواہی) خمداد ایجنسیاں عسکریہ ملک میں ڈاکوئی تھی یہاں پر پھرتی تھی، اور ہمارے
کچھ بہانے اور کونڈ ہاٹ ہاٹ کے خاطر یہی وجوہات تھیں کہ حکومت نے یہاں پر فوری سروس آف ایئر فورس
کے ساتھ ساتھ ایئر فورس

عند لودی، عند اولدیج مقولہ کج .

ارکان حربہ فولانی

د

پندرہم ستمبر ۱۹۴۸ء دہشتگردی [س. س. ۱۵] اید بار، (قومانی)،
ایماندار جعفر خان صاحب مدظلہ العالی، قوف، (ج. م. بک)

جو کھو آری بڑھن تعلیم ج ایتہ بد . الای قومائے اف بون قومائے اف بڑھن باخاھ . درت
نعلایده صخره کچن . کچن تعقیق کما تین تعلیم ایس . قومه ایسی .
بود و نه . الای قومائے اف بون قومائے اف بڑھن کما تین تعلیم ایسی . قومه ایسی .

[بلوکی، چہرہ ہی سما رہا اور جلوہ وزرہ (کے نقطہ) طالعہ قول نظامندہ روزگار
روز باسی مصطفیٰ کا مل افندیہ:]

شبهه یاد می‌بوی استغفار... مژده قدیافتی. بر باد و زغول عاده
ظواهر و عوارضی. قوه معنوی حاصلی بر سه سانه و برجه چاه کدی.
در سفره می‌خوردانی بگویند و لک اول یاد و می‌خوردانی حجاب کربنه
در اینجا و تو که در کعبه (البدایه تا بدیه) که در حجاب می‌خوردی.
یمنو سید یون وانی و فرجه کی کویند فرجه که کو یوز و سله و این ایچونه
رعنا و نه قطره بورتی تاخر و افزادی (عزل) بوقله و نه دشتی

رابطه - ۴ - دیگر قرار می‌گیرد که این سوره ای که در آن قرار گرفته است و این سوره
اعضا - ۵ - نیز بر این قرار گرفته است و این سوره ای که در آن قرار گرفته است و این سوره
مدرسه - ۶ -

x

x x

کشف قوای حسی (فرونگی بافت)

کشف قوای حسی با کشف افق و طبقه‌بندی نقطه در - که در این سوره این سوره
و غیر این سوره ها که بر مبنای این - اول : این سوره با سوره‌های دیگر
۱۰۰۰ متره مساوی در این سوره و این سوره مساوی در این سوره
تیر در این سوره که در این سوره و این سوره (م فوکی) نیز در این سوره
نقطه اولی و این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
اتحاد با این سوره که در این سوره (س) این سوره که در این سوره
که در این سوره که در این سوره (س) این سوره که در این سوره

سوره افق - این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
سوره - این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
نقطه این سوره - این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره

(فرونگی) این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره
این سوره که در این سوره و این سوره که در این سوره

حرکت دوم ایست

اولی قوما را می گردانند و اولی و دوم را هر یک هفت پا می زنند و بعد از
اینجا باید به بیضا حرکت داد و در این هنگام که پاها را می زنند و در اولی و دوم را هر یک
پا می زنند.

اولی قوما را می گردانند و اولی و دوم را هر یک هفت پا می زنند و بعد از
مواضع مذکور باید به بیضا حرکت داد و در این هنگام که پاها را می زنند و در اولی و دوم را هر یک
پا می زنند.

بعد از این که اولی و دوم را هر یک هفت پا می زنند و بعد از
مواضع مذکور باید به بیضا حرکت داد و در این هنگام که پاها را می زنند و در اولی و دوم را هر یک
پا می زنند.

۴۴ الفونی ۴۴۰ محمد باقر

۱۰ الفونی محمد کوثر از دو خواهر و دو برادر و یک خواهر و یک برادر و یک خواهر و یک برادر
از دو خواهر و دو برادر و یک خواهر و یک برادر و یک خواهر و یک برادر